कोळ अंकास .... ०४ | Single copy ... ...

नोटिशी बद्दल.
१० ओळींचे आंत रु० १
दर ओळीस ०१०६
दुसरे खेपेस ०१

वऱ्हाडसमाचार.

Advertisement.
Below 10 lines ... 2 Rs.
Per line over 10 ... 4 as.
Repetition Per line 3 as.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXIX — AKOLA MONDAY 5 AUGUST 1895 — NO 30

वर्ष २९ — आकोला सोमवार तारीख ५ माहे आगष्ट सन १८९५ इ० — अंक ३०

ESTABLISHED IN 1880.

HEALTH REGAINED AND STRENGTH MAINTAINED.

जी. बी. नाईक कंपनीच्या

जग प्रसिद्ध गुणावह.

विजेच्या आंगठ्या, पुतळया, कडीं, लेखण्या व गळपट्टेवगैरे

प्रत्येक वस्तुवर G. B. N. मार्क पाहून घेत जा. खोटा माल घेऊन फसू नका.

११०००० वर विकल्या, रोज पुष्कळ खपत आहेत.

गुण आल्याचे हजारों दाखले मिळाले आहेत व नित्य मिळतात

रक्त हें मनुष्याचें जीवित आहे व विद्युल्लता रक्ताचें जीवन आहे

रक्त खराब असल्यामुळें होणारे सर्व रोग अशक्तपणा, संधिवायु, शिरागतवायु, पोटांत वायु धरणें फेंपरें, हातपाय गळून जाणें, स्त्रियांचे बाळंतरोग वगैरे काळजाचे दर्द, सर्व प्रकारचे ज्वर, अर्धाशीशि, मस्तकशूल, मलावरोध, छातींत जळणें व दुखणें गळा सुजणें, सर्व प्रकारच्या मुळव्याधी. पाठींतील अशक्तपणा निद्रा न लागणें, मूत्राशयांतील रोग, खोकला, दमा. गजकर्ण, त्वचेचे विकार, मेह व इतर रोग, हे ह्या वस्तु वापरल्यानें बरे होतात, हें जगत्प्रसिद्ध आहे. गळपट्टा—लहान मुलांचे दंतोत्पत्तिसमयीं होणारे रोग शमन होऊन सुळे निर्विघ्नपणानें निघतात. लेखणी—हातास कांपरें व स्मरणशक्ति, [illegible] ह्या उत्तम, गुण- [illegible]

सर्व इस्पितळांमध्यें विजेचा प्रयोग [illegible] शुद्ध रक्त नाहीं त्या मनुष्यावर विजेचा प्रयोग केला पुष्कळांना पाहून [illegible] पासून रोगी बरे झाले आहेत. त्याबद्दल हजारों डाक्टर साक्ष देतील.

विजेच्या वस्तूची किंमत.

पितळी आंगठीस किं. रु. १॥	पि. पुतळीस किं. रु. १।	धातूचे कड्यास किं. रु. १॥
चांदीचे आंगठीस किं. रु. ३	चां. पुतळीस किं. रु. २	धातूचे लेखणीस किं. रु. १॥
सोन्याचे आंगठीस किं. रु. २०	सो. पुतळीस किं. रु. २२	रेशमी गळपटा किं. रु. १॥

कंबर पट्टा किं. रु. ६

एकदम बारा नग घेणारास एक नग जास्त मिळेल. रोख दाम आल्यास किंवा व्ही. पी. पार्सलनें मागविल्यास पाठवून देऊं. आंगठी करितां बोटाचें माप पाठवीत असावें पत्ता असावा. अनेक रोगांवर गुण आल्याचे डाक्टर, वैद्य, पत्रकर्ते, राजेरजवाडे वगैरे सद्गृहस्थांचे हजारों दाखल्यांचे व विशेष माहितीचे, व एजंट व्यापारी दराचे पुस्तकाकरितां अर्धा आणा पाठवा, किंवा तें पुस्तक माला बरोबर फुकट पाठवूं. १ पासून ६ पर्यंत ट. ह. ६ आणे बंगी करणावळ माफ.

G. B. Naik and Company
Byculla Bombay

जी. बी. नाईक आणि कंपनी.

मुंबई, भायखळा जुन्या दावणी समोर; व पुणें, रविवार पेठ नं० ६०

जाहिर खबर

बाहेर गांवच्या सर्व व्यापारी लोकांस कळविण्यांत येतें कीं; आमची पेढी मुंबईंत फार दिवसांपासून चालू असून आह्मी पुष्कळ फायद्यानें माल खरेदी करून पाठवित असतों. ज्या व्यापारी लोकांस भुसारी, कापड, फरनीचरचें जातीचें सामान, छांकूड, लोखंड, किराणा, हार्डवेर (चुका, स्क्रू वगैरे) स्टेशनरी व ग्यासलेट वगैरे कोणत्याही जातीचा माल मागणें असल्यास आह्मी पुष्कळ फायद्यानें आणि कसोशीनें व त्वरित पाठवूं. एक वेळ माल मागविल्यावर खात्री होईल. आमच्या कमिशनचा भावही फारच कमी ह्मणजे शेंकडा एक टक्का प्रमाणें आहे. माल मागविणें तो व्हाल्यू पेबलनें अगर आगाऊ रुपये पाठवून मागवावा. पण व्हाल्यू पेबलनें माल मागविणारांनीं शेंकडा २५ रुपये प्रमाणें रक्कम आगाऊ पाठविली पाहिजे. ज्या लोकांस माल मागविणें असेल त्यांनीं खालील पत्यावर आपलें नांव, गांव, स्टेशन वगैरे स्पष्ट खुलासेवार लिहून पत्रव्यवहार करावा. पत्रें पोस्टपेड पाठवावीं व उत्तराकरितां टिकीट पाठवावें.

तईयब अली मुलावली भाई.

मच्छी बाजार, अबदुल रहिमान स्ट्रीट, मुंबई.

NOTICE.

EXAMINATION FOR CLERKSHIP

An Examination for a Temporary Clerkship west Berar Division will be held at the Office of the Executive Engineer on or about August 20th.

Candidates should submit applications with testimonials of character before the 18th August 95 to the Executive Engineer West Berar Division, Akola at whose Office any further information required may be obtained.

P. E. Raven.
Akola 30.7.95 } Executive Engineer West Berar

नंबर १४३

कोणी स्थानापन्न होतो तेव्हां त्यास कर्ज वसूल करितां येण्या साठी सरटीफिकिट मिळावें ह्मणून त्यानें जिल्हे कोर्टास अर्ज केल्या विषयीं जाहिरात.

सन १८८९ चा अक्ट ७ कलम प्रमाणें (वर्ग १९) वि. की. मि. नंबर ८

१८९५

[illegible]

बापाचे नांव [illegible]

पोलीस कान्स्टेबल राहणार परतवाडा तालुके इलिचपूर जिल्हा इलिचपूर यांस मयत.

जगमोहन बापाचें नांव सिवदीन पोलीस हेडकान्स्टेबल राहाणार परतवाडा तालुके इलिचपूर जि० इलिचपूर याचें कर्ज वसूल करितां येण्यासाठीं सरटीफिकीट मिळावें ह्मणून सदर्हु अर्जदार यानें अर्ज केला आहे त्याज करितां सदरहू मयत मनुष्याचे मालमिळकती वर किंवा तिचे कांहीं भागावर आपला हक्क आहे ह्मणून ज्या मनुष्यांचा दावा असेल त्यास जाहिरातीचे द्वारें कळविण्यांत येत आहे कीं त्यांणीं तारीख २२ माहे आगष्ट १८९५ इसवी रोजीं सदर्हू अर्जाची चौकशी होईल त्या वेळीं या कोर्टांत हजर होऊन आपआपले हक्का विषयीं लेखी हकीकत दाखल करावी.

तारीख २२ माहे जुलै सन १८९५ इ०

H. Godwin Austen.
Offg. Deputy Commissione
इलिचपूर
जिल्हा जज्ज

क्लास नंबर ७
किं. नंबर ६

१८९५

विद्यमान बाळकृष्ण बळवंत सुळे बी ए. इनसालव्हनसी कोर्टचे उपजज्ज कोर्ट आकोले.

गणेश हनवंत ठेवीरे दुकान अकोट ता. मजकूर जिल्हे अकोले — वादी

सेख इसमाइल वा। सेखलाल जा० सेख मनु वा। अबदुल कादर महमद सरवर वा। नुर महमद जात मुसलमान वस्ती अकोट. — प्रतिवादी

महमद सरवर वा। नुर महमद नादार वस्ती आकोट

दावा रुपये ७९०८

सर्वत्र लोकास कळविण्यांत येतें कीं प्रतिवादी नंबर ३ महमद सरवर वा। नुर महमद मुसलमान राहणार अकोट यानीं नादारींत अर्ज दाखल केला आहे त्याची चवकसीची ता. १०।८।९५ इसवीची नेमली आहे करितां ज्या कोणास नादारा विरुद्ध आपली तकरार सांगणें असेल त्यांनीं सदर्हू तारखेस आमचे कोर्टांत सकाळीं दाहा वाजता हजर राहवें कळावें ता. २७।७।९५

B. B. Sule
Judge.
Bankruptcy Court
Akola District.

[illegible]

मिती श्रावण शुद्ध १५ शके १८१७

पोलीस खातें

(सन १८९४ची वार्षिक हकीकत)

कर्नल लेन, पोलीस खात्याचे इन्स्पेक्टर जनरल यांनीं हा रिपोर्ट फार चांगला लिहिला आहे. माहिती सविस्तर व मुद्देसूत असून त्याशिवाय प्रसंगोपात विशेष महत्वाच्या सूचना आढळतात. कोणाची योग्य स्तुती करितांना व कोणाचा दोष काढतांना कर्नल लेन सारखाच जोरदार भाषेनें, मोकळ्या मनानें व निष्पक्षपातानें लिहितात ही गोष्ट त्यांच्या रिपोर्टाला विशेष शोभा आणिते. या रिपोर्टांतली मुख्य मुख्य माहिती यथावकाश मराठींत देण्याचा आमचा विचार आहे.

सन १८९४ सालीं एकंदर गुन्हे ७३९ झाले. त्यांत सार्वजनिक आरोग्य बिघडविल्या संबंधानें जे किरकोळ मोकद्दमे झाले ते वजा जातां बाकी विचार करण्यासारखे गुन्हे ५४४३ रांहिले. सन १८९० मध्यें आरोग्यविषयक गुन्हे खेरीज करून बाकी गुन्हे ४८४० घडले. तेच १८९३त ५८८० होते; आणि गेल्या वर्षापासून गुन्ह्यांच्या संख्येला उतरती कळा लागली ही गोष्ट समाधानकारक होय.

१८९४ सालीं खून २८ घडले. वणी जिल्ह्यांत दोन गोंडाचा खून कांहीं वंजाऱ्यांनीं केला त्याच्या हकीकती वरून वंजारी कसे डाकेखोर, खुनशी, व लुटारू असतात हें कळेल. एका रात्रीं दोन गोंड आपलीं शेतें राखत होते इतक्यांत त्यांस कणसें तोडून नेत असल्याविषयीं शंका आली ह्मणून ते तिकडे धांवले. त्यांच्या तावडींत कांहीं वंजारणी सांपडल्या असें पाहून दहा वंजारी पुरुष दाखल झाले आणि त्यांनीं त्या गोंडास धोंड्यांनीं मेरे पर्यंत ठेंचलें. साधारणपणें वंजारी लोकांची राहणी लुटारूपणाची आहे, शेतांत उभें पीक असलें कीं हे रात्रीं हल्ला करितात. नंतर राखणवाल्यांशीं मारहाण करून धान्य लांबवितात. वंजाऱ्यांचें शेत इतर आसपासच्या शेतापेक्षां तिप्पटीनें उत्पन्न देतें कारण नजिकच्या शेतांतला माल लुटण्याचा क्रम त्यांचा चालूच असतो.

दरवड्या संबंधानें रिपोर्टीच्या वर्षीं पोलिस बंदोबस्त समाधानकारक होता. निजाम सरकारच्या मुलखांतील दरवडेखोरांच्या टोळ्या मोडण्यांत आल्यामुळें वाशीम जिल्ह्यांत यंदा उपद्रव पुष्कळ कमी झाला. पण अलिकडे अकोला जिल्ह्यांत डाके फार पडतात व ते अति भयंकर असतात. या जिल्ह्यांतील नवे दरवडेखोर स्वतांच्या किंवा दुसऱ्याच्या जीवाची पर्वा करीत नाहींत, हत्यारबंद असतात आणि हल्ला अशा नेटानें करितात कीं, पोलिसांचें अगदीं चालत नाहीं. इन्स्पेक्टर जनरल कर्नल लेन डाक्या विषयीं लिहितांना ह्मणतात कीं, माजिस्ट्रेट व पोलीस अधिकारी यांस डाका पडल्या विषयीं बातमी लागली तरी ते काळजी करीत नाहींत. पूर्वीं जबरदस्त बंदोबस्त ठेवीत, व जलदी विचार पूस होत असे; पण अलिकडे या कामाकडे अती दुर्लक्ष होतें. डाका पडला ह्मणजे त्या ठिकाणचे पोलीस अंमलदार बारीक चौकशी करून कांहीं तपास लावतात व पोलीस सुपरिन्टेन्डेन्ट सारखे अधिकारी हजर नसल्यामुळें अनेक अडचणी येतात आणि रवानानें व दुराव्यानें जीं कामें सहजीं व्हावयाचीं तीं होत नाहींत. कित्येकांचा अनुभव तर असा आहे कीं, वरिष्ठ अंमलदार अपराधाच्या ठिकाणीं दाखल झाले तर त्यांच्या सरबराई खालीं व मानमरातब राखण्या खालीं शिपाई प्यादाची त्रेधा उडते आणि तपास ढिला पडतो. सारांश, सर्व गोष्टी अंमलदाराच्या शैलीवर, अंगाला तोशीस देऊन केलेल्या कारवाईवर व हात खालच्या लोकांच्या गोडीगुलाबीवर अवलंबून असतात. तेव्हां वरिष्ठ अंमलदार वृद्ध, मेहनती, वाकबगार व मनमिळाऊ पाहिजेत असें स्पष्टपणें ध्यानीं येईल. अलिकडे डाके पडतात ते लोकांस खाण्याला मिळत नाहीं ह्मणून पडतात. उत्तरोत्तर लोक कंगाल होत चालले. अन्न मिळण्याची मुष्किल पडते. माध्यान्हाची वेळ मोठी कठीण असते आणि अर्थातच पोटासाठीं निराश भुकेलेल्या लोकांस कशा तरी प्रकारानें डाके मारावे लागतात. कर्नल लेन साहेबा सारख्यांचे उद्गार आमचें प्रांतिक सरकार अगोदर ध्यानात घेतील आणि यथाशक्ति लोकांच्या पोटापाण्याची कांहीं सोय काढतील अशी उमेद आहे.

आह्मांकडे डेक्कन व्हर्न्याक्युलर ट्रान्सलेशन सोसायटीच्या सन १८९४-९५ सालच्या रिपोर्टीची एक प्रत आली आहे तिचा आह्मी आभार पूर्वक स्वीकार करितों. या मंडळी विषयीं आरंभीं रिपोर्टांत जी माहिती आहे ती वाचली असतां मंडळीचे उद्देश व कार्यें याची चांगली अटकळ होईल:—

“अलिकडे दहा वीस वर्षांत मराठी भाषेत बरेच ग्रंथ झाले आहेत परंतु जे ग्रंथ झाले आहेत त्यांत नाटकें, कादंबऱ्या, प्रहसनें वगैरे मनास अल्पकाळ आनंद देणारे ग्रंथांचा भरणा फार असून, उपयुक्त व महत्वाच्या विषयांवर ग्रंथ फारच थोडे झाले आहेत, असें आपणांस प्रांजलपणें कबूल करणें भाग आहे. बरें, ही गोष्ट केवळ मराठी भाषेसच लागू आहे किंवा इतर एतद्देशीय भाषांही लागू आहे, याविषयीं तपास केला असता आपणांस असें आढळून येईल कीं, गुजराथी, बंगाली व तामीळ या भाषांत जे नवीन ग्रंथ तयार होतात ते मराठी भाषेपेक्षां अधिक होतात. अतां मराठी पेक्षां कानडी, उर्दू वगैरे भाषांत ग्रंथ कमी होतात ही गोष्ट जरी खरी आहे. तरी गुजराथी भाषेप्रमाणें मराठींत नवीन ग्रंथ तयार कां होऊं नयेत. व ज्या मानानें शाळांची, पाठशाळांची, त्यांत शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांची व परिक्षेच्या सत्रांतून पार पडणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या वाढत आहे, त्या मानानें मराठी भाषेंत होणाऱ्या ग्रंथांची संख्या कां वाढूं नये? या प्रश्नांचें उत्तर देणें फारसें कठीण काम आहे असें नाहीं. मराठी भाषेंत ग्रंथ कमी होतात, याचें कारण मराठी लोकांस ग्रंथकर्तृत्वशक्ति कमी आहे हें नाहीं, तर ग्रंथवाचनाभिरुचि कमी आहे, हें होय. ह्मणून आपणास ग्रंथ वाचण्याची गोडी उत्पन्न केली पाहिजे. आतां ही गोडी कशानें होईल, हा प्रश्न साहजिक निष्पन्न होतो. याचेंही उत्तर तेव्हांच देतां येईल. उपयुक्त व मनोरंजक ग्रंथ तयार करून ते अल्प किंमतीनें लोकांस विकत देतां येतील, अशी तजवीज केली पाहिजे. या बाबतींत आजपर्यंत पुणें, मुंबई वगैरे ठिकाणीं पुष्कळ यत्न होऊन चुकले आहेत; परंतु त्या यत्नांत कोठेंना कोठें तरी कसर राहून राहून आजमितीस असावी तशी कोणतीही मंडळी ऊर्जितदशेंत नाहीं. या कामांत श्रीमंत गाकवाड सरकार, कोल्हापूरचे महाराज, जावजी दादाजी, पुणें एथें रा० रा० बळवंत गणेश दाभोळकर ग्रंथप्रकाशक व पुणें एथील नाईट क्लब, यांचे स्तुत्य उद्योग सतत चालू आहेत. परंतु तेवढ्यानेंच हें काम भागेल असें न वाटल्यावरून, मुंबई व पुणें येथील कांहीं प्रमुख मंडळींचे मनांत या बाबदींत पुनः एकवार यत्न करून पहावा व मुंबईंत पूर्वीं असलेल्या मंडळीचें पुनरुज्जीवन करावें असें आलें. परतु या कामांत लोकांची अनुकूलता किती आहे हें कळण्याकरितां, मागील मे महिन्यांत नामदार न्यायमूर्ति महादेव गोविंद रानडे यांनीं पुणें एथें जोशीहालांत कांही मंडळी बोलावून, हा विषय त्यांच्यापुढें मांडला. त्या वेळेस जमलेल्या मंडळीसही या बाबतींत पुनः एकवार यत्न करून पहावा, असें वाटल्यावरून त्याच बैठकीस वर्गणीचे आकडे घेण्याची सुरवात झाली. परंतु या कामास एकदम सुरवात करण्यापूर्वीं, शेंपन्नास वर्गणीदार मिळवावे असें वाटल्यावरून, नामदार रानडे व गुरुवर्य आबाजी विष्णु काथवटे यांनीं खाजगी रीतीनें वर्गणीदार जमविण्याविषयी उद्योग सुरू केले. सुमारें ९ महिने खटपट करून ७५ लोकांनीं या मंडळीस साहाय्य देण्याचें कबूल केल्यानंतर, पुणें एथें जोशीहालांत ता. २९ अक्टोबर सन १८९४ रोजीं नामदार न्यायमूर्ति रानडे यांनीं प्रमुख लोकांचा डा० रा० गो० भांडारकर यांचे अध्यक्षतेखालीं सभा भरविली. या सभेंत असें ठरलें कीं, या मंडळीचें नांव डेक्कन व्हर्न्याक्युलर सोसायटी असें ठेवावें; मराठी भाषेंत विद्येचा प्रसार करणें, इंग्रजी, संस्कृत वगैरे भाषांतील उपयुक्त पुस्तकांचीं भाषांतरें करणें व करविणें, नवीन ग्रंथ करणें व करविणें; महाराष्ट्रांत सर्व प्रकारचे विद्यावृद्धीस उत्तेजन देणें व जीं नवीन उपयुक्त पुस्तकें तयार होतील त्यांस यथाशक्ति मदत करणें, हा मंडळीचा उद्देश असावा.”

पार्लमेंटच्या सभासदांची निवडानिवड बहुतेक संपल्या प्रमाणेंच आहे. कान्सरव्हेटिव पक्षाचा विजय झाला आणि त्या पक्षाला अंदाजानें दीडशें मतें अधिक आहेत. लार्ड सालिसबरी हेच मुख्य प्रधान होणार असून त्यांचें मंत्रिमंडळही नेमस्त झाल्या प्रमाणेंच आहे. इंडियाच्या पक्षाचे थोडे लोक नव्या पार्लमेंटांत निवडून आले आणि त्या मुळें सर वुलियम वेडरबर्न, नामदार स्वन आदिकरून गृहस्थांवर कामाचा बोजा विशेष पडेल यांत संशय नाहीं. लार्ड हामिल्टन स्टेट सेक्रेटरी व मि. कर्झन हे अंडर सेक्रेटरी कायम राहतील आणि या उभयता पासून आपणास फारशा आशा नाहींत. लिबरल प्रधानमंडळीची कारकीर्द संपली व आमचा आशावृक्ष एकदम खच्ची केल्या प्रमाणें झाला. सांप्रत कान्सरव्हेटिव पक्षाला बहुमत चांगलेंच अनुकूळ आहे तेव्हां हें प्रधानमंडळ पांच सात वर्षें कायम रहातें कीं काय हें समजत नाहीं. लिबरल प्रधानमंडळ असतांना नामदार फौलर सारख्या स्टेट सेक्रेटरीनें इंडियाचा मोठा फायदा केला असें किंचित् देखील घडलें नाहीं परंतु दगडा पेक्षां वीट मऊ या न्यायानें लिबरल पक्ष बरा असा अनुभव आहे. पार्लमेंटाचें इंडियाकडे लक्ष किंवा अलक्ष होईल त्या मानानें आमची राष्ट्रीका संपूर्ण मार्गें क्रमेल किंवा उलथी पालथी होऊन नाना विघ्नराशी प्राप्त होतील. भावी राज्य व्यवस्था कशी काय फळास येते तें पाहण्याकडे सर्व राष्ट्र एकाग्रतेनें व जिज्ञासूपणानें स्तब्ध आहे!

गेल्या पाव शतका पासून आयर्लंड देशाला स्थानिक स्वराज्य देण्या संबंधानें प्रश्न इंग्लिश पार्लमेंटा पुढें आहे. या प्रश्ना मुळें विलायतेस अनेक दुफळ्या झाल्या आणि प्रधानमंडळांत वारंवार क्रांत्या होत गेल्या. इंग्लंडचे वृद्ध पितामह ग्लाडस्टन साहेब या स्थानिक स्वराज्याचे मूळ पुरस्कर्ते आहेत आणि त्यांच्याच अधिकारबलानें, वक्तृत्वकौशल्यानें व मुत्सद्दीपणानें आयर्लंडच्या स्थानिक स्वराज्याची गोष्ट इतक्या नावारूपास आली. आयरिश लोक महाराणी सरकारच्या छत्राखालीं आहेत तथापि स्वतंत्र प्रजाजन आहेत. त्यांचें स्वातंत्र्य तहनाम्यांत कबूल केलेलें आहे आणि अशा कबूली वरच आयर्लंड देश ब्रिटिश राज्याला सामील करण्यांत आला. प्रभुसत्ता इंग्लिश लोक आयर्लंडावर अशा प्रकारें चालवूं लागले आहेत कीं त्या योगें सर्व स्वातंत्र्य त्या देशाचें नष्ट झालें आणि पादाक्रांत देशा प्रमाणें सर्वथैव आयर्लंडची प्रस्तुत स्थिती आहे. ही शोचनीय दशा पाहून देशोन्नतीच्या दृष्टीनें आयर्लंडचा प्रश्न पार्लमेंट पुढें मि ग्लाडस्टन यांनीं मांडला आणि त्याचा समाधानकारक निकाल होईपर्यंत इंग्लिश राजनीतींत या प्रश्नामुळें नाना तऱ्हा व नाना फेरफार होतील.

लार्ड सालिसबरी मुख्य प्रधान झाल्या पासून आणि पार्लमेंट बरखास्त झाल्या पासून आयर्लंडची चळवळ जशी असावी तशी नव्हती. प्रत्येक राष्ट्रांत सर्वच कांहीं वीर नसतात आणि देशांत वीर पैदा होतात असे भाग्यकालही अगदीं विरळ असतात. हल्लीं आयर्लंडांत जोरदार मुत्सद्दी नाहींत. पार्नेलच्या आधिपत्याखालीं आयर्लंडच्या स्थानिक स्वराज्याला अगदीं भरती आली होती आणि वेळ अशीच येऊन बेतली कीं लार्ड लोकांच्या सभेचें अस्तित्वाही या प्रश्नामुळें डळमळूं लागलें. अखेर या प्रश्नाचा निकाल होण्या पूर्वीं ब्रिटिश पार्लमेंटांत मोठमोठ्या क्रांत्या होतील असा बहुत इतिहासवेत्यांचा समज आहे. सांप्रत आयर्लंडची चळवळ अगदी विकोपास पोंचली आहे तथापि ओहटी नंतरची निवाऱ्याची घटका गेल्या नंतर आयर्लंडच्या राष्ट्रीय चळवळीस उत्तम जोर येईल, यांत कांहीं संदेह नाहीं मूळ ज्यां स्वातंत्र्याभिमानाचें बीजारोपण झालें आहे त्याचा प्रभावच मोठा विलक्षण आहे आणि यथास्थल तो सर्व राष्ट्रांस चकित केल्या शिवाय राहणार नाहीं.

आयरिश लोकां सारख्या बांत्रजनाची ही त्रेधा उडते तर मग आपल्या नेटिव लोकांचा काय पाड! इंग्लिश लोक दोस्तीला चांगले पण राज्यकर्ते या नात्यानें ते फार वडबे, कार्यसाधु व लोभिष्ट आहेत. त्यांच्या मगरमिठींतून एखादा मासा प्राण घेऊन सुरक्षित बाहेर पडला असेल अशी शंका देखील नको. आयर्लंडा प्रमाणें इंडियास स्थानिक स्वराज्य नको, स्वतंत्र पार्लमेंट नको आणि स्वतंत्र कायदा नको; असें असूनही इंडियन लोकांच्या मागण्याकडे राज्यकर्त्यांचें लक्ष पोंचत नाहीं ही मोठी शोचनीय गोष्ट होय. या देशाची राज्यकर्त्यांस विनंती इतकीच कीं इंडियाला सापत्न भावानें गणूं नये आणि इंग्लंडच्या वैभवासाठीं या देशाचा चुराडा होऊं नये. ही मागणी कबूल केली तर राज्यकर्त्यांची कीर्ती वाढेल, ब्रिटिश राज्य चिरस्थायी व भक्कम होईल आणि परिणामीं इंग्लंड व इंडिया या उभय राष्ट्रांचा परमावधीचा फायदा होईल. पण सांप्रतच्या मुत्सद्दीपणाचें धोरण क्षणाच्या लोभटीचें व अदूरदर्शीपणाचें आहे. आमच्या म्हणण्याचें प्रत्यंतर राष्ट्रीय सभेच्या गत वृत्तान्ता वरून व भावी कार्यमाळे वरून चांगलें अनुभवास येईल.

कान्सरव्हेटिव प्रधानमंडळानें आपल्या हातीं अधिकारसूत्रें अद्याप घेतलीं नाहींत

तोंच एका मागून एक अरिष्टसूचक बातम्या एकूं येत आहेत. विलायतच्या कपड्यावर व सुतावर जकात मोठ्या आणिबाणीनें बसविण्यांत आली आहे ती जकात बंद करण्यांत येईल अशीं संघानें दिसतात. लार्ड हामिल्टन स्टेट सेक्रेटरी आहेत. त्यांचे मूळ पुरस्कर्ते लांकाशायरचे मत देणार लोक आहेत तेव्हां त्यांच्या मागण्याचा प्रथम विचार होईलच. आणि व्हाइसराय लार्ड एल्जिन यांनीं कायदे कौन्सिलांत एक विलक्षण सिद्धांत घालून ठेविला आहे की स्टेट सेक्रेटरीचें ह्मणणें हुकुमाप्रमाणें शिरसावंद्य केलें पाहिजे आणि स्टेट सेक्रेटरीच्या ह्मणण्या विरुद्ध कांहीं वादविवाद चालता कामा नये. तेव्हां अशा स्थितींत लांकाशायरच्या लोकांनीं लार्ड हामिलटन यांस मानपत्र देऊन गौरव केला आणि खोटींच प्रमाणें देऊन भलतेच तर्क व अनुमानें सांगितलीं तर त्यांस मोठें पाठबळ मिळेल हें उघड आहे. मानपत्रांत जकात उठविण्या संबधानें जीं कारणें दर्शविलीं आहेत तीं चुकीचीं व वेडगळपणाचीं आहेत अशा विषयीं प्रत्यक्ष ग्यांझेटांत कोर्ते लिहितात आणि व्हाइसरायच्या कायदे कौन्सिलांत असाच अभिप्राय पक्का ठरून जकात बसविली. पण हल्लीं राज्यचक्र निराळ्याच दिशेनें फिरत आहे [illegible] गोष्टि नजरेस पडतील त्य[illegible]

[illegible] AUGUST 5, 1895

THE CENTRAL PROVINCES REPRESENTATIVE TO THE VICE REGAL COUNCIL

Our contemporary of the Deshsevaka has made a side remark in the editorial notes in the issue of the 21st. instant in connection with the re-election of the Hon. Mr. Chitnis. From the first we have a profound regard for the gentleman under whose auspices that paper came first to be started in 1892. The editorials in that paper attract a degree of attention proportioned not so much to their intrinsic force as to the general esteem in which that writer has been held in those and these Provinces. In connection with the candidature of Rao Bahadur Jatar for a membership in the Presidential Council of Bombay that paper first made us disagree with the writer in his severe and unjust judgment of that revered and esteemed gentleman. This time it has unintentionally tried to ignore an equally worthy gentleman.

The probable candidates for representation will be Hon. Gangadhar Madhvarao Chitnavis, Raosahib Balwantrao Govindrao Bhuskute and Raja Gokuldas of Jubbulpore. Of the three gentlemen Raosahib Bhuskute is eminently fitted for a seat in the Council. Then after him is the Raja and the third and not the least in the sincerity of our wishes is the Hon Chitnis himself. But the Raja has not that command over the language in which the proceedings of that most sacred body in the nation are conducted. It may be that when opinions are solicited the Raja may study the questions and express himself with the aid of some body else in the manner in which he may insist on being wished to be understood. There is nothing derogatory to the Raja in this. Independent of the medium in which he may have to express himself, he is both very logical, and reasonable, well informed, and perhaps more in touch with the people than either of the two other candidates. But political reasoning is a computing principle, adding, multiplying and subtracting true moral denominations. Great light is thrown on them by the refracted and reflected rays from the convincing, silvery and lucid reasonings of others. Unfortunately for the Province the Raja can not be of use to them in the Council and therefore his election is out of question.

Then there remain two almost well balanced candidates. Yet a little reflection will show that the scale turns more in favour of Shrimant Raosahib Bhuskute.

The grant of Local Self Government and the extension of a right to representation in the Councils are yet purely experimental and infant privileges conferred on the people of this country. The main object of the Government is both to give a sort of training to the people and to draw from them that assistance which was till now latent and unutilised. If such be the plan of the government we cannot see why others equally capable of serving both the government and the people should be kept in the back ground to the exclusion of some chosen favourite. If the Deshasevak opposed at one time the election of the Hon. Chitnais on certain grounds and [illegible] now been so far lulled into [illegible] it by his success in the C[illegible] wish for his re-election, what [illegible] show that the other [illegible] achieve an equally [illegible] more? No doubt the [illegible] confining representation to divisions of the Province rather than to the whole province itself may be futile. But the idea of supporting an equally able candidate of greater expectations proves, to a demonstration, that generous spirit which vouches to rectify an error, recognise and appreciate merit and to banish perversity and obstinacy in an object. If the Deshasevak's apprehensions about the Hon. Chitnais proved false in his case, why will they not prove even more so in that of any other candidate in whom the masses may have confidence? Should the masses be guided by the vociferatious party writers?

The argument that a man living in metropolitan towns has more opportunities to reflect and jugde on matters concerning the weal of the people than one living in out of way towns is an argument perhaps as refutable as that which our rulers employ when they say that they have the same attachment and predilection for each of the castes whom they have reduced to a common domination. To admit at one time that the resources of the country have been developed by improvement and that railway, telegraphic, and postal communications have joined the country to one entire and vast town from Nepal to Cape Commorin, when such an argument suits us best and to come forward to deny it when it is against our propensities or it threatens to destroy our own advocacy is disingenious in controversy and is the worst legerdemain of sophistry. Even taking it for granted that the metropolitans have more frequent opportunities to conclude on topics of general interest than mofusilites what then are newspapers for? They should be stopped at once. All means of decentralising this vast country are then worthless. Similary the representatives to the French Republic should all be from among the citizens of Paris. We have no reason now to lament for the defeats of the Grand Old Man of India and of Mr. W. E. Bonnerjee for how can they or how could they have represented the interests of India when living far out of it? The strange argument which we have considered would prove far too much against any thing and it may justify any anomaly and any persecution. It is only an index of a sort of party feeling or at least a sort of blind favoritism and prepossession towards some one or other.

When the right of representation was first announced to have been given to the Central Provinces, we naturally expected Raosaheb Bhuskute, of Burhanpur, to step into the Council. He is a gentleman hardly thirty years old and his predecessors were, as far back as 1866, respectable feudatory chiefs. For mysterious reasons, those powers were suspended and probably never to be renewed. The late Bhausahib Bhuskute the father of the present representative early wished his son to be a public spirited man of the first water. God proposes man disposes. He left him an orphan, in 1882 hardly sixteen years old, studying in the Final F. A. class in the Jabulpore Arts College. Even when a boy of hardly twelve, Mr. George Thompson, the present Inspector General of Education in the C. P., then the Inspector of schools N. C., has placed on the records of the Burhanpur zila school, his high opinion of the parts of the boy. The C. P. people have the most profound regard for Mr. Thomson's independence, honesty, veracity, considerateness, justice and judgment. To such parts to which [illegible] early tribute has been paid by [illegible] himself, has been added [illegible] and a [illegible]

In [illegible] Chief Com[illegible] Mr. Bhuskute's talents [illegible] offered his father a Statutory Civilianship for his son. But his father wished to breed him up for the public only. In 1884, just after he had completed his seventeenth year he was made a Hon. Magistrate. His powers were raised from year to year and even though the Hon. J. Woodburn is against burdening private gentlemen with the powers of a full power magistrate, Mr. Bhuskute was invested with them. Had Mr. Bhuskute accepted the service he should by this time have been the first pucca native Deputy Commissioner in the C. P. But he regarded service below him and is doing the work of an E. A. C. at Burhanpur, the seat of his hereditary residence. His work is so earnest, vigorous and systematic that the Government has withdrawn all other Courts from Burhanpur save that of the Tehsildar though the population of the town numbers nearly thirty five thousand souls. He has been the President of the Town Municipality of Burhanpur almost ever since the present scheme of Local Self Government came into full operation. We have been favored with a copy of the Administration Report of that Town Municipality and in acknowledging its receipt with thanks we say we shall review it in some future issue. He has been the President of the Local Fund Committee at Burhanpur for over ten years. In fact he may be considered to be the uncrowned prince of the Districts from Jabbulpore to Nimar. There is not a single public movement in the C. P. with which he is not connected. No doubt, he has yet taken no part in the Congress. But so great is his moral earnestness that he would never countenance a thing to which he can not do every possible justice. His numerous and multifarious engagements may have rendered him unfit to impose upon him further liabilities. No man was more embatically born to be popular. His advice is sought by all in the District. He is their leader and arbitrator. He has no sectarianism and is loved alike by all castes and creeds. Till the election of the Hon. Chitnais we had not even heard of his name. The news therefore of his election came on us almost like a surprise. To Mr. Bhuskute's experience, property, public spirit and earnestness he adds a more profound scholarship. Though a mofusilite Mr. Bhuskute is "Eyes" and not "No eyes". We are decidedly in favour of Mr. Bhuskute and we are sure the misgivings of the people natural enough till he is returned will be unimpeachably found to be groundless. If they are now ashamed of the apprehensions they had for the Hon. Chinais when he was returned, they will be trebly ashamed of their fears if they have any about Raosahib Bhuskute's success We hope the Hon. J. Woodburn will support Mr. Bhuskute and Mr. Bhuskute only, if he wishes to have a vigorous and at the same time impassioned and able representative.

वऱ्हाड

हवामान— या आठवड्यांतही पाऊस चांगला झाला. मधून मधून उघाडी असते. एकंदर पाऊस १७ इंच झाला. हवा थंड व रोगट आहे. पटकीचा रोग कांहीं ठिकणीं भारी उद्भवला होता पण आतां पुष्कळ कमी आहे.

मेसर्स हेअर, अकोला; निकोलेट, उमरावती; गाडविन आस्टिन, इलिचपूर; व खान बहादूर शमसुद्दीन अली खान, वाशिम हे चार डेपुटी कमिशनर अनुक्रमें २॥। महिने [illegible] ३० दिवस व १ महिने या[illegible] आणि [illegible] ण्यांत येणार असल्या [illegible] लिहितात.

आज सायंकाळीं ६॥ वाजतां मि० राजर्स मिशनरी उद्योग शाळेचे मुख्य अध्यापक हे धंदे शिक्षणा संबधानें लायब्ररींत व्याख्यान देणार आहेत. सर्वांनीं अगत्य येण्याची कृपा करावी.

अलिशान रेसिडेंट मि. क्लौडन यांनीं आपली रजा सप्तंबर अखेर पर्यंत वाढवून घेतली आहे. त्यांनीं एका ३८ वर्षाच्या श्रीमान कुमारिकेशीं आपला द्वितीय विवाह केला असून रजा संपताच ते आपल्या जागीं रुजूं होतील आणि कर्नल मेकंझी आक्टिंग रेसिडेंट हे पेनशन घेऊन विलायतेस जातील.

निजाम सरकारचे दिवाण नबाब विकार उलमुल्क हे १३०३ फसली सालचा हैदराबाद संस्थानचा राज्यकारभाराचा वार्षिक रिपोर्ट घेऊन सिमल्यास व्हाइसराय साहेबांच्या मुलाखतीस जाणार आहेत. येत्या नोवेंबरांत लार्ड एल्जिन यांनीं हैदराबादेस येण्याची कृपा करावी ह्मणून निजाम सरकारातर्फे आमंत्रणही देणार आहेत. लार्ड साहेबांच्या पाहुणचारासाठीं चार लक्ष रुपयांचा फन्ड उभविण्याचा संकल्प आहे.

क्याप्टन हार्सबरो, खामगांव व मुनशी अजिजुद्दीन हे दोघे असिस्टंट कमिशनर अनुक्रमें ११ व १ महिन्याच्या रजेवर जाण्याच्या बेतांत आहेत.

वर्तमानसार.

ब्रिटिशपार्लमेंट ही जगांत अतिमोठी कायदे करणारी मंडळी आहे. ग्रेट ब्रिटनच्या हौस आफ कामन्स ह्मणजे लोकसभेंत एकंदर ६७० मेंबर आहेत. ह्या मेंबरांची निवड नुकतीच झाला तीस जवळ जवळ दोन कोट रुपये खर्च झाला असावा असें इंग्रजी पत्रकर्ते लिहितात. इतका पैसा खर्च कोण करितो हा एक मोठा प्रश्न आहे, पण इतका पैसा लोकच आपल्यांत वर्गण्या करून खर्च निवडणाऱ्या लोकांस अमिष देण्यांत, खास चमचमाट मेजवान्या चारण्यांत, मतदार लोकांस गाड्या घोड्यावरून आणण्यांत व इतर कामांत खर्च होतो. एकूण अतिमोठ्या सुधारलेल्या लोकराज्यांतले कायदेकार निवडण्यासाठीं लांच लुचपती दिल्या जातात, असें ह्यावरून ह्मणावें लागतें. ही लज्जास्पद गोष्ट नव्हे असें सुधारलेल्या लोकाच्यानें तरी ह्मणवेल काय?

पोलीस पाटील व चाकरीचे महार यांस नवीन प्रजागतीच्या स्केलाप्रमाणें पगार वाढविण्याची शिफारस झाली होती. ती सरकारांतून मंजूर होऊन आल्याचें समजतें. ह्या संबंधानें पगार खर्च पूर्वीपेक्षां सुमारें ४७ शें-रुपये जास्त येईल असा अजमास आहे.

शु० सु०

आह्मास लिहिण्यास फार संतोष वाटतो कीं सर वुइल्यम वेडरबर्न यांची बॅंकशायर तर्फे पार्लमेन्टांत पुन्हा निवडणूक झाली. या योगानें वेडर्बर्न साहेबांस हिंदुस्थाच्या संबंधानें पार्लमेंट सभेस प्रश्न करण्यास वगैरे बरीच सवड सांपडेल यांस. मदत करण्यास मि. वेब, मि. श्वान वगैरे दुसरे सभासद आहेतच.

न्या० सु०

जयस्तंभ—चिनाबरोबरच्या लढाईतील विजयश्रीचें चिरस्मरण राहावें ह्मणून १५०० फूट उंचीचा एक गगनचुंबित मनोरा जपान सरकार उठवित आहे. त्याच्या खालील भागांत जपानांतील कला कौशल्याच्या जिनसांचें प्रदर्शन व ज्या रणशूर जपानी गांनींनीं लढाईत मर्दुमकी केली, त्यांचे पुतळे मनोऱ्याच्या उंच शिखरांवर बसविणार!

दी० बं०

पुण्याचा नागपंचमीचा समारंभ थाटानें झाला. पोलिसाचा बंदोबस्त चांगला होता.

मुंबईचे गव्हरनर हे गव्हरनर जनरलास भेटण्या करितां लवकरच सिमल्यास जाणार आहेत.

गायकवाड हे उटकामंड येथें आपल्या करितां एक मोठा बंगला विकत घेत आहेत.

१८८६ सालीं राज्य नांवाचा जो डोंगर प्रांत टर्कीच्या राज्यांत सामील करण्यांत आला त्यांतील कांहीं भाग हल्लीं टर्कीनें बल्गेरियास परत दिला आहे.

अर्मेनियाच्या राज्यव्यवस्थेंत जी सुधारणा करावयाची त्यावर देखरेख करण्या करितां टर्की सरकारानें शाकर पाशा यांस मुख्य नेमलें आहे.

आर्मेनियाच्या संबंधानें इंग्रज सरकारचें जें जुनें धोरण आहे तेंच या पुढें चालविलें जाईल असें लार्ड सालिसबरी यांणीं टर्कीच्या वकिलास कळविलें.

इंडियन एंपायर प्रदर्शनाच्या संबंधाच्या कित्येक हिंदुस्थानस्थ व ब्रह्मी लोकांस वला राणी साहेबांनीं मागच्या, शनवारीं त्यांचा आपल्या राजवाड्यांत चांगला सन्मान केला.

इटालीच्या दोन आगबोटीचा स्टेझा आखातांत टक्कर होऊन त्यांवरील १४६ उतारू व दोन खलाशी बुडून ठार झाले.

टर्की सरकार आपल्या एशियांतील प्रांताच्या राज्यव्यवस्थेंत लवकरच सुधारणा करणार आहे असें टर्कीनें इतर राजांच्या वकिलांस कळविलें आहे.

रशियन बादशहानें ता० २० रोजीं बल्गेरियाच्या डेपुटेशनची भेट घेतली व यापुढें बल्गेरियांचें रक्षण करण्याच्या कामांत आपण मावार घेणार नाहीं असें अश्वासन दिलें.

इटाली व अबिसीनिया यांच्या दरम्यान लढाई सुरू होण्याचें घाटत आहे. ठा०अ०

कायद्याविरुद्ध बाललग्न केल्यामुळें ह्मैसुरांत तीन इसमास २० पासून ५० रुपया पर्यंत दंडाची शिक्षा झाली.

शहाजादा नसरुल्लाखान येत्या आक्टोबरांत इंग्लंडहून हिंदुस्थानांत येऊन सिमल्यास जाणार आहेत.

ब्रह्मदेशांतील एक गृहस्थ स्वानुभवावरून कळवितो कीं, त्यांच्या मागें एक साप लागला होता व त्यांच्यांत पांच फुटाचा अंतर होतें. मी सापाच्या तडाक्यांत सांपडत नाहीं असें पाहून त्यानें तितक्या अंतरावरूनच विषारी गरळ फेंकली होती. व त्यामुळें चार तास मी बेशुद्ध झालों होतों.

जपानी लोक आपलीं बंदरें, व्यापार वगैरे बद्दल विशेष भक्कम करित आहेत.

गया येथील बुद्धाच्या देवळाचा तंटा सुरू होता, त्या कामीं तिघा पुजाऱ्यांस शिक्षा झाली.

चित्रालच्या आसपास बराच दारूगोळा सांपडूं लागला आहे.

बिहार प्रांतांतील मुंगेर येथील म्याजिस्टेटानें, रस्त्यानें बाजा वाजविण्याची सक्त बंदी केली आहे.

चित्रालच्या इंग्रजी लष्करावर अद्याप लहान मोठ्या झाकपकी झडत आहेत.

विजेच्या यंत्रानें केस कातरण्याचें एक यंत्र अमेरिकेंत निघालें आहे.

पूर्व आफ्रिकेंत एका पर्वताखालून, बोगद्याच्या आकारांतून एक नदी वहात असल्याचा शोध लागला आहे.

शरीर व मन या दोघांनांही शक्ति आणणारें सफरचंद हें फळ आहे असा शोध लागला आहे.

सगळ्यांत उत्तमांत उत्तम कसरत ह्मणजे दिवसांतून दोन तीन खाडे खोदणें ही होय असें एका शोधकानें प्रसिद्ध केलें आहे.

बलात्कारानें आलिंगन चुंबन—दक्षिण आर्काट जिल्ह्यांमधून एक मुसलमान गृहस्थ आपल्या स्त्रीसहवर्तमान रेल्वेमधून चालला होता. त्याच डब्यांत एक युरोपियन बसला होता तो त्या मुसलमानाच्या स्त्रीवर लुब्ध होऊन, त्यानें तिला एकदम धरून चुंबन घेण्याचा प्रयत्न केला. इतर लोकांनीं त्याला सावरून धरलें ह्मणून बरें; नाहींपेक्षां काय परिणाम झाला असता तें सांगवत नाहीं. कडेलोर येथील म्याजिस्टेटापुढें हा खटला चालणार आहे. युरोपियनांचा मदोन्मत्तपणा घालविण्यास कांहीं पक्की व्यवस्था होणें अवश्य आहे.

लग्नाचे वेळीं दुसराच एक मनुष्य बसवून अखेर निराळाच मनुष्य 'नवरा' ह्मणून पुढें आला त्या बाबतींत बंगलोरास विश्वासघाताची फिर्याद चालली आहे.

२४ आक्टोबरपासून १५ डिसेंबरपर्यंत व्हाइसराय साहेब आग्रा, ग्वाल्हेर, ह्मैसूर, मद्रास वगैरे ठिकाणचा प्रवास करणार आहेत.

विलायतेचें मीठ यंदा कलकत्यास फार आलें आहे. या सालींच हिंदुस्थानच्या मिठावर फाजील ड्यूटी ठेवण्यांत आली कीं काय? हिंदुस्थानांतलें मीठ महाग केलें नाहीं तर विलायतेचें मीठ कसें खपेल हा तर विचार नाहींना?

अमेरिकेंतील इंडियन लोकांचें केस सर्वांत लांब असतात. तेथील एका सरदाराचें केस तर दहा फूट लांब आहेत.

जर्मनींत एका प्रकारचे आरसे निघाले आहेत. त्यांतून एका बाजूनें आरशासारखें दिसून, दुसऱ्या बाजूनें पारदर्शक कांचेप्रमाणें दिसतें.

जर्मनींत रेडब्रूक गांवांत एक वैद्य आहे. तो रोग्यांच्या केसावरून कोणता रोग झाला आहे तें सांगतो.

रशियांतील सैबिरिया प्रांतांतील जंगल सर्व पृथ्वींत मोठें आहे. स. वि.

वस्ती उडाली— बिहार प्रांतांतील डाका शहरची वस्ती सध्यां उठली असून तें शहर बहुतेक ओसच पडलें आहे, असें समजतें. कारण बकरीईदच्या वेळेस हिंदुमुसलमानांमध्यें झालेला तंटा होय.

बिनहाताचा कारागीर— ब्रिस्टल येथें चित्रें करणारा व काढणारा आहे, त्याला हात मुळींच नसून तो आपलें काम तोंडांत हत्यार धरून करतो, व तें फार उत्तम असतें कांहीं दिवसांपूर्वीं येथील चित्रशाळेंतही उजवा हात नसल्यामुळें डाव्या हातानें चित्रें काढणारा एक मनुष्य होता.

दंड— दीनापूर येथील एका युरोपियन बाईचा झोंप मोडल्या बद्दल एका काळ्या मनुष्यास त्याचें ह्मणणें न ऐकतां एका गोऱ्या कातड्याच्या माजिस्ट्रेटानें २० रुपये दंड केला. राम!! राम!!!

फरारी— रतलाम संस्थानचे खाजगी कारभारी कांहीं द्रव्य लांबवून फरारी झाल्याचें कळतें.

चमत्कार— सालेहपा मध्यें एक मनुष्य मेला. तेव्हां त्याला त्याच्या जवळ कांहीं द्रव्य ठेऊन पुरला. रात्रीं चोरांनीं द्रव्याच्या लालचीनें तें थडगें उकरलें. तों तें प्रेत उठून बसलें. सध्यां तो मनुष्य चांगल्या स्थितींत असून यमलोकच्या गोष्टी सांगत असतो.

गवत— उत्तर हिंदुस्थानांत एक गवत असें सांपडलें आहे कीं, तें कागद करण्यास उत्तम उपयोगी पडतें. कागदाचे गिरणीवाले त्याचा अनुभव घेणार आहेत. आमच्या हिंदुस्थानांत काय नाहीं? सर्व आहे. आ. व.

आरोपीस दीड लक्ष रुपये खर्च—कराचीच्या सेशन्स जज्जापुढें खालिफा मकर पिया ह्या श्रीमान आणि वजनदार जमीनदाराचा खटला बरोबर १९ दिवस चालला होता. आरोपीतर्फे ब्रान्सन आणि इनव्हेरयारिटी हे मुंबईचे प्रख्यात ब्यारिस्टर होते. ह्या जमीनदारानें दरोड्याच्या कामांत मदत केली असा आरोप सिंधच्या पोलिसांनीं आणिला होता. ह्यांत सुदैवानें ह्याची मुक्तता झाली पण आरंभापासून अखेरपर्यंत खालिफा यास दीड लक्षांपेक्षां जास्त खर्च झाला ह्मणतात. मग ही शिक्षा कमी का झाली?

हत्तीचें ज्ञान— ह्मैसूर सरकारानें रानटी हत्ती धरण्यासाठीं जो खड्डा ह्मणजे जागा तयार केली आहे त्यांत यंदा एकही हत्ती सांपडला नाहीं. ह्याचे कारण गतवर्षी पकडलेल्या रानटी हत्तीपैकीं एक हत्ती पळून गेला होता त्यानें खड्याकडे जाण्याच्या वाटेस एकाही हत्तीस जाऊं दिलें नाहीं त्यामुळें असें झालें असें हत्ती पकडणारा कामगार ह्मणतो. एकही हत्ती सांपडला नाहीं तरी ह्या कामाकडे १५००० रुपये खर्च ह्मैसूर सरकारास आला आहे.

नाग, नरसे, व जिवत्या

आह्मी विक्री करितां नाग, नरसे, जिवत्या, व पिठोरी किंवा पाठोरा हीं चित्रें ठेविलीं आहेत. चित्रें फारच सुरेख व पहिल्या चित्रा पेक्षां यांत फरक करून व किंमतही कमी करून उत्तम प्रकारची छापलीं आहेत. ज्यांना पाहिजे असतील त्यांनीं खालील पत्त्यावर पैसे पाठविले असतां सदर्हू चित्राचे कागद पाठवून देऊं. किंवा व्हाल्यूपेबलनें पाठवूं. चित्राचा दर शेकडा १। रुपया प्रमाणें पडेल.

बाळकृष्ण अनंत कंपाझिटर
वऱ्हाडसमाचार छापखाना अकोला.

कवाइतीचें पुस्तक

फारच उपयुक्त; हुकमाचे शब्द मराठींत व इंग्रजींत (उच्चारासह) जेथल्या तेथें सुरेख चित्रें. उत्तम अभिप्राय वऱ्हाड शाळा खात्यानें पसंत केलेले किंमत ०१०

गोविंद भास्कर ओक
वाशिम, वऱ्हाड.

उत्तम सोय

आह्मी हिंदुस्थानांतील सर्व लोकांकरितां [व्यापारी अथवा खासगत] सोलापूर येथें सुती व रेशमी लुगडीं, खणाळी, संत्रज्या (कच्चे व पक्के रंगाच्या) खाद्या, बोंगल्या, नाना तऱ्हेच्या, ठाना कलाथ व येथील गिरणींत तयार होणारें सर्व प्रकारचें कापड तसेंच कर्नाटक व मद्रास इलाख्यांतील उपरणीं रुमाल धोतरजोडे साधे व रेशमी व जरीचे रोख पैशानें अगर व्ही. पी. रीतीनें माफक कमिशन घेऊन ताबडतोब रवाना करूं.

आमचे तंबाखूचे कारखान्यांत मुंबई, पुणें व कल्याण येथील नमुन्याप्रमाणें उंची मध्यम व मिश्र विड्या तयार होत असतात भाव किरकोळ व ठोक असे दोन आहेत. समक्ष अगर पोस्टपेड पत्रद्वारा चौकशी आह्मापाशी करावी.

केशवराव साटये
सदर बाजार, सोलापूर

☞ हें आकोलें येथें कें० वा० खंडेराव बाळाजी फडके यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

किरकोळ अंकास ०४

Six monthly ... ... 3 „ 8 as

Single copy ... ... 4 as

नोटिशी बद्दल.
१० ओळीचे आंत रु० १
दर ओळीस .... ०।०६
दुसरे खेपेस ०१

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR

Advertisement.
Below 10 lines ... 2 Rs
Per line over 10 ... 4 as.
Repetition Per line 3 as.

VOL XXIX AKOLA MONDAY 12 AUGUST 1895 NO 3

वर्ष २९ आकोला सोमवार तारीख १२ माहे आगष्ट सन १८९५ इ० अंक

जाहिर खबर

बाहेर गांवच्या सर्व व्यापारी लोकांस कळविण्यांत येतें कीं; आमची पेढी मुंबईत फार दिवसांपासून चालूं असून आह्मी पुष्कळ फायद्यानें माल खरेदी करून पाठवित असतों. ज्या व्यापारी लोकांस भुसारी, कापड, फरनीचरचें जातीचें सामान, लांकूड, लोखंड, किराणा, हॅडिवर (चुका, स्क्रू वगैरे) स्टेशनरी व ग्यासलेट वगैरे कोणत्याही जातीचा माल मागणें झाल्यास आह्मी पुष्कळ फायद्यानें आणि कसोशीनें व त्वरित पाठवूं. एक वेळ माल मागविल्यावर खात्री होईल. आमच्या कमिशनचा भावही फारच कमी ह्मणजे शेंकडा एक टक्का प्रमाणें आहे. माल मागविणें तो व्हाल्यू पेबलनें अगर आगाऊ रुपये पाठवुन मागवावा. पण व्हाल्यू पेबलनें माल मागविणारांनीं शेंकडा २५ रुपये प्रमाणें रक्कम आगाऊ पाठविली पाहिजे. ज्या लोकांस माल मागविणें असेल त्यांनीं खालील पत्यावर आपलें नांव, गांव, स्टेशन वगैरे स्पष्ट खुलासेवार लिहून पत्रव्यवहार करावा. पत्रें पोस्टपेड पाठवावीं व उत्तराकरितां टिकीट पाठवावें.

तईयब अली मुलावली भाई.

मच्छी बाजार, अबदुल रहिमान स्ट्रीट. मुंबई.

कवाइतीचें पुस्तक

फारच उपयुक्त; हुकमाचे शब्द मराठींत व इंग्रजींत (उच्चारासह) जेथल्या तेथें सुरेख चित्रें. उत्तम अभिप्राय वऱ्हाड शाळा खात्यानें पसंत केलेलें किंमत ०१०

गोविंद भास्कर ओक
वाशिम, वऱ्हाड

उत्तम सोय

आह्मी हिंदुस्थानांतील सर्व लोकांकरितां [व्यापारी अथवा खासगत] सोलापूर येथें सुती व रेशमी लुगडीं, खणाळी, संत्रज्या (कच्चे व पक्के रंगाच्या) खाद्या, घोंगड्या, नाना तऱ्हेच्या, ठाना कलाथ व येथील गिरणींत तयार होणारें सर्व प्रकारचें कापड तसेंच कर्नाटक व मद्रास इलाख्यांतील उपरणीं रुमाल धोतरजोडे साधे व रेशमी व जरीचे रोख पैशानें अगर व्ही. पी. रीतीनें माफक कमिशन घेऊन ताबडतोब रवाना करूं.

आमचे तंबाखूचे कारखान्यांत मुंबई, पुणें व कल्याण येथील नमुन्याप्रमाणें उंची मध्यम व मिश्र विड्या तयार होत असतात भाव किरकोळ व ठोक असे दोन आहेत. समक्ष अगर पोस्टपेड पत्रद्वारा चौकशी आज्ञापाशी करावी.

केशवराव साटये
सदर बाजार, सोलापूर

जाहिरात

या लेखान्वयें सर्वत्रांच्या माहितीसाठीं कळविण्यांत येतें कीं रा. रा. देवराव गणेश लोटे यांस आम्ही कारकुनांतून व कुळकर्णी पारांतून कमी केलें आहे. तर त्यांशी कोणी आमच्या संबंधानें कांहीं एक व्यवहार करूं नये. कळावें ता० ७ माहे आगष्ट सन १८९५ इ०

सही
दवलतराव फत्तेसिंग देशमुख
राहणार वाळापूर द. खु.

नोटीस

रा० रा० संबू वल्लद शिदाजी खंडारे जात कुणबी राहाणार लाइत तालुके मूर्तिजापूर यांस खालीं सही करणार याजकडून नोटीशीनें कळविलें जाते कीं तुह्मी आह्मां जवळ कपडे चार ४ गाहाण ठे[illegible] तीस घेऊन गेला. यांस दोन [illegible] र केला होता. त्यांस आज [illegible] आज पर्यंत रुपये आले नाहीं [illegible] स केली आहे, तर नोटीस [illegible] दिवसांत व्याजा सुद्धां रुपये द्यावें. नाहीं दिले तर फिर्याद करूं. कळावें ता० ६ माहे आगष्ट सन १८९५ इ०

(सही) रावजी वल्लद हंबीरजी मुळे
कुणबी राहाणार सोनखास द० खु०

नोटीस

मे० डोंगरखा वल्लद शिताबखा राने घाट भिंगारा तालुके जळगांव यांस——

तुळसिराम रामचंद्र साहू दुकान जळगांव याजकडून तुह्मी टपाल मार्गे नोटीस तारीख २३ माहे जुलै सन १८९५ रोजीं दिली ती तारीख २५ रोजीं पावल्यावरून उत्तर देण्याचे तुह्मी भाग पाडले. तुमचे जाहागिरीचे हद्दींत आह्मांस ढोरे चारण्यासाठीं कधीं येण्याचें कारण पडत नाहीं आमचे काळीचे नंबर इतके आहेत कीं त्यांत बाहेरगांवची जनावरें ५०० पांचशें चारण्यास आलीं असतां गुजारा चार महिने होईल सरकारी पडितांतही आह्मांस जावें लागत नाहीं खेरीज आमचा सर्वे नंबर ३४ तुमचे हद्दीचेही पलीकडे गेला आहे. तुमचे मनातून तंटा करण्याचा आहे सबब नोटीस देऊन निराळे होऊं इच्छितां तर तसें केलें जात नाहीं. आमचीं जनावरें तुमचे हद्दींत चरत असलेलीं आम्हास दाखवून नंतर जो मार्ग कायदेशीर आहे तो धरावा आह्मी हरकत अगर सबब दाखविणार नाहीं. कळावें ता० २६ जुलै सन १८९५ इ०

सही
तुळसीराम रामचंद्र आगरवाले
द० खु०

NOTICE.

EXAMINATION FOR CLERKSHIP

An Examination for a Temporary Clerkship west Berar Division will be held at the Office of the Executive Engineer on or about August 20th.

Candidates should submit applications with testimonials of character before the 18th August 95 to the Executive Engineer West Berar Division Akola at whose Office any further information required may be obtained.

P. E. Raven.
Akola 30-7-95 } Executive Engineer West Berar

नोटीस

रा० रा० देवराव गणेश लोटे राहणार बाळापूर यांस.

[illegible] आम्ही [illegible] नेमिले होते [illegible] कांहीं कारणामुळे [illegible] [illegible] १ जून सन १८९५ पासून [illegible] कारकुनीची नोकरी ही आम्हाकडची बंद केलेली आहे. कळावें तारीख ७ माहे आगष्ट सन १८९५ इ०

सही
दवलतराव फत्तेसिंग देशमुख
राहणार बाळापूर, द० खुद.

प्रियापेक्षिणी बाला

॥ दिंड्या ॥

एक कन्या क्षेत्रांत वन्य देशीं,
उभी आहे टेंकुनि पादपाशीं,
गाल हातावर, सजल नेत्र भारी,
अशी कष्टी कां ? कोण ही कुमारी ? १
वायु लहरीनें रोप हालतात,!
अस्त किरणें रमणीय भासतात !
पांखरें घरट्यांत परत येती
लक्ष इकडे पण दे न सुंदरी ती ! २
जळीं जातां बुडण्यास हा पतंग,
विविध येती व्योमास चित्र रंग !
विश्व झालें शोभेंत असें दंग !
चित्त व्हावें मग हिचें कां दुभंग ! ३
काय कारण शेतांत बसायाला ?
काय येथें पाहतें रम्य बाला ?
नदी खोरें आभाळ टेकड्या हीं
पाहुनी कां तिस तोष होत नाहीं ! ४
त्यांत झालें मन व्यग्र तिचें सारें
अनंगाचे जे चाल्तो पसारे.
वाट बघते ही आपल्या प्रियाची
मूर्ति दिसते ध्यानस्थ जणुं यतीची ! ५
' आज येतों ' सांगून दूर गेला,
दिवस कांहीं लोटले ह्या स्थितीला,
सखा नाहीं परतून घरां आला,
ह्मणुन जाते क्षेत्रांत रोज बाला. ६
वाट गांवाला हीच यावयाची.
असे कन्या ही एक मराठ्याची.
क्षेत्र ताताचें. लाडकी तयाची.
यनीं उत्कंठा कांत पहायाची ७
बालपण सरलें न अझुन जाण,
देह कवळा, जणुं कर्दळिचें पान !
पूर्ण गात्रें नच पावलीं विकास.
अर्ध फुललेली वेल दिसे खास ! ८
विलोकावें कांतास्य दिवसरात्र.
विसंबावें नच त्यास जरा मात्र.
जीवभावें अनुरक्त पदीं व्हावें.
तिला वाटे पतिमना रंजवावें. ९
अन्य नारी रमतात विलासांत
तसें त्यावें कोठून दिन सुखांत.
प्रीत कांतानें करूनिया तयाची
हौस तिजला लाडकी बनायाची. १०
प्रियाचे गुण आठवून चित्तीं
[illegible]
[illegible] मुद [illegible] अंतरिक्ष— [illegible]
[illegible]
परी शोकाकुल [illegible]
कनक समनभ होईल कृष्ण आतां.
बसुन तोंवर जाईल घरीं कांता.
प्रीय जातां सोडून आपणास
असें भासें जग सर्व हें उदास. १३

BEE

वऱ्हाडसमाचार

मिती श्रावण वद्य ७ शके १८१७

आत्मोन्नति

आपण रात्रीं निजून पहाटेस उठतों न उठतों इतक्या अवकाशांत उगवणाऱ्या कांहीं वनस्पती आहेत, या प्रमाणें सद्गुणाची उत्पत्ति सहजगत्या होणारी नाहीं. सद्गुण ही एक सुकुमार वनस्पति आहे. ती फार नाजूक असून तिची वाढ मंदमंद गतीनें होते. इहलोकीची हवा तिच्या वाढीस प्रतिकूल आहे; आणि ज्या मनोभूमीवर तिचें बीजारोपण होतें ती कंटकमय असल्या कारणानें तिची अगोदरच चांगली मशागत करावी लागते. मनोभूमीवर सद्गुणरूप वनस्पतीचें बीजारोपण झाल्यानंतर अंकुर फुटून रोप जोरदार होण्यास फार काळ लागतो. आणि नंतर याची जोपासना करण्यासही विशेष काळजी

च्यावी लागते. ह्या वनस्पतीस 'सुख' हीं फळें येतात आणि तीं इतकीं दुर्मिळ असतात कीं त्यांच्या प्राप्ति करितां फार मोठा मोबदला द्यावा लागतो. दुर्गुणाचा प्रकार ह्या विरुद्ध आहे. गवत जसें चोहोंकडे उगवतें तसें दुर्गुणही चोहोंकडे पसरले आहेत. कंटकयुक्त मनोभूमी आणि इहलोकींची हवा दुर्गुणाच्या वाढीस फार अनुकूल आहेत. आणि ह्यांना दुःख नांवाचीं फळें इतकीं विपूल येतात कीं तीं पाहिजे त्यांस अनायासें हवीं तितकीं मिळूं शकतील.

अंगीं एकदां दुर्गुण जडले ह्मणजे त्यांच्या अमलांतून आपली सुटका करून घेणें फार मुष्कील आहे. दुर्गुणांचे दुष्फळें अनुभवास येऊं लागतांच आपल्यास त्यांनां सहजरीत्या झुगारून देतां येणार नाहीं. गौडबंगाली विद्येनें अथवा एखाद्या अज्ञान युक्तीनें मनुष्यास तात्काळ आणि सुगमपणें सद्गुणी करितां येईल अगर दुर्गुणा पासून परावृत्त करितां येईल असें जर कोणी ह्मणेल तर तें निरर्थक समजलें पाहिजे. कारण आपण नेहमीं ज्या गोष्टी पहात आलों आहोंत त्या ह्या ह्मणण्याचा अगदीं उलट आहेत. सद्गुणी होण्यास अनुकूल अथवा दुर्गुण टाकण्यास प्रतिकूल, असें वर्तन ठेविल्या शिवाय चांगले गुण लागणार नाहींत अथवा अवगुण जाणार नाहींत. अशा रीतीनें त्या त्या स्थितीशीं अनुकूल अथवा प्रतिकूल वर्तन ठेवतां येण्यास मार्गांतील सर्व अडचणींचें निर्मूलन करून सद्सद्विचार, सुवासना इत्यादि मनोधर्मांची योजना केली पाहिजे. तामसी मनुष्यानें आपल्या तमोगुणास आळा घातल्या शिवाय त्याला शांत होतां येणार नाहीं. जो मनुष्य दुराग्रहानें ग्रस्त झाला आहे त्यानें दुराग्रह सोडल्याशिवाय त्याच्या अंगीं शालीनता येणार नाहीं; व्यसनी मनुष्यास व्यसन सोडल्या शिवाय निर्व्यसनी होतां येणार नाहीं; औदासिन्य, अहंभाव, नीच शिक्षण आणि हलकट वर्तन याच्या एकीकरणानें मनुष्य लोभी बनला असतां त्यानें ह्या दुर्गुणांची उगमस्थानें नाहींशी केल्याशिवाय त्याला उदार होतां येणार नाहीं. सृष्टींत जे फार मोठे फेरफार होतात त्या पैकीं मनोधर्मांत बदल होणें हा एक मोठा फेरफार गणला आहे. अशा रीतीचा मनोवृत्तींतील बदल अल्पावकाशांत आपल्याला वाटेल त्या प्रकारचा करितां येणार नाहीं. आपले मनोधर्म अथवा स्वभाव बदलण्याचें कार्य, परिस्थितीस अनुलक्षून पायरी पायरीनें होऊं दिलें पाहिजे आणि त्या करितां आपल्याला निश्चयानें दीर्घ प्रयत्न केला पाहिजे. ज्याला मनाच्या दुष्ट प्रवृत्तीचें दमन करणें असेल त्यानें आपले समज भ्रांतिमूलक होऊं नयेत ह्मणून व चित्ताची एकाग्रता व्हावी ह्मणून आपलें मन नेहमीं जागृत ठेविलें पाहिजे; आपल्या मनःप्रवृत्तीस दुष्ट कृत्य पासून जबरीनें परावृत्त केलें पाहिजे; अंगवळणी पडल्यानें आणास चांगल्या वाटणाऱ्या संवयी पासून युक्तीनें आपली सुटका करून घेतली पाहिजे; अनेक मोहक वस्तूंच्या जाळ्यांत न सांपडावें ह्मणून दक्ष राहिलें पाहिजे आणि अनेकविध प्रतिरोध व संकटें यांशीं नेहमीं झगडलें पाहिजे.

ह्मणून जर आपल्याला वाटत असेल कीं आपण सद्गुणी आणि सुखी व्हावें तर तसें होण्यास आतां विलंब करितां कामा नये. आपले मन संस्कृत होऊन जीवयात्रा सुरक्षित व्हावी ह्मणून प्रत्येक साधनाचा व सर्व वेळेचा उपयोग केला पाहिजे. जन्मास येऊन मनुष्याला इहलोक आणि परलोक हे दोन अर्थ साधावयाचे असतात. या पैकीं कोणता ही एक अर्थ साध्य करून घेतल्यानें मनुष्याची इतिकर्तव्यता आटोपली असें होत नाहीं. ह्मणून आपली आधिभौतिक सुधारणा करीत असतांना आध्यात्मिक सुधारणेकडे दुर्लक्ष करणें हें सुज्ञतेचें लक्षण नव्हे. एखाद्याला दूरच्या पल्यावरून यावयाचे असले ह्मणजे घरीं पोहोंचण्या पूर्वींच रात्र होऊं नये ह्मणून लवकरच निघण्याची तयारी करून त्वरेनें मार्ग क्रमावा लागतो तद्वत् आपला इहलोकीचा प्रवास संपण्या पूर्वीं मार्गांत असलेल्या अडचणी टाळाव्या लागणार आहेत, कर्तव्य गोष्टी पुष्कळ आहेत आणि त्या मानानें आपणास अनेक मार्ग क्रमावयाचे आहेत ह्मणून होईल तितकें करून आपल्याला लौकरच मार्ग क्रमण्यास लागलें पाहिजे.

प्रत्येक मनुष्याला आपली सुधारणा व्हावी असें वाटतें. परंतु बहुतेक सर्वांची मजल वाटण्या पलीकडे होत नाहीं. अमुक एक काळा पासून आपण आपली सुधारणा करण्यास लागूं असा ते निश्चय करितात; परंतु ते जर थोडासा विचार करतील तर त्यांच्या लक्षांत येईल कीं स्वतःची सुधारणा करण्यास वायदे करणें निष्फळ आहे; स्वतःची सुधारणा करण्यास हल्लींचा चालूं काळ जितका सोयस्कर आहे तितका पुढील भविष्य काळ कधींही सोयस्कर होणार नाहीं; कारण वायदा केलेला काळ येऊन ठेपला तरी हल्लीं आरंभ करण्यास आपण जसें नाराज आहों तसेंच तो वेळ आला असतांनाही आपण नाराज राहूं; आपल्याला आतां जसें अस्वास्थ्य वाटतें तसेंच त्याही वेळीं वाटेल आणि आतां जशी उदासिनता वाटते तशीच त्याही वेळीं वाटेल. चालूं काळीं आपली सुधारणा करण्यास ज्या श्रमांस व संकटांस भिऊन आतां आपण मागें सरतों तींच संकटें व श्रम त्या वेळीं ही आपल्यापुढें दत्त ह्मणून उभी राहतील. सारांश आपल्या मनाची हल्लीं जी स्थिति आहे तीच त्याही वेळीं राहील. आपण ह्मणूं कीं उद्या पासून मी आपली ऐहिक व पारलौकिक सुधारणा करण्यास लागेन परंतु तो दिवस आला ह्मणजे वर सांगितलेल्या कारणानीं प्रत्येक दिवशीं ती सुधारणा उद्यावर टाकावीस असें वाटेल आणि अशा रीतीनें उद्याचा दिवस कधींच प्राप्त होणार नाहीं. या संबंधानें एका गावंढळ मनुष्याची गोष्ट सांगतात कीं तो एकदां मार्गानें जात असतां त्याला एक नदी लागली परंतु त्या नदींतून गेलें असतां आपले धोतर भिजेल ह्मणून त्या नदींतील पाणी वाहून जाऊन ती कोरडी होण्याची वाट पाहत कांठावर बसून राहिला. त्या गांवढळा प्रमाणेंच आपलीही स्थिती आहे. ह्मणजे दुष्ट प्रवृत्ति आणि लोभ हीं जीं पातकांचीं मुख्य उगमस्थानें आहेत तीं आपोआप आटून कोरडी होण्याची अथवा कालांतरानें वाहून नाहींशी होण्याची आपण वाट पहातों. अशा प्रकारानें लोभ आणि मनाचे दुष्ट कल नाहींसे होतील असें आपल्यास वाटत असल्यास तो निव्वळ भ्रम आहे. तेणें करून वरील गावंढळ जसा हास्यास्पद झाला तसें आपण होऊन आपल्या पदरीं मूर्खत्व येईल. आत्मोन्नति करण्यास आपण लागलों असतां आरंभीं अडचणी आणि कष्ट सोसलेच पाहिजेत. कोणतीही चांगली वस्तु कष्टाशिवाय मिळत नाहीं. आपल्यावर हल्लीं जें मोहाचें जाळ आहे तें दूर झुगारून दिलें पाहिजे. आणि दुष्ट प्रवृत्तिरूपी नदीच्या गार पाण्यांत शिरून आपले कपडे भिजतील ह्या भयास न जुमानतां पैल तीरास निघून गेलें पाहिजे; आळसरूपी शय्यावास आपल्याला टाकला पाहिजे आणि अविचारास झिटकारून आपल्यास आत्मोन्नतीचा आतांच आरंभ केला पाहिजे. एकदां आरंभ होऊन कांहीं काळ लोटल्यावर आपल्याला सन्मार्गानें वागण्याची संवय होऊन कांहीं अडचण वाटणार नाहीं. आणि जों जों काळ अधिक अधिक लोटेल तों तों आपणास अनुद्भुत सुखाचा उपभोग ज्यास्त ज्यास्त मिळून सदाचरणांचे ठायीं आपली वृत्ति तन्मय होईल.

एकंदर २६ डाके पडले त्या पैकीं पांच सहा डाके धान्य लुटण्या संबंधानें होते. वणी जिल्ह्यांत धान्यासाठीं दरवडे अधिक घालण्यांत आले. गेल्या तीन साला पासून पीक पाणी वाईट आहे. लोकांची अन्नान्न दशा झाली आहे आणि पोटासाठीं ह्मणून हे गुन्हे बेधडक लोक करितात.

वणी जिल्ह्यांत बंजारी लोकांचा उपद्रव भारी आहे. हे मुळचे लुटारूपणा चालवून पोट भरणार लोक आहेत. एका मिळाफानें व जुटीनें तांडा तांडा करून असतात. प्रत्येक तांड्यांचा एक एक नाईक असतो. गुन्हे करून ही हे पोलिसांच्या तडाक्यांत सांपडत नव्हते. अलिकडे प्रत्येक तांड्या मागें कडक पहारा ठेवण्यासाठीं ११२ कानस्टेबल अधिक ठेविले आहेत आणि त्यांचा खर्च ही अलाहिदा तांडेवाल्या लोकांवर बसविला आहे. ही व्यवस्था मोठी नामी झाली. गुन्हे कमी होऊं लागले इतकेंच नाहीं तर पूर्वीं प्रमाणें लुटारूपणा चालत नाहीं ह्मणून पुष्कळ जण तांडे सोडून गेले आणि या रितीनें कांहीं तांडेच मोडकळीस येत येत नाहींसे झाले. गुन्हे करून देखील जे अपराधांत सांपडत नव्हते त्याच लोकांवर निराळे पोलीस ठेविल्यामुळे बंजारी लोकांचा दंगा व बंड मोडल्या प्रमाणें झालें आहे. आणि एखादा तांडा चोरट्या मंडळीचा आहे असें निष्पन्न झालें तर पोलीस खर्च त्या तांड्यातील लोकांवर बसविला जाईल हें पक्कें कळल्यामुळें दुसऱ्या कित्येक तांड्यावर मोठी दहशत बसल्या सारखी झाली आहे.

The Berar Samachar

MONDAY AUGUST, 12, 1895

We are obliged to Mr. Vyankatesh Ramchandra Mudholkar for his adventure in starting The Berar Law Journal under the auspices of Messrs. B. R. Angal and M. G. Damle High Court Pleaders. The annual subscription of the Berar law Magazine is fixed at the moderate sum of Rs. 4 and the Journal will be conducted on the lines of the Indian law-report-series. A pure work of selection of the decisions of the Judicial Commissioner will not however satisfy public taste and in order to make the new periodical interesting and instructive we would recommend the editors to conduct it on the plan of the well-known Madras law-magazine. It is however a work of time and mature arrangements: We are glad to see that some attempts are being successfully made in this direction and wish a long and prosperous career to the journal the prospectus of which is at present before the pnblic.

'Indian Finances' are in a ruinous condition. Different explanations are offered to trace the causes of the sinking national exchequer and it is an unwise attempt of Sir Westland to mislead people by his distorted Budget statements. The last number of India contains a lucid, accurate and critical article on the subject and we make no apology to cull some of the important and decisive argnments and facts upon which the main principle of the note hinges:—

"The fallacy, then, is the assumption that with a low Exchange the Indian taxpayer can get more rupees for his rice, wheat, or other produce, because an English banker can get more rupees for his sovereigns than formerly. As between England and India the rupee merely represents so much silver, the value of which in England is liable to be affected by the fluctuations of supply and demand; but in India the rupee is the only legal tender, and therefore the only standard of the value of the whole produce of the country. In England silver has fallen in value in relation to gold, but in India the rupee has not materially changed in value in relation to produce; consequently the value of the rupee in pounds sterling in England has no connection with its value in produce in India."

"1. During seven years the expenditure on the Civil and Military Services alone has increased by Rx. 5,429,034, quite apart from any increase due to Exchange; and if we add the Rx. 848,769 due to Exchange on the increased sterling charges, which is an increase on the Services amounts to the enormous total of Rx. 6,277,803 besides Rx. 4,195,628 which may be said to be due to the fall in Exchange.

2. While the expenditure on the Civil and Military Services has been increasing by about Rx. 6,000,000 (leaving out of account the increase in the cost of collection of the Opium and Customs Revenue) other Expenditure, apart from the question of Exchange, has decreased to the extent of about Rx. 5,750,000.

3. In Civil and Military Expenditure we find, instead of economies to meet the heavy burden of Rx. 4,195,628 due to the fall in Exchange, Rx. 6,277,803 of additional Expenditure—in other words, for every rupee of additional burden entailed by the fall in

Exchange, the Services and another rupee and a half on their own account.

4. In other Expenditure we find the heavy burden of Rx. 3,309,692, due to the fall in Exchange, completly wiped out by reduced charges or increased profits amounting in the aggregate to Rx 5,715,802 (*i.e.*, Rx. 5771,463—Rx. 55,661), leaving Expenditure less, in spite of Exchange, by Rx. 2,406,110—in other words, every rupee of additional burden entailed by the fall in Exchange is met by a saving of rupee and three quarters.

5. Th[illegible]mous increase in seven years of nearly Rx. 10,500,000 in Civil and Military Expenditure (of which about two-fifths can be said to be due to the fall in Exchange) has (i) consumed all the natural increase in the Revenues of about Rx. 5,000,000; (ii) used up all the decrease in other Expenditure of about Rx. 2,500,000 (obtained, after paying for Rx. 3 300,000 due to Exchange, partly by reduction of charges, partly by increase of profits, partly by starving useful and reproductive services, and partly by meeting the Expenditure of the year out of past savings); and (iii) further necessitated the imposition of fresh taxation to the extent of Rx. 3,000,000."

There is a curious libel case pending on the file of the Civil Judge, of Amraoti in which Mr. [illegible] sued [illegible] the [illegible] Judge [illegible] for damages of Rs. [illegible]. The alleged libel is said to have [illegible] Plaintiff from appea[illegible] Pleaders' Examination. Great [illegible] is evinced in the probable result of the suit and it is well that the case is coming almost to a close. We are in receipt of the written address presented by the plaintiff; but we refrain ourselves from making any comment until we have in hand the reply of the defendant and the decision of the judge thereon.

CRICKET.

On Monday the 5th the first cricket match of the season was played at Akola between the Shegaon C. C. and the Akola C. C. The weather was delightfully cool and cloudy, and all Akola was present on the ground to see the game.

The Akola men went first to the wicket and scored 145 of which Messers. Raven, Francis, and Simpson made 73, 32 and 19 respectivel

The Shegaon men failed to reach this total and after an exciting finish were all out for 138 or 7 behind Captain Horsburgh and Jim Redmond made 26 and 34. The last 2 men put on 24 out of 31 required to win when they went in. The scores are given below.—

AKOLA C. C.

Mr. G. Gregory	b Joe Redmond	2
,, T. Crowe	c Tripp b. Joe Redmond	4
,, S. B. Tata	b Joe Redmond	2
,, F. W. Francis	b Joe Redmond	32
Captain O. G. Ievers	b Joe Redmond	0
Mr. P. E. Raven	b Joe Redmond	73
,, R. A. Simpson	l. b.w. b Joe Redmond	19
,, M. P. Walsh	b Jim Redmond	0
,, J. D. Minty	Run out	4
,, B. B. Maconochie,	b Joe Redmeond	I
,, A. J. Vanderputt	not out	0
Byes 5, leg byes 3		8
	Total	145

SHEGAON C. C.

Captain Horsburgh	c Gregory b Raven	26
Mr. Rich	c Raven b Walsh	6
,, Jim Redmond	Run out	34
,, J. Wright	c Raven b Minty	9
,, F. Tripp	c Gregory b Minty	0
,, Naorojee	c Vanderputt b Ievers	15
,, Joe Redmond	b Raven	12
,, Sonajee	c Simpson b Ievers	1
,, Scott	b Raven	1
,, E. Redmond	not out	14
,, Sargon	b Raven	I0
Byes 8 wides 2		I0
	Total	138

The next match at Akola will be Akola C. C. versus Bhusawal C. C. on the 20th. and another good game may be expected.

[illegible] त थोडा पाऊस [illegible] सा अद्याप पाऊसच पडला नाहीं हवेंत स- र्दीपणाचा कमी आहे आणि त्यामुळें किरकोळ दुखणीं व पटकी यांचा उपद्रव पुष्कळ मंदावला अहे. पिकें सद्या चांगल्या स्थितींत आहेत

कर्नल लेन यांस अबकारी खात्याचे इनस्पेक्टर जनरल नेमून त्यांच्या हाताखालीं अ पकारी डेपुटी सुपरिनटेंडंट मि० आरडाघ यांस नेमिलें.

रा० रा० काशिनाथ श्रीराम जठार, अ स्प्ताची बुलढाणा, यांस मुलकी कडील असिरटंट कमिशनरचें पूर्ण अधिकार देण्यांत आले.

मि० अहमद अली एक्स्ट्रा असिस्टंट कानसरव्हेटर हे फर्लो रजेवर असल्यामुळें त्यांच्या जागीं मि० मिश्री प्रसाद, फारेस्ट रेंजर यांस नेमण्यांत आलें.

प्रोफेसर स्कार्नी साहेब जे १८६६ सालीं अकोला हायस्कूलचे हेडमास्तर होते व पुढें पुण्याच्या सायन्स कालेजचे प्रोफेसर होते ते स्काटलंडांत आबर्डीन शहरीं मरण पावले हें कळविण्यास दुःख वाटतें.

लेफ्टेनंट टी. सी. फ्रीडन असि० कमिशनर, उमरावती यांस दुसरे वर्ग माजिस्ट्रेटीचे पूर्ण अधिकार देण्यांत आले.

येत्या सप्तेंबरच्या ४ थ्या तारखेस उमरावतीस वकिलीची परीक्षा होणार आहे. तिला एकंदर उमेदवार ६६ आहेत.

गेल्या मे महिन्यांत वऱ्हाडांत ८९०४ मनुष्यें जन्मलीं आणि ११४०९ मरण पावलीं.

कर्नल लेन साहेब यांची स्वारी हल्लीं अकोल्यास आली आहे.

वऱ्हाड एजुक्याशनल कानफरन्सचा १८९४ सालचा रिपोर्ट आणि 'पुराण प्रकाश' या दोन पुस्तकांचा आह्मी आभारपूर्वक स्वीकार करितों.

श्री छत्रपति शिवाजी महाराजांच्या समाधि फंडा निमित्त कारंजास जाहिर सभा भरली होती आणि वर्गणी ६० रुपया जवळ जमली रा. रा. लक्ष्मण राघव यांसच या कामाचें सर्व श्रेय आहे.

तारीख ८ गुरुवार रोजीं अकोल्यास मेडिकल बोर्ड भरला होता.

खान बहादूर शमसुद्दीन अल्लीखान डेपुटी कमिशनर, वाशिम हे सिक सर्टिफिकीटावर तीन महिन्यांच्या रजेवर गेल्या शुक्रवारीं हैदराबादेस रवाना झाले.

त्यांच्या रजेत मि० रुस्तुमजी असि० क- मि० बुलढाणा यांस नेमणार असल्या विषयीं कळतें. तूर्त मि० गोविंदराव अप्पा हे इनचार्ज डेपुटी कमिशनर आहेत.

बुलढाणें ता. ९।८।९५

मराठी भाषा व वैदर्भकार

ता. १ माहे आगस्टच्या गेल्या अंकीं वैदर्भकार यांनीं वऱ्हाड शाळा पत्रकावर भाषेच्या संबंधानें कांहीं टीका केली आहे. ह्या टीके संबंधानें मला कांहीं लिहावयाचें नाहीं परंतु "दिव्या खालीं [illegible]" या रूढ [illegible]ीं [illegible] दोष व [illegible] या [illegible] [illegible]वयाचें आहे. [illegible] वार एखादा विषय प्रतिपादन करू[illegible] ह्मणजे शद्ब आणि व्याकरण यांची प्रतिपादनांत मोठी झटापट उठते. ही झटापट केव्हां केव्हां तर आरंभींच सुरू होते व एखादे प्रसंगीं ही इतकी विकोपास जाते कीं उभयतांमध्यें बेबनाव उत्पन्न होऊन व्याकरणास अखेर हार खावी लागते. शेवटीं राहिले शद्ब. हेही बिचारे सर्व भार एकट्यावर पडल्यामुळें हळू हळू रूपांतर करून छपावयास लागतात अशा समयीं वैदर्भकारांची प्रतिपादित "सरलता" ही जाऊन त्यांचे भाषेचे ठायीं "कर्णकटुत्व व अजागळता" हे नवीनच गुण उत्पन्न होतात. आतां हीं विधानें कित्येकांस सकृद्दर्शनीं अतिशयोक्तिचीं व संशयात्मक वाटतील करितां वरील पत्रांतील व दुसऱ्या एका अंकांतील कांहीं उतारे खालीं देतों.

वरील अंक पृष्ठ २ रें, रकाना तिसरा पाहा. "चांगल्या दिशेनें लोकांच्या मनाची प्रवृत्ति करण्याचे प्रसंग आले ह्मणजे, तशी सोन्या सारखी संधि आली ह्मणजे ती, दवडतां बिलकूल कामा नये" (येथें "ह्मणजे" या शद्बानें वाक्य कर्णकटु झालें आहे.)

"पण इतके वर्ष सभेनें निचारीपणाबद्दल व प्रबुद्धपणा बद्दल जी कीर्ति मिळविली आहे इ०" (येथें "इतके वर्ष" हा बहुवचनी वऱ्हाडी प्रयोग अशुद्ध आहे. या वरून वैदर्भकारांस व्याकरणांतील "वचनांची" माहिती बरीच दिसते.)

वरील अंक पृष्ठ ३ रें रकाना ४ था ओळ १२ वी पाहा. "तो एवढ्या विकोपास गेला कीं अखेरीस दोन्ही पक्षांत मोठी गर्दी होऊन एवढी मारामारी झाली कीं त्यांत दोन माणसें मेलीं." (यांत "कीं" चा उपयोग पहा.)

जुलै महिन्यांतील अंक "गोधाजी कवीचें" चरित्र पहा "त्यांत कांहीं चुकीचा भाग असेल तर आमच्या वाचकांपैकीं कोणी दर्शवितील अशी आशा आहे" (येथें "चुकीचा भाग" हा "असेल" याचा कर्ता केल्यावर "दर्शवितील" यास "कर्म" कोणतें करावें.)

त्याच चरित्रांतील दुसरा रकाना पाह "अंगांत अशी रग व तसेंच हे उत्तम [illegible] कारी ही असत व मोंगलाईच्या अमलांत [illegible] च्या शौर्याचा उपयोग फार होई."

(येथें "अंगांत अशी रग" हें [illegible]पद रहित लहान वाक्य ज्या आविर्भावानें लिहिलें गेलें त्याच धोरणानें त्यास पुढील वाक्यें संकलित करावयास पाहिजे होतीं परंतु तसें कांहीं एक वैदर्भकारांस न साधतां त्यांनीं कांहीं तरी तीन वाक्यें उभयान्वयी अव्ययानें जोडून देऊन त्यांचें एक अरसिक कोडबुळें बनवून दिलें आहे!)

हें गोधाजीचें वैदर्भकारांनीं लिहिलेलें चरित्र जो कोणी लक्षपूर्वक वाचील त्यास व्याकरण संबंधी गोंधळ कसा असतो हें उत्कृष्टपणें नजरेस येईल. असो. इतक्या उदाहरणांनीं वरील विधानांचें बरेंच समर्थन होणार आहे. वैदर्भकारांचे प्रत्येक अंकांतील "स्फूट" अथवा "निबंध रूपी लेख" यांतील भाषा, मराठी वाक्यमीमांसेचे क[illegible]विलीं असतां चतुर्थांश वाक्येंही [illegible] नाहींत असा माझा समज [illegible]कथापद्धती- [illegible] प्रा- [illegible] लत व तो [illegible] असा यांचा समज हाऊ[illegible] लेखक बनले असावे असें दिसत. [illegible] त्येक प्रसंगीं हे स्वतःचे विचार प्रगट करि[illegible] तांना ज्या वाक्यरचनेची योजना करितात तिजवरून ते जणों काय इंग्रजीचे मराठी शद्बशः भाषांतरच करित आहेत असें भासावयास लागतें. "भाषा बोलणें" व "भाषा लिहिणें" ह्या दोन्ही कला भिन्न आहेत. भाषा बोलतांना शद्बांची योजना वाटेल तशी मागें पुढें होऊं शकते व कठिण शद्बांचीं रूपें ही अंशतः स्वरुप करितां येतात. तसा प्रकार भाषा लिहितांना (विशेष प्रसंगा शिवाय) शोभत नाहीं. परंतु ह्याच प्रकारचें प्राबल्य वैदर्भकारांचे लेखांत सर्वत्र नजरेस येतें. कित्येक प्रसंगीं तर वैदर्भकार मराठी भोषस इंग्रजी पेहरावानेंच सुशोभित करीत असतात. असें करणें ह्मणजे सुधारणेच्छूंनीं मराठी पेहरावावर पागोटें जर वाटतें म्हणून साहेब लोकांची (उभी टोपी) घालण्या सारखेंच आहे! असो मराठी भाषा कशी लिहावी हें जर वैदर्भकारास जाणण्याची थो[illegible] जिज्ञासा असेल तर त्यांनीं मनसोक्त "केसरीची" अथवा मागील "सुधारकाची" नित्य पारायणें करावीं म्हणजे त्यांचे ठायीं असलेली न्यूनता अंशतः तरी दूर होईल. असो. कळावें हे विनंती.

आपला

शाळा खात्यांत नसलेला.

वर्तमानसार.

अमेरिकेंतील रहाही राज्यांतील इंडियन लोकांनीं मोठी बंडाळी मानविली आहे. ते तेथले मूळ राहिवाशी आहेत. पण इंग्रजांनीं त्यांच्यावर स्वामित्व मिळविण्याचा प्रकार चालविला आहे, तेव्हां ते कांहीं हालचाल केल्या शिवाय कसचे राहणार?

मादागास्कर येथील लढाईंत फ्रेंचास पूर्ण जय मिळाल्या वरूत चढून जाऊन, इंग्रजांशींही लढाई करण्यास फ्रेंच तयार होतील असा सुमार प्रसिद्ध झाला आहे,

एक विजेची कांठी फ्रांसात निघाली असून तिच्या टोंकांवर विजेच्या दिव्याची सोय केली असल्या मुळें, जरूरीच्या वेळीं प्रकाशही मिळतो.

पाण्याचा स्पर्श होतांच प्रकाश पाडणारी एक प्रकारच्या मसाल्याची लशाळ, युरोपांत बनविण्यांत आली आहे. पाण्यांत प्रकाश पाडण्यास ही फार उपयोगीं आहे.

आर्टिक महासागरा वरील प्रांतांतील सर्व जनावरांचें शरीर, हिवाळ्यांत पांढरें सफेद होत असतें.

तुर्कस्थानांतील मासिडोनिया प्रांतांत मोठी बंडाळी उठली आहे.

रशियांतील 'नोवारमया' हें पत्र ह्मणतें कीं, जपान लढाईची तयारी जारीनें करीत असून कोरियावर स्वामित्व मिरविण्याचा त्यांचा हेतु दिसतो.

हिंदुस्थान व तिबेट यामधील सरहद्द नक्की करण्याच्या कामीं तिबेट सरकाराकडून अतोच हरकत होत असल्यामुळें कदाचित लढाईवर प्रसंग येईल कीं काय अशी भीति पडली आहे.

अमेरिकेंत यंदा जवसाचें पीक अनोनात झाल्या मुळें, हिंदुस्थानच्या जवसाच्या किंमतीस धक्का बसेल असा अदमास आहे.

मद्रास इलाख्यांत घोंडीपारपेठ या गांवीं एका गृहस्थाच्या येथील गायीचें दूध, दररोज रात्रीं एक साप येऊन, सडांतून पिळून पीत असे, अशाबद्दल एके दिवशीं त्या सापास प्रत्यक्ष पाहिल्यावरून समजून आलें. सापास ठार मारलें.

रसायणाच्या मदतीनें स्वीटझरलंडांत कृत्रीची कस्तुरी करण्याचा एक मोठा कारखाना जिनीवा शहरच्या रोहन नदीच्या किनाऱ्यावर आहे. त्या कारखान्यांत कस्तुरी बनविल्यावर, ज्यां जिनसांचा चोथा रहातो तो त्या नदींत फेकून देत असतात. त्या योगानें नदींतल्या माशांच्या अंगास कस्तुरीचा वास येऊं लागला आहे.

राशीयाची घुसफूस, इंग्लिश संबंधानें लौकरच सुरू होईल असा अंदाज प्रसिद्ध झाला आहे.

इंग्रजी सीमेवर काबूलचा अमीर एक मोठा किल्ला बांधण्याच्या तयारीस लागला आहे.

आपसुखें चालणाऱ्या तिचाकी गाड्या निघाल्या आहेत.

हिंदुस्थानच्या खर्चाचा तपास करण्याकरितां नेमलेल्या कमिशनास फारच थोडा अधिकार दिल्यामुळें, इंग्लंडांत निराशा व हिंदुस्थानांत असंतोष फैलावेल असें सर विल्यम हंटर यांनीं प्रसिद्ध केलें आहे.

चीन व जपान यांच्या लढाईपासून, सर्वत्र अशीं अनुमानें होऊं लागलीं आहेत, कीं लौकरच राशीया व जपान यांच्यांत एक मोठी लढाई अवश्य होईल. राशियाचें अहोच लाख सैन्य, चीनच्या सरहद्दीवर येऊं लागलें असून, ही बातमी जपानास असल्यामुळें तेही आपली संपूर्ण तयारी करीत आहे. या संबंधांत 'चायना ग्याझेट' पत्रानें विशेष खात्रीचा लेख लिहून असें अनुमान प्रसिद्ध केलें आहे कीं, "या वर्षाच्या अखेरीसच बहुशः ही मोठी लढाई होईल. व नजीक असल्या मुळें या लढाईंत प्रथमतःच जपानला यश येईल. परंतु रशियाच्या मोठ्या सैन्यापुढें त्याचें कांहीं चालणार नाहीं. तथापि राशियाचा जोर वाढणें हें इंग्लंडास श्रेयस्कर नसल्यामुळें, जपानला इंग्रज सामील होतील व रशियाचा हेतु सिद्धीस जाणार नाहीं. परंतु चीनचा कांहीं मुलूख राशियास मिळून जपानचें थोडेसें असलेलें वर्चस्व चीन फेंकून देईल." या अनुमानांत कितपत तथ्य आहे हें जरी खात्रीनें सांगवत नाहीं, तथापि लढाई ह्मणा, किंवा इजिप्त संबंधानें फ्रेंचाकडून होणाऱ्या जोगी लढाई ह्मणा, पण दोन्ही लढाया होण्याचीं अनुमानें तूर्त बरींच सबळ दिसत आहेत. जपानच्या आजपर्यंतच्या हुषारी प्रमाणें ते वागल्यास, त्यास भावी लढाईंतही यश येण्याचा संभव आहे. मात्र चीनचा नेभळेपणा किंबहुना रशियावर असलेला आधार जोंपर्यंत चीन धरून आहे, इतकेंच नव्हे, तर आणखी जरबड होऊन परतंत्रतेंत पडत आहे [illegible] चीनला या कामीं यश मिळण्याची आशा दिसत नाहीं. व कदाचित या भांडणांत चीनदेश नामशेष होऊन जाईल. रशिया व जपान यामध्यें लढाई खास होणार असें प्रिन्स बिस्मार्कचेंही ह्मणणें आहे.

चित्रालच्या लढाईचा खर्च हिंदुस्थानच्या बोडक्यावर बसणार! आणि अद्याप हें प्रकरण संपत नसून, एक सारखी झटपट चालू आहे. या बातम्या, हिंदुस्थानच्या तिजोरीला स्वाहा करणाऱ्या आहेत असें म्हटल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं. रानटी लोकांचा नाश करून स्थिरस्थावर होण्याला अद्याप हजारों रुपयांचा होम होईल. असा पूर्ण अदमास दिसत आहे. असल्या बादशाही खर्चाला पुरण्याची ताकद आतां हिंदुस्थानांत राहिली नाहीं याचा वेळींच विचार झाला पाहिजे.

चोरी, लबाडी, विश्वासघात वगैरे गोष्टी कायद्यानें व शास्त्रानें वर्ज्य मानल्या आहेत. त्यापासून नेहमीं दूर रहावें असें आपले गुरू व वडील नेहमीं सांगतात. राजा त्या गोष्टी करणारास शिक्षा करतो. हें सर्व ठीकच आहे, परंतु पर्यायानें अशा गोष्टी करण्यास ज्याकडून कारण घडतें त्याबद्दल मुळींच विचार केला जात नाहीं. त्यामुळें सर्व उपदेशावर पाणी पडतें. ज्या गोष्टी करणें अनुचित असें कायद्यानें सरकार ठरवितें, त्याच गोष्टी स्वार्थामुळें करविण्यास सरकार केव्हां केव्हां कारण होतें. स. वि.

सर्व भक्षक मनुष्य— कोल्हापुरास उचरेश्वर पेठेंत बाळसिंग रजपूत जातीचा एक तरुण रहात असून तो पाहिजे तो विषारी प्राण्यांपैकीं जिवंत सर्प, विंचू, इंगळ्या, पाली झुरळ, पिंगूळ, वगैरे प्राणी आणि सोमल, मोर्चूत वगैरे विषारी पदार्थ निःशंकपणें कितीही दिले तरी नेहाशक खातो. व याकरितां आली त्यास मुद्दाम आमचे छापखान्यांत आणून प्रचिती पहातां तीन चार विंचू, दोन इंगुळ, एक दोन बेडक्या इतके पदार्थ त्यानें दाढे खालीं चराचरा चावून खाल्ले. त्याचे नशिबानें त्यास पाल व सर्प वगैरे त्या दिवशीं मिळाले नाहींत. ज्या कोणाची इच्छा हा चमत्कार पहाण्याची असेल त्याणीं त्या इसमास बोलाविलें असतां सर्व जिनसासह येऊन चमत्कार दाखवील. या धंद्यावर हल्लीं तो बरीच कमाईही करीत आहे.

एका वकिलानें दुसऱ्या वकिलास सांगून त्याजकडून कज्जा चालविणें हें गैरशिस्त आहे, असें नामदार हायकोर्टानें आलीकडे एका अपिलांत ठरविल्यावरून इकडे तशीच वहिवाट सुरू ठेवावयाची कीं काय असें हायकोर्टास विचारणें झाल्याचें ऐकण्यांत येतें.

सरक्युलर—येथील सेशन जज्ज मे. शिवन यांनी असें सरक्यूलर काढिलें आहे कीं या पुढें बेलिफांच्या जागा मराठी सहावी यत्ता पास झालेल्या लोकांसच देण्यांत याव्या, व वयाचीं ५५ वर्षे ज्यांचीं पुरीं भरलीं असतील त्यांस नोकरीवर ठेवूं नये. शु० सू०

गेल्या ता० ६ [illegible] रोजीं ढाक्काचे डेपुटी म्याजिस्ट्रेट यांनीं एका नवीन वकीलाला 'मूर्ख बेवकूब, गाढव अशा शिव्या दिल्या मुळें त्या वकीलानें नुकसानी बद्दल म्याजिस्ट्रेटला नोटीस [illegible] आहे आणि तिचा निकाल होईपर्यंत सदहू म्याजिस्ट्रेटापुढें कोणीही कज्जा चालवावयाचा नाहीं असा तेथच्या वकील मंडळीनें आपसांत ठराव केला आहे. दी०

व्हिक्टोरियाची चोरी— मुंबई येथें वेला शामजी नांवाच्या १४ वर्षांच्या एका वारवी जातीच्या मुलानें चोकी मोहल्यामध्यें एक व्हिक्टोरिया उभी असलेली पाहिली. गाडिवाला भाड्याचे पैसे आणण्याकरितां गिऱ्हाइका बरोबर गेला होता. या छोकऱ्यानें गाडी रिकामी पाहून गाडी तेथून हांकून नेली. त्याला वाटेंत कामाठीपुऱ्याचें गिऱ्हाईक लागलें. त्या पासून त्यानें १२ आणे घेतले. तेथें एक रिकामा रेकला त्यास दिसला, त्याचे कंदील काढून त्यानें आपल्या व्हिक्टोरियास लाविले. आणि स्वारी भेंडी बाजाराकडे आली. तेथें पोलिसानें त्यास पकडलें त्याचें लहान वय जाणून माजिस्ट्रेटानें त्यास १ दिवस कैद आणि चार वर्षे ससून उद्योग शाळेमध्यें ठेवण्याची शिक्षा दिली. पोर विलक्षण धाडसी आणि उपद्व्यापी म्हणावयाचें!

जोड मुलें—न्यूयार्क शहरामध्यें एका बाईस जुळी मुलें झालीं आहेत. तिसऱ्या बरगडी पासून ती एकमेकास चिकटलेलीं आहेत, चांगलीं धडधाकड आहेत व तीं मोठीं झालीं ह्मणजे एकमेका पासून सुटीं करतां येतील असा येथील डाक्टरांचा अभिप्राय आहे.

गव्हांचा निकाल— सिंधच्या बंदरांतून गेल्या जून महिन्यांत ३६,६५,२८४ रुपये किंमतीचे ९,३६,३२१ हंड्रेवेट गहूं लिव्हरपूल, हल आंटवर्प, आमस्टर्डम रोटरडम, पेंट सराद वगैरे ठिकाणीं पाठविण्यांत आले.

घड्याळाचे भाग— दरएक खिशातील घड्याळामध्यें तरासरी १७५ निरनिराळे भाग असतात. ते सर्व व्यवस्थित रीतीनें जोडून घड्याळ तयार होतें.

स्त्रिया कामगार— लंडनच्या [illegible] खात्यामध्यें षष्टांश कामगार स्त्रियाच आहेत.

प्राचीन इतिहास— जपान देशच्या २५०० वर्षांचा इतिहास लिहिलेला आहे इतक्या पुरातन काळाचा इतिहास कोणत्याही देशाचा आढळत नाहीं. इं प्र.

आफ्रिकेंत दंगा— झांजिबारच्या तारेवरून कळतें कीं मेमी नांवाच्या टोळींतील रानवट लोकांनीं बंडावा केला असून समुद्र किनाऱ्यावर ही त्यांचा फैलाव होईल अशी भीति आहे. युरोपियनांचा द्वेष तिकडील लोकांस फार बळावला असल्या मुळें सर्व ब्रिटीस मंडळीला अंतर्प्रदेशांतून समुद्र किनाऱ्यास येऊन राहण्याबद्दल इशारत झाली आहे.

सावकारास जाळलें— पनवेली जवळील करंजें येथील फजल तारमहंमद नांवाचा मुसलमान सावकार आपल्या माडीवर खिडकी उघडी टाकून निजला असतां त्याच्या कोणी दावेकऱ्यांनीं त्याच्या अंगावर टर्पेंटाइन व तेजप फेंकून एक जळती काडी टाकून दिली ह्यामुळें तो मनस्वी जळाला! त्याला उपचाराठा मुंबईस नेलें होतें तेथें तो मरण पावला ?

लँड रेविन्यु (जमीन महसूल) च्या संबंधानें चौकशी करण्यासाठीं एका हपिसराचो नेमणूक करण्यास स्टेट सेक्रेटरी साहेबांची परवानगी मिळाली असून त्या कामावर नाम. नेक साहेब यांची नेमणूक होणार असें सिमल्याची तार सांगते.

मुंबईत सोन्याचा भाव २९ व चांदीचा ९८॥ आहे.

सुटले.— असेन्सोलच्या स्टेशनांत एका १५ वर्षांच्या हिंदु मुलीवर ४ युरोपीयन नरपशूंनीं पाळी पाळीनें जुलूम केल्याबद्दल खटला चालला होता—त्याचा निकाल मामुल वाटवाटी प्रमाणें होऊन आरोपी सुटून पार झाले ! ! जुलूम करणारे दोघे लढेश्वर मुलीनें लागलेच दाखविले होते; कमिटिंग माजिस्ट्रेटची गुन्ह्याबद्दल खात्री झाली होती व डाक्टरांनी ही जुलमाचीं चिन्हें मुलीच्या आंगावर दिसत असल्याचें सांगितलें होतें; तथापि पांच ज्युररांपैकीं तिघे युरोपियन असल्यामुळें त्यांणीं 'नाट गिलटी' ह्मणून सांगितलें, आणि कोर्टानें त्यांला सोडून दिलें—एका आरोपीबद्दल मात्र कोर्टानें हायकोर्टास लिहिलें आहे! स० शो०

कांगो स्टेटमध्यें पुनः बंडावा सुरु होण्याचीं चिन्हें दिसत आहेत. २५०० लोकांजवळ उत्तम हत्यारें आहेत.

कानस्टान्टिनोपल सुलतानांनीं आर्मीनिया बद्दल दिलेलें उत्तर सर्व राष्ट्रांच्या वकीलांनां पसंत नाहीं.

तेहरान— अन्नाकरितां तब्रिस येथें मोठी मारामारी झाली. त्याविलेस लष्करी शिपायांनां बोलवावें लागलें.

जपानांत पाऊस अतिशय पडल्याकारणानें जिकडे तिकडे पाणीच पाणी झालें व पुष्कळ माणसें प्राणास मुकलीं.

इंग्लंडांत ११ विश्वविद्यालयें, ३४४ प्रोफेसर्स व १३४०० विद्यार्थी आहेत. सु. प्र.

☞ हें आकोलें येथें के० वा० खंडेराव बाळाजी फडके यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

…ळ.
१० ओळीचे आंत रु० १
दर ओळीस …. ०।०६
दुसरे खेपेस …. …. ०।

व्हाडसमाचार.

Advertisement.
Below 10 lines … 2 Rs.
Per line over 10 … 4 as.
Repetition Per line 3 as.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXIX AKOLA MONDAY 19 AUGUST 1895 NO 32

वर्ष २९ आकोला सोमवार तारीख १९ माहे आगष्ट सन १८९५ इ० अंक ३२

जाहिर खबर

बाहेर गांवच्या सर्व व्यापारी लोकांस कळविण्यांत येतें कीं; आमची पेढी मुंबईत कार दिवसांपासून चालू असून आह्मी पुष्कळ फायद्यानें माल खरेदी करून पाठवित असतों. ज्या व्यापारी लोकांस भुसारी, कापड, फरनीचरचें जातीचें सामान, लांकूड, कोळसा, किराणा, हार्डवेर (चुका, स्क्रू वगैरे) स्टेशनरी व ग्यासलेट वगैरे कोणत्याही जातीचा माल मागणें असल्यास आह्मी पुष्कळ फायद्यानें आणि कसोशीनें व त्वरित पाठवूं. एक वेळ माल मागविल्यावर खात्री होईल. आमच्या कमिशनचा भावही फारच कमी ह्मणजे शेंकडा एक टक्या प्रमाणें आहे. माल मागविणें तो व्हाल्यू पेबलनें अगर आगाऊ रुपये पाठवुन मागवावा. पण व्हाल्यू पेबलनें माल मागावेणारांनीं शेंकडा २५ रुपये प्रमाणें रक्कम आगाऊ पाठविली पाहिजे. ज्या लोकांस माल मागविणें असेल त्यांनीं खालील पत्यावर आपलें नांव, गांव, स्टेशन वगैरे स्पष्ट खुलासेवार लिहून पत्रव्यवहार करावा. पत्रें पोस्टपेड पाठवावीं व उत्तराकरितां टिकीट पाठवावें.

तईयब अली मुलावली भाई.

मच्छी बाजार, अबदूल रहिमान स्ट्रीट. मुंबई.

पुराणप्रकाश

(महाभारत व पुराण ग्रंथाचें सरळ मराठी भाषांतर.)

हल्लींच्या विद्याप्रसारामुळें जुन्या व नव्या मतांच्या लोकांस, आपल्या प्राचीन पुराणादि ग्रंथांत काय तत्व आहे व त्यांत कोण कोणत्या गोष्टी सांगितल्या आहेत, हें समजून घेण्याची वरीच उत्कंठा प्राप्त झाली आहे. असें जाणून सर्वांस घेण्यास सोईवार पडावें ह्मणून आह्मी श्रीमहाभारत, १८ महा पुराणें व उपपुराणें यांचें सरळ मराठी भाषांतर शके १८१७ च्या श्रावण महिन्या पासून दरमहा ९६ पृष्ठांच्या मासिक अंकद्वारें सुरू केलें आहे.

पुराणांत अनेकप्रकारचे इतिहास, मनोरंजक व उपयुक्त आख्यानें, बोधपर व नीतिपर मनोहर, कथा ईश्वराच्या अनेक अवतारकथा, सूर्यवंशी व सोमवंशी राजे कोण कोण झाले, सृष्टि कशी उत्पन्न झाली, तीर्थे कोणतीं आहेत, त्यांचीं महात्म्यें कशीं आहेत, त्यांची क्षेत्रें कोठें आहेत, मन्वंतराच्या कथा, कांहीं अद्भुत चमत्कारांच्या गोष्टि पुढील भविष्यें, कोणते दिवस पवित्र व त्या दिवशीं कोणतीं व्रतें व दानें करावीं, वर्णाश्रमधर्म, श्राद्ध, मोठमोठ्या यज्ञांचे इतिहास, ग्रहण, नक्षत्र, भुगोल, खगोल, स्वर्ग, मृत्यु, पाताळ, सप्तद्वीपें, व नवखंडादिकांचीं वर्णनें, देव, दानव, गंधर्व, यक्ष, राक्षस, नागांची उत्पत्ति असून सर्व उपयुक्त गोष्टींचा समावेश केला आहे.

तूर्त भारताचीं पृष्ठें ४०, गणेशपुराणाचीं २४, वाराहपुराणाचीं १६ आणि नृसिंहपुराणाचीं १६ याप्रमाणें दरमहा रॉयल अष्टपत्री पृष्ठें प्रसिद्ध होत असतात.

याच्या प्रत्येक अंकाची किंमत ८ आणेप्रमाणें वर्षाच्या १२, अंकाची किंमत आगाऊ देणारास ६ रुपये व ट. ख. १२ आणे पडेल.

ता० क०—जर कोणास वर्षाच्या १२ ही अंकाची किंमत एकदम देणाराची सवड नसेल तर प्रत्येक तिमाहीचे ट. ख. सह १॥= आगाऊ पाठवावी. अधिक माहिती करितां अर्ध्या आण्याचें तिकीट पाठवा. ह्मणजे नमुन्याचा फार्म पाठवून देऊं.

पुराणप्रकाश छापखान्याचे मालक,
पत्ता:—नळबजार तीनबत्ती शेट छबीलदास लल्लूभाईचे घरांत,

पुराणप्रकाश मंडळी मुंबई.

नोटिस.

राजमान्य राजश्री बळवंत गणेश जोशी कुळकर्णी राहणार जळगांव यांस.

नोटिस देणारीण हिराजी नायकीण राहणार हल्लीं वस्ती जळगांव इजकडून अशी नोटिस देण्यांत येते कीं, तुमचें माझें बोलणें तीन मनुष्या समक्ष नोकरी संबंधानें झालें कीं दरमहा ५० रुपये देऊं व तीन इसमांचा पोट खर्च देऊं. इतके ठरलें होतें. त्या प्रमाणें तुह्मी मजला पोटखर्च तीन इसमाचा तीन महिनें दिला तो पावला. या शिवाय दर महाच्या ठरावा प्रमाणें कबूल केलेले रुपये अद्याप पावेतो दिले नाहींत. तुमचा माझा नोकरीचा ठराव मित्ती वैशाख वद्य ७ पासून श्रावण वद्य ७ पावेतों. तीन महिन्याचा; त्यास दरमहा ५० पन्नास प्रमाणें आकार रुपये दीडशे झाले. या पैकीं वसूल १९ रुपये दिले ते रुपये वजा जातां एकशे एकतीस १३१ रुपये येणें राहिले आहेत. आपली नोकरी हक्क इमानानें बिनचूक केली असुन रुपये अद्याप तुह्मी देत नाहीं. तर माझे नोकरी पैकीं एकशे एकतीस १३१ रुपये राहिले ते नोटिस पावले दिवसा पासून आठ दिवसांत नोटिशीचे खर्चासह द्यावे न दिल्यास तुमचेवर दिवाणी कोर्टांत फिर्याद करून कोर्ट खर्चासह भरून घेतले जातील कळावे तारीख ११ माहे आगष्ट सन १८९५ इसवी.

मुक्काम जळगांव.

सही
हिराजी नायकीण दस्तुर खुद.

वाङ्. माधुकरी

पूर्वी जनकराजा मिथुला नगरींत यज्ञ करीत असतां त्या मखांत शास्त्रश्रेष्ठ व अपरसूर्य असे अनेक ब्राह्मण मिळाले. तो वरुणानें ही मखाला आरंभ केला आणि बंदी नामक आपला नातु, जो गौतमा जवळ न्याय शास्त्र पढला होता त्याला रसनायकानें (वरुणानें) ब्राह्मण आणावयासाठीं पाठविलें. तो बंदी दुष्ट, वितंडवादी आणि दुर्जन होता. त्याची विद्या पाहून जनकास आनंद झाला आणि वादांत जिंकून, जिंकलेल्या ब्राह्मणास वरुणाच्या सत्रासाठीं घेऊन जाण्याची त्यानें आज्ञा दिली. या प्रमाणें त्यानें चवदा हजार ब्राह्मणांस वादांत जिंकून समुद्रांत बुडविलें. ह्या बुडविलेल्या लोकांत उद्दालक ऋषीचा जावई, सुमतीचा पति, कहोळ होता त्यावेळीं त्याची भार्या सुमति गर्भिणी होती तिला अष्टावक्र नांवाचा पुत्र झाला. आपल्या पित्याची झालेली अवस्था मातेच्या तोंडून ऐकून त्याला उद्वेग झाला आणि बंदीला जिंकून होत असलेला ब्राह्मणांचा विध्वंस बंद करण्या करितां जनकाच्या सभेंत जाऊन वादास आरंभ केला:—

अष्टावक्र:—हे वादका बंदी तूं काय काय पढला आहेस मला सांग बरें ?

बंदी:— मला सहाही शास्त्रें मुखोद्गत असून त्यांचें रहस्य मी जाणतों.

अष्टावक्र:— न्यायशास्त्र गौतम मुनी पूर्वीच बोलला आहे. मीमांसा जैमिनिप्रणीत आहे. कपिल महामुनीनें सांख्य शास्त्र केलें. दुर्वासानें पातंजल कथन केलें. पाणिनीनें व्याकरण आणि सत्यवतीनंदन (व्यास) वेदांत बोलला. हें पूर्वीपार सिद्ध आहे त्यांहून तूं अधिक काय सांगशील? या करितां प्रथम ज्यावर दुसरें चालणार नाहीं असें तूं एक स्थापन कर. मी ज्यावर तिसरे चालणार नाहीं अशीं दोन स्थापन करीन या प्रमाणें आपला संख्यावाचक वाद होऊं दे.

बंदी:— १ ठीक आहे. सूर्य, आकाश, समुद्र, पृथ्वी, अग्नि, इंद्र, काळ, यांत दुसरी प्रतीति नाहीं.

अष्टा०:—२. प्रकृति व पुरुष हीं दोन आहेत. अश्विनी देव, नारद पर्वत, दोन पक्ष, दोन अयनें, पूर्वोत्तर मीमांसा. सगुण निर्गुण हे सर्व दोन आहेत.

बंदी:— ३. सत्व, रज, व तम असे तीन गुण आहेत; त्रिताप, त्रिविध भेद, त्रिकांड वेद, त्रिदोष व सर्वांस आदि, मध्य, अवसान या त्रयीनें व्याप्त केलें आहे.

अष्टा०—४ चार वर्ण, चार आश्रम, चार देहावस्था, चार वाणी, चार वेद, स्थानें अभिमान, भोग, वाद्यें, अन्नें, मुक्ति, युगें, हीं सर्व चार चार प्रकारांनीं व्याप्त आहेत.

बंदी:— ५ (सभ्य, आवसथ्य, दक्षिण, गार्हपत्य आणि आहवनीय असे) पांच अग्नि, यज्ञ, भूतें, एकएका भूताचे पांच पांच गुण, पंच प्रळय पंचकोश, पंचमुद्रा, पंचनाद इत्यादि पंचकें प्रसिद्ध असून शेवटीं देहासही पंचत्व प्राप्ति आहे. (पंचतत्वांत फिरून मिळणें तें पंचत्व.)

अष्टावक्र ६ कृत्तिका सहा. ऋतु सहा सहा उर्मी. षड्रस, षड्विकार, षट्चक्रें, षट्कर्में, षड्गुणैश्वर्य, सहाराग, त्यांच्या सहाच भार्या, सहायाग सहा दक्षिणा, त्याच प्रमाणें अवयवांनेही सहा आहेत.

बंदी— ७ सप्तऋषि. सप्तधातु. सप्तस्वर, सप्तांग, सप्तद्वीपें, सप्तपाताळ, सप्तसमुद्र, सप्तभूमिका, सप्तचिरंजीव, सप्तरंभांग लक्षण, सप्तचक्रवर्ती, सप्तपुरें, सप्तसंस्थानें, सप्तग्राम, तसेंच प्रख्यात अरण्य पशुही सात आहेत.

अष्टा:— ८. अष्टपाश, अष्टवसु, अष्टदिक्पाळ, अष्टनायका, अष्टभोग, अष्टपद, अष्टभाव, अष्टमहासिद्धि, अष्टभैरव, अष्टधा प्रकृति, अष्टगणभाव, अष्टदिग्गज, अष्टांगयोग, अष्टपदीशरभ, मुक्तें आठस्थानीं निपजतात आणि मंडपही अष्टकोण साधून घालतात.

बंदी:— ९ नवविध संपेक्षा, नवरत्नें, नवरस, नवविधाभक्ति, नवलक्षप्रकार, नवनारायण, नवखंडें, नवांक, नवानिधि, नवभद्रपूजा आणि नवसप्तगुण आहेत.

अष्टा:— १० लक्षणें दहा, अवतार दहा, दश दिशा, दशेंद्रियें, दशदर्भ, दशचिन्ह मंडित विप्र, दश लक्षणयुक्त क्षत्रिय, आणि या शरीरांतही दहा भेद आहेत.

बंदी:— ११ यज्ञांत एकादश पशुवार्णिले आहेत. मनासह करणें अकरा. एकादशरुद्र. एकादश वारा.

अष्टा:— १२ बारा राशी, बारागुरुचिन्हें, द्वादशमित्र, द्वादमास, भुजंगप्रयात वृत्तांत बारा अक्षेर, त्याप्रमाणें यमानियमांची ही लक्षणें बारा यापुढें बंदीस त्रयोदश वर्णन करितां येईना व तो निरुत्तर झाला. नंतर अष्टावक्र ह्मणाला:—

१३. कश्यपाच्या स्त्रिया तेरा. जगतीछंदाचीं अक्षरें तेरा, केशि दैत्यानें तेरा दिवस युद्ध केलें. हत्तीच्या जाति तेरा, सर्वांत तेराची तिर्यक्श्रेष्ट वायूची रूपें तेरा, आणि त्रयोदश गुणाची तांबूल प्रख्यांत आहे. महापुरुष तेरा गुणांनीं अविट असतात.

याप्रमाणें अष्टवक्रानें वादांत बंदीचा पराभव करून समुद्रांत बुडविलेल्या सर्व विप्रांची सुटका करून घेतली.

व्हाडसमाचार

मिती श्रावण वद्य ३० शके १८१७

पोलिस रिपोर्ट

(पुढें चालूं)

एकंदर १४११ घरफोड्या झाल्या त्यापैकीं ४६८ मध्यें कांहींच माल चोरीस गेला नाहीं. ३३७ खटल्यांत प्रत्येकीं १० रुपया खाली माल होता. हजार रुपया वरील किंमतीचा माल चोरीस गेला अशा घरफोडी २०।२३ आहेत आणि ही संख्या फार मोठी आहे. लंडन शहरीं सन १८९३ त १०० पौंड मतीं पासून अधिक मोलाचा माल चोरीस जाण्याचे गुन्हे सगळे ९ होते आणि वऱ्हाडांत तेंच प्रमाण अतिशय आहे. ही तुलना केल्या नंतर कर्नल लेन साहेब ह्मणतात कीं या देशांत मौल्यवान चीजवस्तु व पैसा अडका पुरून अथवा अन्य तऱ्हेनें गुप्त ठेवण्याची चाल भारी आहे आणि त्यामुळें घरफोडीच्या वेळीं पुष्कळ किंमतीचा माल सहजी चोरीस जातो. कर्नल लेन साहेबांचें हें ह्मणणें आह्मास संमत नाहीं. आतां ही गोष्ट आह्मी कबूल करितो कीं धनोत्पादक व्यापारांत जी पुष्कळ संपत्ति उपयोगी पडण्या सारखी आहे ती डागदागिन्याच्या रूपानें किंवा इतर रूपानें वाया पडलेली असते. आणि त्यामुळें घरफोडींत लंडनपेक्षां इंडियांत माल कधीं कधीं अधिक किंमतीचा सांपडत असेल.

सन १८९४ सालांत एकंदर १४११ घरफोड्या झाल्या आणि १,२९,९८१ रुपयांचें वित्त चोरीस गेलें. या पैकीं २२५६३ रुपये किंमतीचा माल तपासांत परत मिळाला. इतर जिल्ह्यांतून २००।२२६ घरफोड्या ह्मणजे पुष्कळ झाल्या पण उमरावती जिल्ह्यांत ही संख्या ४४०।४४९ पर्यंत असते. त्या जिल्ह्यात चोरट्यांचा सुळसुळाट मोठा आहे. उमरावतीस अल्ला व उमर या दोन आरबांच्या चोराच्या टोळ्या होत्या. या दोघांची खोडकी मि. कंबरलीज यांनीं चांगली मोडली आणि त्यामुळें उमरावती शहराच्या घरफोड्या पुष्कळ कमी आहेत. रिपोर्टांत दिलेली उदखेड्याच्या घरफोडीची हकीकत लक्षांत ठेवण्या सारखी आहे. या चोरींत दोन हजारांचा विषय नेलेला होता. एक गौड ब्राह्मण वऱ्हाडांत येऊन कांहीं दिवस एका बाई पाशीं चाकरीस राहिला. पुढें त्यानें तपास ठेऊन उदखेड्याच्या घर फोडीचा घाट घातला. मारवाडांतून कांहीं मिनास जातीचे लोक बोलावले आणि त्यांच्या कडून घरफोडी करविली. चोरीतला माल घेऊन रेलवेतून जात असतांना कांहीं लोकांचा वहिम डिटेक्टीव्ह विफ कान्स्टेबलास आला. त्यानें शेगांवपूर रेलवे स्टेशनावर त्यांची झडती घेतली तेव्हां उदखेड्याच्या चोरीतला माल पुष्कळ सांपडला आणि सर्व गोष्ट बाहेर पडली. रेलवे पोलिसाला तपास करण्यास संधि सांपडेल अशा बेतानें गुन्ह्याची वर्दीच लागत नाहीं आणि बातमी लागते त्या सुमाराला गुन्हेगार या प्रांताच्यही बाहेर गेलेला असतो.

—————

गेल्या गुरुवारीं नवीन पार्लमेंटाची सुरुवात झाली. प्रस्तुत बैठकींत विशेष कायदा करण्याची कामें चालणार नाहींत तथापि व हुतेक जरुरीची कामें संपविण्यांत येणार आहेत. प्रधान मंडळ लार्ड सालिसबरी साहेबांचे झाल्या तारखेपासून इंडियाच्या हिताहिताच्या प्रश्ना विषयीं मोठी काळजी उत्पन्न झाली आहे. पार्लमेंटची सुरुवात होते त्यावेळीं राणी सरकारचें भाषण ह्मणून एक लेख वाचला जात असतो. गेल्या गुरुवारीं लार्ड चान्सेलर यानीं हें राणी सरकारचें भाषण वाचून दाखविलें. अशा भाषणांत तत्कालीन राज्यव्यवस्था, इतर राष्ट्रांशी सख्यभाव, मुख्य मुख्य महत्वाच्या गोष्टी वगैरे विषयांचा समावेश होत असतो. गेल्या गुरुवारचें भाषण अगदीं संक्षिप्त होतें. इंग्लंडचा इतर राष्ट्रांशी सख्यभाव पूर्वी प्रमाणेंच कायम आहे आणि युरोपांत सध्यां शांतता असून ती बिघडण्याचीं चिन्हें दिसत नाहींत. चीन व जपान या दोन देशांत तह झाला हें फार बरें झालें. राणी सरकारास उमेद आहे कीं हा तह चांगल्या रितीनें पाळला जाईल. इंग्लंडानें चीन जपानच्या लढाईसंबंधानें त्रयस्थपणा स्वीकारला होता तो अद्याप अक्षरशः पक्का व कायम आहे. लढाई मिटण्या विषयीं थोडी बहुत इंग्लंडनें मध्यस्ती केली तथापि त्यांत देखील इंग्लंडनें कोणाचा पक्ष उचलला नव्हता ! चीनांतल्या फुकीन प्रांतीं नुकतेंच मिशनरी लोकांवर भयंकर हल्ले झाले आणि भयंकर प्रकारचे खूनही तेथील पाद्री मंडळीचे पडले. चीन सरकारनें अपराध्यांस शिक्षा करण्या साठीं कडक व्यवस्थ चालविली आहे तेव्हां मिशनरी लोका विरुद्ध सुरु झालेली बंडाळी लवकरच मोडेल अशी आशा आहे. आर्मेनियांतही दंगाधोपा विशेष आहे पण तो बंद करण्यासाठीं ब्रिटिश, फ्रेंच, रशियन वकील या सर्वांचें सुलतानच्या दरबारीं बोलणें चाललें आहे आणि त्याचा निकाल लवकरच समाधानकारक होईल.

—————

लार्ड सालिसबरी मुख्य प्रधान झाल्या पासून इंडिया संबंधानें विशेष काळजी उत्पन्न झाली आहे. तुंबळ वादयुद्ध झालें तेव्हां कोठें आयात जकात बसविली. ती विलायतच्या सुतावर व कपड्यावर देखील बसविण्यात आली. म्यांचेस्टरवाल्यांनीं आक्रोश बहुत केला परंतु तो व्यर्थ गेला असें तेव्हां वाटलें होतें. अप्रतिबंध व्यापाराच्या खोट्याच बहाण्यानें देशी वीस नंबरी सुता वरील सुतावर व कपड्यावर निराळा कर बसविण्यांत आला. इतका प्रकार घडला असूनही म्यांचेस्टरवाल्यांची शांति झाली नाहीं. नवीन प्रधानमंडळ अधिकारसंपन्न झाल्या बरोबर नवे प्रथम आयात माला वरील जकात विलायती सूत व कपडा या संबंधाने उठविण्यांत यावी अशा विषयीं स्टेट सेक्रेटरी लार्ड हामिल्टन यांच्याकडे म्यांचेस्टरवाल्यांनीं बोलणें सुरूं केलें आहे. पार्लमेंटांत इंडियाचा पक्ष फिका व कमजोर झाला आहे. तेव्हां काय काय अरिष्ट ओढवेल तें खरें.

—————

मोठ्या आनंदाची गोष्ट कीं, चित्राळची मोहिम संपली आणि हळूं हळूं इंग्लिश फौजही परत येऊं लागली. लार्ड रोझबरी व नामदार फौलर यांनीं आपल्या अधिकाराच्या वेळीं हिंदुस्थान सरकारास जो हुकूम चित्रळ संबंधानें दिला होता तो नव्या प्रधान मंडळीनें कायम केला आणि त्याबरहुकूम अंमलबारीही होऊं लागली आहे. चित्रळच्या पहाडी प्रदेशांत स्वारीच करण्याचे कांहीं प्रयोजन नव्हतें आणि नव्या लढाया चालविण्यासाठीं पैसाचोही तजवीज नव्हती तथापि निव्वळ राज्यतृष्णेनें कांहीं तरी निमित्त दाखवून लढाई आरंभिली आणि अखेर कांहीं फलप्राप्ति न होतां परत फौज बोलावण्याचें भाग पडलें. अद्याप धरपकड चालूं आहे आणि अपराध्यास दंड करण्याच्या मिषानें चित्रळी लोकांस सुळावर चढविणें चालूच आहे. चित्रळकडे ब्रिटिश राज्याचा दरारा पक्का बसला पण त्यापासून इंडियाच्या खजिन्यावर केवढी धोंड पडली याचा कोणीच विचार करीत नाहीं.

—————

आकोला म्युनिसिपालिटीस पैशाची मोठी अडचण आहे. नळाचें पाणी शहरात आणिल्यामुळें जो कर्जाचा बोजा बसला आहे तो कमी करण्याची कांहीं तरी तोड काढण्याविषयीं सध्या विचार चालू आहे. नवीन पाण्याच्या पुरवठ्याचा खर्च अजाहिदा काढिला तरी शहर सफाईच्या व इतर आवश्यक सुधारणेच्या पुष्कळ गोष्टी अद्याप व्हावयाच्या आहेत, प्राथमिक शिक्षणाकडे अधिक फंड दिला पाहिजे व नवीन जबाबदाऱ्या वाडल्या त्या मानानें कार्यमालाही मोठी झाली आहे. तेव्हां यां सर्व खर्चाच्या बाबी संभाळण्यां पुरतां मुनिसिपालिटीपाशीं द्रव्यसंचय नाहीं आणि प्रस्तुतच्या स्थितींत नवीन उत्पन्न ही कांहीं वाढूं शकत नाहीं. नळाच्या पाण्या संबंधानें सट्टा-कर बसविला होता पण हल्लीं सट्यांचा व्यापारच खालावत खालावत बंद होण्याच्या स्थितीला पोचला असल्यामुळें सट्टाकराचें उत्पन्न बुडाल्या प्रमाणेंच आहे. या खर्चाच्या फिकिरींत पडल्यामुळें म्युनिसिपालिटीनें तीन प्रकारचे नवे कर बसविण्याचे योजिलें आहे.

पहिला आयात मालावर स्थानिक कर बसविण्याचा बेत आहे. आकोला मुनासिपल हद्दीच्या आंत जो कोणताही माल बाहेरून येईल आणि जो अकोल्यांतच खपला जाईल त्यावर ही जकात आकारली जाणार आहे. ही जकात बसविल्यानें बाहेरच्या लोकांस कांहीं एक त्रास न होता सर्व बोजा अकोलेकरांवरच पडतो. बाहेरून कांहीं माल अकोल्यास आला त्यावर जकांत घेतली, व नंतर तोच माल अकोला मार्गे दुसरी कडे मुनसिपल हद्दीबाहेर गेला तर पूर्वी आकारलेली जकात परत केली जाईल असा या स्थानिक कराचा शिरस्ता आहे. आता हा कर किती व कोणत्या प्रकारानें बसवावयाचा इत्यादि गोष्टी यथावकाश मुनसिपाल कमिटी लोकांच्या समोर मांडतील तेव्हा त्यांचा पुन्हा विचार करण्यांत येईल.

दुसरा कर वाहनावर बसविण्याचा विचार आहे. हा दुचाकी, चारचाकी वगैरे गाड्यांच्या वर्गवारीनें आकारण्यांत येणार आहे. नक्की आकारपद्धति अद्याप कळली नाहीं.

तिसरा कर निराळा बसवावयाचा नाहीं पण हल्लीं जी भंगीपट्टी आहे तिचे दर वाढविण्यात येणार आहेत. या नवीन वाढी संबंधानें मात्र चांगला विचार झाला पाहिजे. हा कर लोकांवर प्रत्यक्ष पडणार असल्यामुळें तो सर्वांस मानवेल अशा तजविजीनेंच आकारला पाहिजे. सूर्त लोकांच्या समोर असावा तसा हा प्रश्न आला नाहीं तेव्हा वरील दिग्दर्शन लोकांच्या माहिती साठीं पुरेसें आहे.

या नवीन योजनें संबंधानें बरें वाईट ह्मणण्याचा आमचा कांहीं विचार नाहीं. लोकांचें अवधान या मुनसिपल विषया कडे लागावें आणि त्यांनीं सार्वजनिक कामांत थोडा बहूत तरी आपला विचार व काळ वेंचावा एवढाच या लेखाचा मतलब आहे.

—————

मंबईच्या स्थानिक कायदे कौंसिलची सभा पुण्यास भरली होती त्या वेळीं सरकारी सभासदानें जीं उडवा उडवीचीं व टाळाटाळपणाचीं उत्तरें दिलीं त्यावरून प्रश्न विचारण्याचा जो हक्क मिळाला आहे त्यांची नादणूक कशी काय होते याची भ्रांतीच आहे. बजेटावर कडाक्याचा वादविवाद झाला. नामदार मेथा सेटलवाड, खरे, जव्हेरीलाल. टिळक वगैरेनी आदिकरून मंडळी जस जशी चमकू लागली तस तसे सरकारी सभासद निस्तेज पडूं लागले. कांहीं दिवसांनीं लोकनियुक्त सभासदानें योग्य प्राबल्य वाढलें ह्मणजे सरकारची दांडगाई चालत नाहींशी होईल. नामदार न्यूजंट यांचे निरर्गल प्रलाप ऐकले ह्मणजे अधिकारसंपन्न सभासदांची अंतस्थ मनोवृति अयंत खेदकारक असल्या विषयीं स्पष्टपणें कळतें.

—————

राष्ट्रीय सभा यंदा पुण्यास भरणार आहे. पण तेथें कांहीं शहाण्याचे कांहे असे आहेत कीं, त्यांच्या प्रतापानें किती अडचणी व संकटे उद्भवतील याचा नेम नाहीं. सामाजिक सभा राष्ट्रीय सभेच्या मंडपांत भरूं नये ह्मणून कित्येक आर्यधर्मवाले कंबरा बांधून विघ्नप्रवर्तक बनले आहेत. राष्ट्रीय सभा आणि आणि सामाजिक सभा या दोन्ही एकाच राष्ट्र नौकेचे संयुक्त भाग आहेत आणि ते जो पर्यंत कायम आहेत तों पर्यंत ही नौका आंतील उतारूंस सुयंत्रपणें पैल तीरास पोचवील. पण हे दोन भाग तोडून निरनिराळे करण्याचा प्रयत्न जर कोणी केला तर त्याचा परिणाम किती भयंकर व लज्जास्पद होईल हें विचार करणाऱ्यांस सहज कळण्या सारखें आहे.

The Berar Samachar

MONDAY AUGUST, 19, 1895

The bill of awarding interest according to the rule of *Dam Dupat* is before the Imperial Legislative Council. It has been an important topic of the day. The question is generally discussed from two different stand—points. The view of the creditor is that the *so-called* penal rates of interest vary with the demands of loans, amount of funds available for the purpose, the sore need of the debtor and his abilities to return the sums borrowed. The banker argues that the rate of interest upon which a customer receives loans is agreed to with open eyes and wide circumspection on the part of the latter. The banker thinks that he is perfectly entitled to any sum of interest which will be due according to the terms of the contract. On the other hand, the view of the debtor is that he promises a high interest and allows it to accumulate to any sum to which the figures will run in course of time. He does all this when he has to face stern facts of want and poverty. The argument in plain terms means that he commits a suicidal action in a fit of despair and utter helplessness and that his agreement should not bind him beyond a moderate and resonable maximum of interest.

We think that there is a political reason as to why we should support a bill regulating the award of interest in Civil Courts. The peasant who tills the land has no more an owner's interest in it. The class of bankers as a whole have wrested from their debtors their landed property and the consequent discontent amongst the masses is assuming threatening dimensions. A sure check must be placed on this transition of land—ownership and the present bill is a remedial measure to remove the evil.

The rule of Dam Dupat is a very good rule and will have the desired effect; but the other danger is that high rates of interests and early suits upon the loan so as to preserve them within the abovenamed rule will again keep alive the present grievance in all its aspects. The maximum rate of interest allowable in a Civil Court should also be fixed. We hope that the bill will soon be a law of the land with the necessary amendments. In short, the maximum rate of interest as well as the maximum amount of interest allowable on a loan should be fixed by law.

In the memorable Note on 'Indian Finance' published in the last number of 'India' we find in a summary form the latest increase in the Imperial revenue due to new measures of fresh taxation. The large amount of increase will apprise us of the rapid strides with which the revenue is pushed to the last resource of the people. No taxation can be heavier than the burden which Indian people bear in comparison with the small items of their annual income. Let one observe the immense growth of revenue under each head in the following quotation:—

"The large increase in the Land Revenue of Rx. 3,645,237 is largely due to enhancement of assessments as the product of active settlement operations, and also, as to about Rx. 200,000, to a new Patwari cess in the North-West Provinces and Oudh.

2. The increase of Rx. 1,928,303 in Salt is partly due to the fact that the new duty materially checked consumption in the first year of its imposition (Financia Statement, 1888-9, qq. 9-10).

3. The large decrease in Miscellaneous Receipts of Rx. 791,387 is due to the fact that in 1888 9 a large gain was made in Exchange upon heavy remittance transactions of the subsidized Railway Companies (Financial Statement, 1889-90, p. 10). This is very much a matter of account."

The Jail-report of 1894 gives the following statement of its finances:—

Financial—The total gross expenditure fell from Rs. 79,477 to Rs. 75,805, and the gross cost per head of average strength from Rs. 61—15—6 to Rs. 58—15—0, a result on which the Inspector General is to be congratulated A substantial decrease in the cost of rations was effected in Akola, and in all the jails, except Ellichpur, expenditure on this head decreased. None of the jail gardens produced a very satisfactory out—turn, but Colonel Lane explains that the management as regards the purchase of potatoes is not to blame. Heavy rains in September impaired the outturn of the Amraoti garden.

The reduced cost per head of rations is due to several causes:—

1st.—To wheat flour being given twice instead of three times a week.

2nd.—To oil being substituted for ghee.

3rd.—To purchase of grain in bulk at Amraoti.

4th.—To grain being somewhat cheaper.

Against these general causes which made for economy must be set the abolition of the lower diet scale for short—term prisoners, which very considerably increased the quantity of food material to be purchased.

'Indian Polity' is already a familiar pamphlet with our readers Mr. Wacha has published therein some very valuable extracts from the writing of Major Evans Bell on the Imperial Policy which the Government of India should adopt. The pamphlet is a first-class collection of plain truths in plain language. The language is bold and vigorous and the opinions couched therein are warranted by sound statesmanship, long experience and a convincing mode of confession. The National Congress has ever alluded to the rampant evil of the highly paid European machinery of administration and has proved to satisfaction that at even less than half the cost of salaries a Native agency will work very well and keep in tact the high prestige and security of the British throne. Major E. Bell speaks in terms of bold eloquence on this subject and we would be glad if the Englishmen in authority will take to heart the noble and generous advice in the para culled below:—

"But what I do not understand is that the same result,—that of postponing indefinitely the practical admission of the natives of India to equal rights with their British fellow—subjects,—is arrived at by so many persons whose political professions are liberal, and who are certainly not blinded by fanatical arrogance; and my great difficulty, hitherto unsurmountable, has always been to extract a clear statement of their objection, which generally seems to consist of a vague sensation that any substantial influence and power gained by natives even in the ranks of our administration, would be a loss and a weakness to Government. This I believe to be a complete delusion, a desperate political heresay, which, if it were adopted by the State, would amount to a confession of the violence, the illegitimacy, and the incapacity of British rule.

Can it be supposed that the efficiency of the public service would be impaired? If any man means to assert that we cannot occasionly *select* a better man from the class of educated native officials and Sudder Court pleaders, to be a Judge, or an Assistant Commissioner, or an Assistant Collector, or a District Superintendent of Police, than can be got hap-hazard in the usual way, by seniority or by favour, from the Civil Service or from the Army, all I shall say in reply for the present is that I do not agree with him. I know a little of the "patriarchal" system in Nagpore, the Punjaub, and Oude, and of the "heaven-born" system in our older possessions."

To

The Editor of the Berar Samachar

Dear sir,

It was with great delight that I read your English article on the election of condidates for Vice Regal Council on behalf of the Central Provinces. I admire the way in which you handled the subject. I do not know the intrinsic merits of Rao Saheb Bhuskute or demerits of Hon: Chitnis. Really speaking, to us in Berar it is of little or no importance whether Raosaheb Bhuskute joins the Vice Regal Council or Hon: Chitnis reenters it. I quite agree with you that the main object of the Government may be to give a sort of administrative training to the children of this land and that there is apparently no express reason why Hon: Chitnis should be allowed to secure himself the monopoly of membership when other men of equal merits are obtainable for the same. But I think one point has escaped your attention. Do you think that administrative training can even tolerably, be acquired within 2 or 3 sittings of the Council? Do you not think that next to Hon: Mehtha, Hon: Chitnis attracted our attention in the published discussions? Do you not think that if the people of the Central Provinces re-elect him as their member, he would acquire more experience and will be qualified to serve the country better? If training is the main object of the people and Government alike, let us have full trained men; les us have such men as have made themselves fully acquainted with the manner in which the work of Government is carried on and with other particulars of vital importance. It would not be fair *for us* to change members every year. Hon: Chitnis did not fall below the expectations of his electors; on the contrary he won laurels! Let him therefore have some further training. If you would look at the question in this light I think you would agree with the DeshaSevak and me in the advisability of re-electing Hon: Chitnis. Hoping that you will not misunderstand me.

I beg to remain
Dear Sir,
Yours sincerely
B.

वऱ्हाड

हवामान— थोडा पाऊस पडला. हवा स्वच्छ आहे. रोगराई बंद आहे पिकें चांगल्या दशेंत आहेत.

गल्या बुधवारीं वाशिमकर नाटक मंडळीनें 'संतापशमन' नाटकाचा प्रयोग तिसऱ्यानें करून दाखविला. प्रयोग बरा झाला. प्रियदर्शिकेचें काम या खेपेस सर्वांना आवडलें. विजयसेन व राणी यांचीही कामें चांगलीं वठलीं या मंडळीनें या खेळाचें उत्पन्न येथील श्री रामेश्वराचें संस्थानाला दिलें. या उदार कृत्याबद्दल आम्ही त्यांची विशेष तारीफ करितो.

उद्या पासून येथील सेशनचे कामास सुरुवात होईल. आणि सर्व कामें पाच आठवड्यांत आटपतील असा अंदाज आहे.

सेशन कोर्टांत प्रासिक्युटरचें काम कोणातरी वकीलाला सांगितल्या कारणानें त्या वकीलाच्या कोर्टांचें काम तहकूब राहतें आणि पक्षकारास बहुत त्रास व श्रम पडतात, पब्लिक प्रासिक्युटर एक स्वतंत्र मिळेल तर बरें!

कर्नल लेन साहेब येत्या दिसेंबर अखेर पेन्शन घेऊन जाणार आहेत आणि त्यांच्या जागीं क्याप्टन वारन हेस्तिंगस यांची नेमणूक होणार आहे असें कळतें.

गेल्या ४ थ्या तारखेस तिवसे येथें सभा भरऊन श्री शिवपतीच्या समाधि–फंडाची वर्गणी ७९ रुपये प्रमुख लोकांनीं जमविली.

वाशिमचे डेपुटी कमिशनरचे जागीं मि० रुस्तुमजी फर्दुनजी असि० कमि० बुलढाणा यांस नेमल्या अन्वयें ते काल प्रातःकाळीं वाशिमाकडे रवाना झाले असें कळतें.

क्रिकेट सामना

अकोला येथें तारीख २०।८।९५ मंगळवार रोजीं अकोला क्रिकेट क्लब व भुसावळ क्रिकेट क्लब यांच्यामध्यें क्रिकेटचे पुष्पदर्शक चढाओढीचे खेळ जुबिली पार्कमध्यें होतील. प्रेक्षक मंडळीच्या सोयीसाठीं तंबू दिले जाणार असून या निमित्त टिकिटें ठेविलीं आहेत त्यांचा तपशील येणें प्रमाणें:—

(१) क्रिकेट म्याचचे खर्चाला जे वर्गणी देतील त्यांस फुकट टिकिट मिळेल.

(२) इतर प्रेक्षका साठीं टिकिटांचे दर

(अ) तंबू वर्ग १ ला—खुर्ची १ रुपया

(ब) तंबू वर्ग २ रा— बेंच ४आणे.

पी. इ. रेन्हन
सेक्रेटरी
अकोला क्रिकेट क्लब.

वर्तमानसार.

सोलापूर जिल्ह्यांत ब्राह्मणी राज्य— अशा अर्थाचा प्रयोग करून कित्येक जातिचे लोक आपआपल्यांत चुळबूळ करिते आहेत. त्यांचें ह्मणणें कीं, कलेक्टर, देशमूख ब्राह्मण, ए. इंजिनियर गडबोले ब्राम्हण, डे० कले० ठाणेदार ब्राम्हण, मामलेदार ब्राम्हण, हेड मास्तर, ब्राम्हण, पोस्टमास्तर ब्राम्हण, सबार्डिनेट जज्ज खेर ब्राह्मण, पावर अ. जज्ज फडके ब्राह्मण, वकील ब्राह्मण, आतां मि० जेकब यांची बदली होऊन त्या जागीं ब्राह्मण सेशनजज नेमणार. ईश्वरानें असा योग घडवून आणल्यास होमरूलचा अधिकार न मागतां सोलापूरकरास आला हें महद्भाग्य समजून त्याचें रक्षण करण्यासाठीं सर्वांनीं काळजीपूर्वक जपावें येवढें आमचें सांगणें आहे.

टाक— सब जगभर दररोज ४०,००,००० टाके खपतात.

केंस पिकणें— स्त्रियांपेक्षां पुरुषांचे केंस पांच वर्षें लवकरी पिकतात.

गाडीचें वजन— उताराच्या रेल्वे गाडीचें वजन सरासरी ९०० टन असतें.

मुलांचे विमे— इंग्लंडांत दरसाल १०,००,०० बालकांचे विमे उतरतात.

पतंग— सृष्टीमध्यें सरासरी २०,००० जातींचे पतंग आहेत. पैकीं सरासरी दोन तृतियांशांस नांवें देतां येतात.

माणसांचें वजन— एकसारख्या बांध्याच्या हरएक मनुष्याचें एक फूट भागाचें वजन सरासरी १८ रत्तल असतें.

अमेरिकेचा कापूस— (न्युयार्क ९) आजपर्यंत अमेरिकेचा कापूस ९१,९०,००० घासड्या झाला आहे. गत सालीं याच मुदतींत ७३,९०,००० घांसड्या झाला होत्या. इं. प्र.

सिडणाहून हांगकांग येथें जाणारी एक आगबोट खडकास लागून फुटली व आंतील ६० माणसें ठार झालीं. पैकीं ४१ चिनी होतीं.

काबुलांत राहाण्यास लायक अशा ९०० माणसांस अमीर हिंदुस्थानांत पाठवीत आहे. हिंदुस्थान जशी काय एक वखारच आहे.

आजारी असलेले मुंबईचे प्रसिद्ध शेट मि० फ्रामजी दिनशा पेटीट हे मरण पावले. आणि धर्मकृत्यांत त्यांच्या स्मरणार्थ साडेचार लक्ष रुपये खर्च होणार आहेत.

मेजो हे बहुतां लोकांच्या आठवणींतून अजून गेले नसतीलच. तीन वर्षांपूर्वी हे गृहस्थ निझामसरकारच्या पदरीं एक कामदार असतां ते व त्यांची गोरी बायको यांच्या विरुद्ध अब्रू घेणारें एक पुस्तक प्रसिद्ध झाल्यावरून त्यांणीं मित्र नांवाच्या एका गृहस्थावर अब्रूची फिर्याद केली. व हे दरानोंदस तो एक अति बीभत्स खटला चालला होता हे प्रसिद्धच आहे. तें पुस्तक मित्र याणें छापलें असें त्यावेळा म्हणणें होतें, पण तें सर सयद अली बिलग्रामी या बड्या गृहस्थानें छापलें आहे असें हल्लीं पी ग्रीभो फस या नावाच्या एका माणसानें प्रसिद्ध केलें असून त्याणें या प्रमाणें क. कारस यास लेखीं कळविलें असून त्यांत सर सयदच्या बाबत खाऊपणाच्या गोष्टी ही लिहिल्या आहेत असें प्रसिद्ध झालें आहे.

चालू महिन्यापासून मुंबईतील दारूची २७ दुकानें कमी करण्यांत आलीं आहेत.

गेल्या सोमवारीं पुण्यास वेताळपेठेंत्तलें साधु मुसलमानांचे एक थडगें कोणी फोडलें त्यामुळें मुसलमानांचीं मनें खवळलीं असून पोलीस अपराध्याचा तपास करीत आहे.

रेल्वेंतून जाणाऱ्या डाकेचा इन्स्पेक्टर जनरल हा आपल्या हुद्याचें काम करण्याकरितां जेव्हां रेल्वेंतून प्रवास करीत असेल तेव्हां रेल्वेच्या ज्या डब्यांत स्वयंपाक करण्याची सोय केलेली असून त्याच्या चाकरमाणसांची सोय केलेली असेल असा स्वतंत्र डबा त्याच्या दिमतीस दिला पाहिजे असें ठरविण्यांत आलें आहे. ठा.

आश्चर्य—काबूल ही राजधानी मुसलमानी असून तेथील अमीर साहेबांनीं मोहरमचा सण अजिबात या सालीं बंद केला हें ऐकून फारच आश्चर्य वाटतें.

साधारण बांध्याच्या मनुष्यावर हवेचा दाब १५ टन असतो. परंतु तो चहूंकडील हवेनें फाकल्यामुळें मनुष्यास असह्य होत नाहीं.

इंग्लंड, स्काटलंड, आयर्लंड आणि वेल्स हे चार संयुक्त देश मिळून एकंदर जेवढा प्रदेश आहे त्याहून ब्रिटन देशांच्या वसाहतीचा प्रदेश ७९ पटीनें मोठा आहे.

बहिरे आणि मुके यांची पहिली शाळा एडिन्बरो येथें सन १७६० सालांत स्थापन झाली.

इंग्लंडांत तारायंत्र पहिल्यानें सन १८५० सालांत चालू झालें.

विद्युल्लतेचा वेग हवेंत एका सेकंदांत २२३७४ मैल जातो.

इंग्लंडांत सर्व राष्ट्रीय वस्तूंचें पाहिलें प्रदर्शन मे सन १८५९ सालांत झालें.

इसवी सन १३०० सालीं व्हेनिस येथें कांचेचे आरसे तयार करण्यांत आले.

लंडन येथें १६७३ त कांच तयार होऊं लागली त्यापूर्वीं आरशांबद्दल धातूच्या चकचकित पत्र्याचा उपयोग तेथील लोक करीत असत.

इंग्लंडांत १८२६ त मातीच्या तेलाचा उपयोग दिवे लावण्याच्या कामीं करूं लागले.

लंडन शहरीं 'ब्रिटिश म्युझियम' नामक जें वस्तुसंग्रहालय आहे त्यांत ११ लक्ष पुस्तकें आहेत.

आयुष्याचा विमा काढण्याची पहिली कंपनी लंडन शहरांत सन १७०६ सालीं निघाली.

उजेड दर सेकंदास १८६००० मैल जातो.

इंग्लंडांत पाहिलें वर्तमानपत्र सन १६२२ सालीं निघूं लागलें. शु० सू०

इंग्लंड जर रशियास त्रास देवूं लागेल तर रशियाची फौज हिंदुस्थानावर जाण्याचा संभव आहे. रशियाची फौज हिंदुस्थानावर जाण्यास जरी फार अडचणी आहेत तरी ती गोष्ट असाध्य नाहीं हें इंग्लंडानें ध्यानांत ठेवावें असें एका रशियन पत्राचें म्हणणे आहे. ठा. अ.

बंगालप्रांतील कोळशाचा व्यापार विशेष मोठ्या स्वरूपांत नाहीं. कारण, कंपनीनें कोळशाचा भाव वाढविला आहे.

पंजाबांतून धान्याचा माल यंदा परदेशांत अतोनात चालला असल्यामुळें, हिंदुस्थानांत धान्याची महर्गता होण्याचा संभव आहे.

बंगलोर कडील लष्करी लोकांत आंतड्याच्या तापाची साथ निघाली आहे.

उदेपूर— चितोड रेल्वे लाईन गेल्या पहिल्या तारखेपासून सुरू झाली. तूर्त ही बडोदा रेल्वे कंपनी मार्फत आहे.

मि० ली वॉर्नर साहेबांची नेमणूक स्टेट सेक्रेटरीच्या आफिसांत सीक्रेट खात्यावर झाली.

चमेलीचें तेल विंचवाच्या दंशांवर चोळल्यानें वेदना बंद होतात.

चीन देशांत कुचांग प्रांतांत चिनी प्रजेनें युरोपियन लोकांवर मोठा गहजब उडविला आहे. पुरुषांबरोबर ९ मडमांनांही छाटण्यांत आल्याचें कळतें.

आरमिनियांच्या संबंधांत तुर्कस्थानच्या सुलतानची मोठी बिकट स्थिति झाली आहे.

चीन देशांत इंग्रजांचें महत्व कमी होऊं लागण्याचा संभव दिसतो.

नुकतीच चीन देशांत इंग्रजांची कत्तल उडविल्यावरून, इंग्लंडमध्यें चिनी लोकांविषयीं मोठा घुस्सा उत्पन्न झाला आहे.

इराणांतील तबरीझ शहरांत, भाकऱ्या महाग झाल्यावरून मोठी बंडाळी उठली आहे.

यंदा जपानांत पावसानें अतोनात नुकसान केलें, व त्यामुळें तेथें दुष्काळ पडण्याची भिती वाटत आहे.

अमेरिकेंत न्युवेक्सिको प्रांतांत एक प्रकारचें गवत आहे. तें खातांच गुरांना झोंप लागते. माणसांनां झोंप येत नसल्यास याचा उपयोग करून पहावा.

बारीक सुताचें कापड काढण्याचा जपाननें सुरुवात केली.

बल्गेरियाच्या राजाशीं, रशियानें आपला संबंध ठेवायाचा नाहीं असा ठराव केला आहे.

हल्लींच्या स्टेट सेक्रेटरीचे मदतनीस अर्ल ऑफ आन्स्लोनी हे मद्रासचे गवर्नर होतील असा अंदाज आहे.

सेंटपिटर्सबर्ग येथें एक मोठें घड्याळ आहे या घड्याळांत एके वेळीं निरनिराळ्या तीस ठिकाणच्या वेळेप्रमाणें निरनिराळे वेळ दिसतात. त्याशिवाय पृथ्वीची गति, चंद्रसंबंधीं ग्रहगति, राशि, उत्तर गोलार्धाच्या ५० तारागृहांची गति; व ग्रेगोरियन, ग्रीक, मुसलमानी आणि हिब्रू अशा निरनिराळ्या तारखांही त्यावरून कळतात.

इराणचा शहा फारच आजारी आहे. त्याच्या मागें गादीचा वारस कोण होणार हा मोठा बिकट प्रश्न आहे.

चीन देशांत कुचेंग व पुचु इकडे युरोपियनांवर मोठा हल्ला सुरू आहे. याचा बंदोबस्त करून बंडखोरांना सक्त शिक्षा द्यावी व पुढाऱ्याना फाशी द्यावें; अशा प्रकारची सूचना, करण्याच्या तयारींत इंग्लंड आहे.

नाथ वेस्टर्न रेल्वेच्या सिंधसागर शाखेवर अमृत पाऊस पडून कांहीं मोडतोड झाली आहे.

लंडनच्या तारेवरून कळतें कीं, जिब्राल्टर येथील चार लढाऊ जहाजांस शिक्कबंद हुकूम विवक्षित ठिकाणीं गेल्यावर ते फोडून पहावे. व नंतर त्यांत लिहिलेल्या ठिकाणा जावें अशा प्रकारें एकदम निघून जाण्याचा हुकूम झाला आहे. असें कळतें कीं, ती बहुत करून मोरोकोकडे रवाना झाली आहेत.

बल्गेरियाची स्थिति मोठी चमत्कारीक झाली आहे.

स. बि.

जाहिरात

कवाइतीचें पुस्तक

फारच उपयुक्त; हुकमाचे शब्द मराठींत व इंग्रजींत (उच्चारासह) जेथल्या तेथें सुरेख चित्रें. उत्तम अभिप्राय वऱ्हाड शाळा खात्यानें पसंत केलेले किंमत ८१०

गोविंद भास्कर ओक

वाशिम, वऱ्हाड.

उत्तम सोप

आम्ही हिंदुस्थानांतील सर्व लोकांकरितां [व्यापारी अथवा खासगत] सोलापूर येथें सुती व रेशमी लुगडीं, खणाळी, संतरज्या (कच्चे व पक्के रंगाच्या) खाद्या, घोंगड्या, नाना तऱ्हेच्या, ठाना कलाथ व येथील गिरणींत तयार होणारें सर्व प्रकारचें कापड तसेंच कर्नाटक व मद्रास इलाख्यांतील उपरणीं रुमाल धोतरजोडे साधे व रेशमी व जरीचे रोख पैशानें अगर व्ही. पी. रीतीनें माफक कमिशन घेऊन तावडतोब रवाना करूं.

आमचे तंगाखूचे कारखान्यांत मुंबई, पुणें व कल्याण येथील नमुन्याप्रमाणें उंची मध्यम व मिश्र विड्या तयार होत असतात भाव किरकोळ व ठोक असे दोन आहेत. समक्ष अगर पोस्टपेड पत्रद्वारा चोकशी आम्हापाशीं करावी.

केशवराव साटये

सदर बाजार, सोलापूर

नमुना (जी)

नादारी मुकद्दमा नंबर १८ सन १८९५

विद्यमान नादारी कोर्टाचे जज्ज जि० अकोला.

सर्व धनको यांसः—

नोटीस देण्यांत येते कीं, परशराम बलदेव दावळजी राहाणार हातरूण हा नादारी आहे असा आज तारीख ३ माहे ८ सन १८९५ इसवी रोजीं ठराव झाला आहे. आणि तारीख ३१ माहे आगष्ट सन १८९५ हा दिवस नादाराचे सावकारांनीं नेमण्या करितां आणि सावकारांनीं आपले तर्फेचा असायनी नेमून देण्या करितां व नादारानें आपल्या सुटके विषयीं दिलेल्या अर्जाचा निकाल करण्या करितां नेमला आहे.

नादाराच्या सुटके संबंधीं ज्या सावकाराची तकरार सांगण्याची इच्छा असेल त्या सर्वांनीं यावद्दल आठ आण्यांच्या स्टांप कागदावर अर्ज लिहून त्या अर्जानें नोटीस द्यावी. त्या नोटिशींत ज्या आधारावरून तकार सांगणें असेल ते व त्या बद्दल ज्या साक्षीस समन्सें करण्याची इच्छा असेल त्या साक्षीदारांचीं नांवें नमूद करावीं. ही नोटीस नेमण्या करितां नेमलेल्या तारखेच्या निदान तीन दिवस तरी पूर्वीं दाखल केली पाहिजे.

कोर्टांत सावकारांनीं पहाण्या करितां नादारानें दाखल केलेल्या यादी उघड्या ठेविल्या आहेत. ज्यास नादारावर दावे नोंदविणें असतील त्यांनीं आठ आण्याचे स्टांपावर अर्ज करून त्यांत दाव्याची हकीकत लिहून द्यावी व ते दावे खरे असल्या बद्दलचा प्रतिज्ञा लेख लिहून त्यावर अर्जदारानें आपली सही केली पाहिजे.

जे सावकार दूरचे राहणार असतील त्यांनीं आठ आण्याचे स्टांपावर दाव्याची हकीकत लिहून एखाद्या जुडिशियल आफिसरापुढें तिच्या खरेपणा विषयीं शपथ लिहावी आणि ती यादी टपालाकडून कोर्टांत पाठवावी. म्हणजे दावे रजिस्टरांत दाखल होतील. कळावें ता. १०।८।९५ इ०

B. B. Sule.
Judge
Bankruptcy Court

☞ हें आकोलें येथें के० वा० खंडेराव बाळाजी फडके यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

क ८४

Sixthly ... ... ३ ,,
Single copy ... ... 4 as.

नोटिशी बद्दल.
१० ओळीचे आंत रु० १
दर ओळी १८६
दुसरे ०ऽ१

वऱ्हाडसमाचार.

Advertisement.
Below 10 lines ... 2 Rs.
Per line over 10 ... 4 as.
Repetition Per line 3 as.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXIX AKOLA MONDAY 26 AUGUST 1895 NO 33

वर्ष २९ आकोला सोमवार तारीख २६ माहे आगष्ट सन १८९५ इ० अंक ३३

जाहिर खबर

बाहेर गांवच्या सर्व व्यापारी लोकांस कळविण्यांत येतें कीं; आमची पेढी मुंबईंत फार दिवसांपासून चालू असुन आह्मी पुष्कळ फायद्यानें माल खरेदी करून पाठवित असतों. ज्या व्यापारी लोकांस मुसारी, कापड, फरनीचरचें जातीचें सामान, लांकूड, लोखंड, किराणा, हार्डवेर (चुका, स्कू वगैरे) स्टेशनरी व ग्यासलेट वगैरे कोणत्याही जातीचा माल मागणें असल्यास आह्मी पुष्कळ फायद्यानें आणि कमीशीनें व त्वरित पाठवूं. एक वेळ माल मागविल्यावर खात्री होईल. आमच्या कमिशनचा भावही फारच कमी ह्मणजे शेंकडा एक टक्या प्रमाणें आहे. माल मागविणें तो व्हाल्यू पेबलनें अगर आगाऊ रुपये पाठवुन मागवावा. पण व्हाल्यू पेबलनें माल मागविणारांनीं शेंकडा २५ रुपये प्रमाणें रक्कम आगाऊ पाठविली पाहिजे. ज्या लोकांस माल मागविणें असेल त्यांनीं खालील पत्यावर आपलें नांव, गांव, स्टेशन वगैरे स्पष्ट खुलासेवार लिहुन पत्रव्यवहार करावा. पत्रें पोस्टपेड पाठवावीं व उत्तराकरितां टिकीट पाठवावें.

तईयब अली मुलावली भाई.

मच्छी बाजार, अबदूल रहिमान स्ट्रीट. मुंबई.

पुराणप्रकाश

(महाभारत व पुराण ग्रंथाचें सरळ मराठी भाषांतर.)

हल्लींच्या विद्याप्रसारामुळें जुन्या व नव्या मतांच्या लोकांस, आपल्या प्राचीन पुराणादि ग्रंथांत काय तत्व आहे व त्यांत कोण कोणत्या गोष्टी सांगितल्या आहेत, हें समजून घेण्याची वरीच उत्कंठा प्राप्त झाली आहे. असें जाणून सर्वांस घेण्यास सोईवार पडावें ह्मणून आह्मी श्रीमहाभारत, १८ महा पुराणें व उपपुराणें यांचें सरळ मराठी भाषांतर शके १८१७ च्या श्रावण महिन्या पासून दरमहा ९६ पृष्ठांच्या मासिक अंकद्वारें सुरू केलें आहे.

पुराणांत अनेकप्रकारचे इतिहास, मनोरंजक व उपयुक्त आख्यानें, बोधपर व नीतिपर मनोहर, कथा ईश्वराच्या अनेक अवतारकथा, सूर्यवंशीं व सोमवंशीं राजे कोण-कोण झाले, सृष्टि कशी उत्पन्न झाली, तीर्थें कोणतीं आहेत, त्यांचीं महात्म्यें कशीं आहेत, यांची क्षेत्रें कोठें आहेत, मन्वंतराच्या कथा, कांहीं अद्भुत चमत्कारांच्या गोष्टी पुढील भविष्यें, कोणते दिवस पवित्र व त्या दिवशीं कोणतीं व्रतें व दानें करावीं, वर्णाश्रमधर्म, श्राद्ध, मोठमोठ्या यज्ञांचे इतिहास, ग्रहण, नक्षत्र, भुगोल, खगोल, स्वर्ग, मृत्यु, पाताल, सप्तद्वीपें, व नवखंडादिकांचें वर्णनें, देव, दानव, गंधर्व, यक्ष, राक्षस, नागांची उत्पत्ति असून सर्व उपयुक्त गोष्टींचा समावेश केला आहे.

तूर्त भारताचीं पृष्ठें ४०, गणेशपुराणाचीं २४, वराहपुराणाचीं १६ आणि नृसिंहपुराणाचीं १६ याप्रमाणें दरमहा रॉयल अष्टपत्री पृष्ठें प्रसिद्ध होत असतात.

याच्या प्रत्येक अंकाची किंमत ८ आणेप्रमाणें वर्षाच्या १२, अंकाची किंमत आगाऊ देणारास ६ रुपये व ट. ख. १२ आणे पडेल.

ता० क०—जर कोणास वर्षाच्या १२ ही अंकाची किंमत एकदम देणाराची सवड नसेल तर प्रत्येक तिमाहीचे ट. ख. सह १॥= आगाऊ पाठवावी. आवेक माहिती करितां अर्धा आण्याचें तिकीट पाठवा. ह्मणजे नमुन्याचा फार्म पाठवून देऊं.

पुराणप्रकाश छापखान्याचे मालक,
पत्ताः—नळबजार तीनबत्ती शेट छबीलदास लल्लूभाईचे वरांत,

पुराणप्रकाश मंडळी मुंबई.

जाहिरात

कवाइतीचें पुस्तक

फारच उपयुक्त; हुकमाचे शद्ब मराठींत व इंग्रजींत (उच्चारासह) जेथल्या तेथें सुरेख चित्रें. उत्तम अभिप्राय वऱ्हाड शाळा खात्यानें पसंत केलेलें किंमत ०।०

गोविंद भास्कर ओक
वाशिम, वऱ्हाड.

उत्तम सोय

आह्मी हिंदुस्थानांतील सर्व लोकांकरितां [व्यापारी अथवा खासगत] सोलापूर येथें सुती व रेशमी लुगडीं, खणाळी, सतरंज्या (कच्चे व पक्के रंगाच्या) खाद्य', घोंगड्या, नाना तऱ्हेच्या, ठाना कलाथ व येथील गिरणींत तयार होणारें सर्व प्रकारचें कापड तसेंच कर्नाटक व मद्रास इलाख्यांतील उपर्णी रुमाल धोतरजोडे साधे व रेशमी व जरीचे रोख पैशानें अगर व्ही. पी. रीतीनें माफक कमिशन घेऊन तावडतोब रवाना करूं.

आमचे तंबाखूचे कारखान्यांत मुंबई, पुणें व कल्याण येथील नमुन्याप्रमाणें उंची मध्यम व मिश्र विड्या तयार होत असतात भाव किरकोळ व ठोक असे दोन आहेत. समक्ष अगर पोस्टपेड पत्रद्वारा चौकशी आपापाशी करावी.

केशवराव साटये
सदर बाजार, सोलापूर

शिवाजी आणि मावळे

हा हा देवा ! गति मम कशी जाहली
आर्यभूची ॥
आहा आतां विपरित तिला काळ ;
मर्मी प्रभूची ॥
वेदवेदांग-प्रणित विमलाचार,
झाला अधर्म ॥
भूपातेची अवनति असें पाहुणें
नीच कर्म ॥ १ ॥
वीरश्रीनें विरमणिपरी शोभली
वीररत्नें ॥
आर्यी या हीं भुजयुगलें रक्षिली
फार यत्नें ॥
देशैश्वर्या अगणित गणीं पाहतां
लोक भग्न ॥
आश्चर्यानें वदति वदनीं ' अयि हे
धन्य धन्य ' ! ॥ २ ॥
नांदे शांति, अमित सुख हो
आर्यवासी जनांला ॥
न्यायें तेव्हां मनुजपति या शासिती
स्वर्णभूला ॥
धर्मी कर्मी रत जन सदां,
वागती पायरीनें ॥
आयी माता अमित विभवें शोभली
या परीनें ॥ ३ ॥
गेलें सारें विभव विलया.
विक्रमी विक्रमादि ॥
पृथ्वीपाल प्रशमित अहो,
नाहले सत्य वादी ॥
कीर्तीचे कर्णी, परधृति गळे,
नांव हीं ऐकतांना ॥
आर्यां या ती खळ खळ रडे !
हाय आह्मा सुतांना ! ॥ ४ ॥
सोसेना हा प्रखरतर त्या जाच या
भूभुजांचा ॥
तापे चंद्रद्युतिधरकरें व्रात जैसा
द्विजांचा ॥
अन्नाभावें जन सकल हे भोगिती
यातनांना. ॥
झाले चोर प्रबल, न मिळे आसरा
मालकांना ॥ ५ ॥
वर्ताहोंत मज न बघे,
दुःख कल्लोल लोटे ॥
भाजे मध्दृत, गहिवर तसा
अंतरीं फार लोटे ॥
हांजी हांजी करुनि जन जे टाकिती
न्यायधर्मा ॥
सौख्याचे ते धनि दनुनिया राहिले.
हाय कर्मा ॥ ६ ॥
विश्वाधारें, पतितपुनितें, दीन कारुण्य
मूर्ते ॥
कैसे तूं हीं नयनकमळें झांकिलीं
दुःखहर्ते ! ॥
नाहीं कांहीं तुजविण जगीं चालते
चालकीं तूं ॥
सद्बुद्धीतें वितरुनि मला धीर दे
अंबिके तूं ॥ ७ ॥
आर्यांगी जो पतित यवनव्याघ्र दृष्टींत
आहे ॥
तीतें मुक्त प्रतिहत प्रयत्नें करावास
पाहे ॥
सोसी कष्टां, तृणसमगणी, देह खर्ची
स्वतांचा ॥
आहे ऐसा कवण जगतीं पूत सत्य
व्रताचा ? ॥ ८ ॥
नेत्रें बाष्पपुरा अखंड शिवरायाचीं स्रवूं
लागलीं ॥
येतां हे असले विचार वपुची झाली
महा काहली. ॥
अंबेचे नमुनी पदांबुज निघे संकेत
जागेकडे ॥
पाहूनी अपुले गडी नृप ह्मणे त्यांना
" अहो रांगडे ! ९
" आरामी रमती अमीत, परमा सौख्या-
मृता सेवती ॥
तोऱ्यानें अधिकार चालवुनिया राज्या
प्रती भोगिती ॥
म्लेंछांचे मनसंव मत्त बनले अत्यंत
येथें पहा ॥
दारिद्र्य प्रियवीर हो ! परिवरा दुःखास
तुह्मी अहा ! ॥ १० ॥
नाहीं वस्त्र तुह्मांस नग्न फिरतां रानीं
वनीं, बांधव !
दैन्यें आळवितां स्वकाय तुमचा, कोणी
न तुह्मा धव ॥
पोटाला पुरतेंहि अन्न न मिळे, हाः
कष्ट हे भोगितां ॥
रोमांचे तनु व्याप्त होय असले तुह्मास
मी पाहतां ! ॥ ११ ॥
यवन नृप विदेशीं येउनी स्वर्ण-
भूला ॥
क्रुरतर प्रबलत्वें शासिती ते
प्रजेला ॥
लुटुनि जन करिती देश
उध्वस्त सारा ॥
हरहर ! न मिळावा काय तुह्मास
थारा ! ॥ १२ ॥
प्रतिदिनि वध होतो माउली
गाउलीचा ॥
यवन छळ करिती दीन
गो ब्राह्मणांचा ॥
त्यजिती नय अधर्मी पक्ष पाती
नृपाळ ॥
विपरित सुभटांनो ! जाहला प्राप्त
काळ. ॥ १३ ॥
सदां अपुल्या निंदिती हिंदु धर्मा ॥
खरें मानिती ते कुराणा स्वधर्मा ॥
शिवाला शिव्या लक्ष लक्ष्मी पतीला ॥
मनें पूजिती फक्त पैगंबराला ॥ १४ ॥

Six mont

वऱ्हाडसमाचार

मिती भाद्रपद शुद्ध ७ शके १८१७

इंडियाचे वृद्ध पितामह दादाभाई नवरोजी यांनी जो महत्वाचा निरोप पाठविला आहे तो मराठी भाषेंत सर्वांस विदित करणें आमचें पहिलें कर्तव्य होय. हा निरोप आगष्टच्या 'इंडिया' मासिक पुस्तकांतून घेतला आहे. ते लिहितात कीः—माझें आयुष्य सुमारें अर्ध शतक नानाविध खानगी व सार्वजनिक कार्यांत गेलें आहे. या कार्यांचा संबंध राजकीय, सामाजिक विद्येच्या व्यापारी, राज्यकारभाराच्या वगैरे गोष्टीशीं होताः आणि प्रत्येक मानवी प्रयत्नांत लाभालाभ असतोच त्याप्रमाणें मला जय मिळाले आणि अपजयही आले. परंतु मी ह्मणतों कीं जय मिळाला ह्मणून मी गर्वानें कधीं फुगलो नाहीं किंवा अपजयानें माझें कधीं धैर्य खचलें नाहीं. सर्व लिबरल पक्षाचा पराजय झाला आणि त्यांतलाच मी असल्यामुळें मी पराभव पावलों. माझ्या आयुष्यांत मी एकच तत्व पाळलें; शांतपणें व निश्चय ढळू न देतां प्रयत्न चालू ठेवणें हेंच तें तत्व होय; मग त्या सत्कार्यांत या तत्वानुरोधानें वागतांना जय मिळाला अथवा न मिळाला तरी त्याची पर्वा नाहीं; आणि हेंच तत्व पूर्वीप्रमाणें पुढें मी तसेंच पाळीन. माझ्यांत ताकद आहे आणि मला संधि मिळेल तों पर्यंत मी आपल्या देशाची चाकरी करीत राहीन. माझ्या आयुष्यांतलें हें अखेरीचें सत्कार्य आहे आणि तें असेंच चालविण्याचा माझा संकल्प आहे. ह्मणून कामन्स सभेंत पुन्हा सभासद निवडून जाण्यासाठीं पुन्हां खटपट करण्याच्या विचारांत आहे कांकीं कामन्स सभेंतच आपली मोहिम चालली पाहिजे ह्मणजे इंडियाचीं दुःखें दूर होतील, आवश्यक सुधारणा अंमलांत येतील, आणि ब्रिटिश राज्य चिरस्थायी होईल. ज्यांत हिंदुस्थानचें हित आहे त्यांतच ब्रिटिश राष्ट्राचें हित आहे. इंडियाच्या हिताचे प्रश्ना पेक्षां नुसत्या इंडिया विषयीचा कोणताही प्रश्न अधिक व्यापक व महत्वाचा आहे. इंडिया विषयीं प्रश्न काढिला ह्मणजे त्यांत ब्रिटिश राज्याचें अस्तित्व, भक्कमपणा व चिरायुत्व इत्यादिकांचा प्रश्न येतो. या संबंधानें माझे विचार पूर्वींच प्रसिद्ध आहेत आणि वेळोंवेळ मला ते लोकासमोर मांडावे लागतील ह्मणून त्यांचें वर्णन येथें करीत नाहीं पण एवढें सांगितलें पाहिजे कीं इंडियांत अति भक्कम व जोरदार शक्ति आपला प्रभाव दाखवीत आहेत. आणि उत्तरोत्तर या शक्ति वृद्धि पावत आहेत जर सांप्रतचे मुत्सद्दी राज्याची भरभराटी व तिच्या अंतर्गत प्रजेची आबादानी व सुखसमृद्धि यांच्या प्राप्तीकडे वरील शक्तींचा उपयोग करणार नाहींत तर त्या शक्तींचा आघात ब्रिटिश राज्यावर पडणार नाहीं आणि कांहीं भयकर परिणाम ओढवणार नाहीं असें त्यांच्यानें ह्मणवणार नाहीं व त्यांना असें ह्मणतां कामा नये. व्यक्तिमात्राच्या प्रयत्नाचें साफल्य होईल तितक्याच आशेनें हा भयंकर परिणाम टळावा ह्मणून माझा गरिबाचा प्रयत्न चालू आहे तसाच चालू राहील. माझा पराजय झाला ह्मणून इंडियाच्या देशबांधवांना नाउमेद होण्याचें कारण नाहीं इंडियाच्या कारभारा विषयीं आस्था व कळकळ ब्रिटिश लोकांमध्यें क्रमशः पण निःसंशय (जरी हळूहळू) वाढत चालली आहे आणि मी नेहमीं उमेद बाळगतों कीं ब्रिटिश लोकास कधीं काळीं तरी त्याचें खरें हित कळून येईल; हें हित साधणें ह्मणजे इंडियाचें कल्याण, तृप्तता व वैभव हीं वाढविणें होय; आणि ज्या प्रस्तुत राज्यपद्धतीनें इंडियामध्यें अस्वस्थता व दारिद्र्य ही उत्तरोत्तर वाढत आहेत त्या अमानुष पद्धतीचें निरंतर अवलंबनच करण्यांत तें हित नाहीं."

शाळाखात्याचें सर्क्युलर आणि प्रमोदसिंधु

"मराठी शाळांवरील शिक्षकांवर केव्हढा बोजा" असा साश्चर्य शिरोलेखाखालीं प्रमोदसिंधु पत्रकर्त्यांनीं तारीख ९ माहे आगष्ट १८९५ चे अंकांत किती शिक्षक शाळेंत असले ह्मणजे किती इयत्ता शिकविणें जरूर आहे वगैरे मजकुराचा सर्क्युलर—हुकूम वऱ्हाड स्कूल पेपर पुस्तकाचे मागील एप्रेल महिन्यांत शाळाखात्याचे मुख्य अधिकाऱ्यांचे सहीनें प्रसिद्ध झाला आहे, त्यावर टिका केली आहे. प्रमोदसिंधूचे मतें हा हुकूम अमलांत आणण्याचें काम अशक्यच आहे. कारण पूर्वी एका मास्तरास तीन इयत्ता शिकविण्याचा हुकूम होता, इतक्या कामानेंच मास्तरावर बोजा फार पडे. तेव्हां नवीन हुकुमानें एका मास्तरास चार इयत्ता शिकवाव्या लागल्यास ते हें काम करण्यास सर्वस्वी असमर्थ होतील. प्रमोदसिंधु आशंका घेतात कीं, शिक्षकावर त्यांचे शक्तिबाहेर भार घातल्यानें वस्तुतः शिक्षकाकडून कांहींच काम होऊं नये असा शाळाखात्याचे अधिकाऱ्यांचा विचार आहे काय? व कितीहि चांगला शिक्षक असला तरी त्यांजकडून अष्टावधान्याचें व पंच हत्यारी मनुष्याचें काम होऊं शकेल काय? प्रमोदसिंधूचे मतें वऱ्हाड प्रांतांतील शाळाखात्याचे अधिकाऱ्यांस आपले हाताखालचे शिक्षकाचे हातून काय होऊं शकेल व काय होऊं शकणार नाहीं हें देखील समजत नाहीं. व ज्या हुकूमाची अमलबजावणी होण्यासारखी नाहीं असा हुकूम आपण देऊं नये हें तत्व ही त्यांस अजून माहित नाहीं असा ठोक सिद्धांत आपल्यापाशीं करून वरील पत्रकर्त्यांनीं शाळाखात्याचे अधिकाऱ्याचे सारासारविचारशून्यत्वाबद्दल मोठ्या कळकळीनें दुःख दर्शित केलें आहे.

हल्लींचे विद्याखात्याचे डायरेक्टर साहेब यांनीं मुंबई इलाख्यांत याच खात्यांत आपला बहुतेक सर्व जन्म खर्चिला असल्यामुळें त्यांस शिक्षक लोकांचे विद्यासामर्थ्य व शिक्षणदानसामर्थ्य माहित असूनाहि सदहू निर्दिष्ट केलेला हुकूम त्यांनीं कसा दिला याचें एक्सप्लेनेशन डायरेक्टर साहेबांकडून प्रमोदसिंधु मागतात.

याचें उत्तर थोडक्यांत व तितकेंच सोपेंही आहे. मे. डायरेक्टर साहेबांच्या अनुभवा बद्दल व खात्याच्या हितेच्छुत्वा बद्दल संशय नाहीं. ज्या शाळात नियमित संख्येहून अधिक मुलें असतील त्या शाळांस मुलांच्या मानानें आसिस्टंटही दिलेलेच आहेत. मे. डायरेक्टर साहेबांचें भाषण जरी कडक असलें तरी अंतःकरण अगदीं विवेकी, निर्मळ व दयार्द्रही आहे. त्यांची जशी स्वतःची कर्तव्यता आहे तशीच आपल्या हाताखालच्या प्रत्येक लहानमोठ्या कामगाराची असावी इतकीच कायती त्यांना अपेक्षा असल्यामुळें जेव्हा जेव्हां शिक्षकाच्या हातून अयुक्त गोष्ट होण्या सारखी असून ती तो टाळावतो आहे असें त्यास वाटतें तेव्हां तो त्यांस ते करावयास लावतात.

प्रमोदसिंधूचे लेखावरून त्यांची अशी दृढ समजूत झालेली असल्याचें दिसतें कीं, आधींच मास्तर लोक कामाखालीं अगदीं चुरून गेलेले आहेत त्यांत अधिकारी निर्दयतेनें त्यांच्यावर उत्तरोत्तर अधिकाधिक ओझें ठेवीत आहेत अर्थात अशा करुण विचारांनीं पत्रकर्त्यांचें अंतःकरण अगदीं दयार्द्र होऊन जावें हें अगदीं साहजिक आहे. सामाजिक सुधारणा, लौकिक सुखवृद्धि, व न्यायान्याय विवेचन हीं करण्यासाठींच ज्यांनीं अवतार घेतला आहे त्यास अन्याय दर्शनानें गहिंवर येणें, संताप होणें हें त्यांच्या सगुणास अनुगुणच आहे. परंतु आह्मी या संबधानें जो माहिती मिळविली ती वरून आमचा चांगला समज झाला आहे कीं अमचे उमरावतीकर बंधूस जो अन्याय असा वाटला तो अन्याय नाहीं. केवळ अन्यायाभास आहे. प्रथमच जर त्याणीं चांगली चौकशी केली असती व वस्तुस्थिति पाहिली असती तर त्यांनीं विद्याखात्याचे अधिकाऱ्यांवर जो कोरडा उगारला आहे व क्रोधाविर्भाव दर्शविला आहे त्याचा त्यांस शीण करावा लागला नसता.

शाळेंत दरएक इयत्तेस एक एक शिक्षक नेमलेला असतां असें प्रमोदसिंधूनें पाहिलेलें व ऐकलेलें असावें यांत आह्मांस तिळमात्र संशय नाहीं. अर्थात एक इयत्ता शिकविण्यास जर एक शिक्षक, तर चार इयत्ता शिकविण्यास चार शिक्षक हें गणितानें अगदीं निर्विवाद सिद्ध झालें. परंतु ज्यांस हा सिद्धांत लागू करण्याचा त्यांची वस्तुस्थिति काय आहे या क्षुल्लक विचाराकडे प्रमोदसिंधूचें लक्ष गेलें नाहीं. केवळ एका शिक्षकानें शिकविण्याच्या इयत्तांचे संख्येचें ज्ञान झाल्यानें त्या प्रश्नाचें पूर्ण स्वरूप समजलें व टीका करण्यास अधिकार आला, असें आह्मी समजत नाहीं. कोणत्याही एका इयत्तेंत ३० किंवा त्या सुमारें विद्यार्थी हजर रहात असल्यास त्या इयत्तेस एक स्वतंत्र शिक्षक असणें जरूर आहे. या मानानें विद्यार्थी असल्यास चार इयत्तास चार शिक्षक असणें योग्य. अशा स्थितींत जर चार शिक्षकांचें काम एका शिक्षकास करण्यास सांगितलें तर सांगणारा जुलमी आणि एका शिक्षकास किती काम सांगावें तें सांगणारास समजत नाहीं असें ह्मणतां येईल. परंतु ज्यास उद्देशून प्रमोदसिंधूनें टीका केली आहे त्या उदाहरणास प्रमोदसिंधूचें हें गणितशास्त्र व तर्कशास्त्र हीं कितपत लागूं होतात तें पाहूं

ज्या शाळांत चार इयत्ता एका मास्तरास शिकविण्याचा हुकूम विद्याखात्याचे अधिकाऱ्यांनीं दिलेला आहे त्यांत सामान्यतः तिसांचे आंत पटावर संख्या असून विसांचे आंत रोज हजेरीचें मान असतें. क्षणभर वीस विद्यार्थी हजर असून त्यां पैकीं दहा पहिलींत, पांच दुसरींत, तीन तिसरींत, आणि दोन चौथींत हजर आहेत अशी कल्पना करूं व शिक्षकास व्यवस्था समजते व तो काळजीनें व इमानानें शिकविणारा आहे असें समजूं. पहिल्या तासांत पहिल्या तीन वर्गांस पुस्त्या लिहिण्यास लावून त्यानें पहिल्या इयत्तेचे धडे घेतले व दिले. दुसऱ्या तासांत तिसरीस गणिताचीं उदाहरणें देऊन दुसरीस एक पृष्ठ शुद्ध लिहिण्यास सांगून चौथ्या इयत्तेचें वाचन व्याकरण घेतलें. नंतरच्या घंट्यास चौथीस गणिताचीं उदाहरणें देऊन दुसरीचें आणि तिसरीचें वाचन व्याकरण घेतलें व दुपारा नंतरचे तीन तासांत अशीच व्यवस्था केली कीं तीन वर्गांला निरानराळें काम सांगून एक वर्ग शिकविला आणि एक वर्ग शिकवित असतां इतर वर्गांकडे नजर ठेविली. याप्रमाणें जर शिक्षक आपलें काम इमानानें करील व त्यास व्यवस्था समजत असेल व विद्यार्थ्यांस ज्ञान प्राप्त व्हावें ही कळकळ त्याला असेल तर चारही इयत्तांचे परतीलायक शिक्षण एका शिक्षका कडून होण्यास महत् संकट नाहीं हें नजरेस येईल. पण दररोज चार यतांचे विद्यार्थी हजर आहेत असें धरून हिशेब केला आहे. गांवखेड्यांत तीन इयत्तांही नेहमीं हजर नसतात. चार इयत्ता एका शिक्षकानें शिकविण्याचा जो मार्ग दाखविला तो काल्पनिक समजूं नये. तो अनुभवसिद्ध आहे.

ज्यास काल्पनिक आक्षेप घेणें असेल ते घेवोत. शिक्षक चतुर, व्यवस्थित, आणि इमानी आहे असें गृहित धरून आह्मी वरील उत्तर विद्यमान वस्तुस्थिति वरून दिलें आहे. शिक्षक एक किंवा अनेक अंशीं नालायक असल्यास त्याजकडून आह्मी दाखविलेल्या प्रमाणें चार इयत्तांचें काम होणार नाहीं, इतकेंच नाहीं तर अयोग्य शिक्षकाचे ताब्यांत एक वर्ग असला तरीही त्याजकडून योग्य रीतीनें व व्हावें तितकें काम होत नाहीं हें उघडच आहे. तेव्हां शिक्षण थोडें किंवा फार अथवा चांगलें किंवा वाईट होणें ही गोष्ट कामाच्या आकारमानापेक्षां शिक्षकाचे योग्यतेवर अधिक अवलंबून असते हें ज्यास या मार्गाची माहिती आहे त्यांस समजत आहे. बुध्या वेड घेणारा किंवा अजाण यास हें माहीत असण्याचा संभव नाहीं व अशा[illegible] समजुती साठीं आह्मी या लेखानें यत्न करीत आहों. या वरून शिक्षकावर शिक्षणाचा फार भार घातला आहे व शाळाखात्याचे अधिकाऱ्यांस कोणास किती काम सांगावें हें समजत नाहीं हे जे दोन आरोप प्रमोदसिंधूनें शाळाखात्याचे अधिकाऱ्यांवर केवळ गणित शास्त्र व तर्कशास्त्र यांच्या नजावर आणिले

आहेत. ते [illegible] व वस्तु[illegible] मुक्क आहेत हें आतां प्र[illegible] तैयान सर्वां च्या लक्षांत येईल असें आह्मी समजतों.

The Berar Samachar

MONDAY AUGUST, 26, 1895

The agricultural masses in Berar present a sorry spectacle. They are in a ruinous condition. They gradually sink into depths of poverty and are in a state of utter helplessness. These people still continue to follow the profession of agriculture which is being transmitted from one generation to another. They do so because they have no other source of industry to engage their labour. They have lost every faith in the profits of agriculture which is not such a paying business as will secure them a competent living suited for their meagre wants. The old stories of their extravagence and thoughtlessness about the provision for tomorrow have no more any intrinsic force as a stock argument for their poor and helpless state. Whatever may be the causes which long experience, accurate knowledge and sound scientific learning can alone find out, the effects are there as a stern fact and we shall have to it if we would avoid the danger that is looming in the hearts of the starving and discontented peasantry. The agriculturists are backward in education, have learnt no inspiring principle of self help and are an easy prey into the hands of money-lending Shylocks. They are no more owners of the fields they sow; but are mere labourers therein. They work under so many disadvantages of *forced* agreements of lease and are so hampered in by the insecure prospects of a good or bad harvest that they will not stick to agriculture if they can fix upon some business which will utilize their unskilful labour. They will gladly retire from it if they could only help it.

The remedial measures that are proposed to avert the agricultural danger we would summarize for the acceptance of our local govt. The grievances are there and are likely to multiply in consequence of the enhanced assessments. The Survey-department thinks only of the higher revenue irrespectively of the abilities of the ryots to pay. Survey-fields are treated like Abkari-farms to be disposed of by public auction. The highest bid is here the agreement to pay high assessments and we are sorry that a wrong principle is at the bottom of the inner working of the Survey department. The old assessments are more than enough and no increase is consistent with the safety and contentment of the agriculturists. The Award of Interest Bill will remove some grievances but the necessity of an agricultural bank is nevertheless not less stringent and imperative. Some such judicial measure like the Dekkan Agriculturist's Relief Act is a great want of the province and the want will not be really satisfied unless it be coupled with the executive remedy of dry remissions in case of failures of crops. We hope to deal separately with each of these proposals on some future occasion.

Professor Selby has thus summarized the chief tenets of the English Hegelian Philosopby:—

"This then is the first point which we are to take account of in English Hegelianism, that the existence of an Eternal spirit is revealed in Nature and Man. The next point is that this spiritual principle is revealed as an Evolutionary process of which it is the final cause or end, and at the same time immanent in the process and its efficient cause. All reality is in progress. But whereas the evolutionary naturalists attempt the impossible task of finding in the lower forms of existence the explanation of the higher, as if the effect could possibly contain more than its cause, the Hegelian adopts the Aristotelian position that the end determines the process. Throughout it is the higher stage which renders the lower intelligible. Except as an element in a spiritual world even matter itself cannot fully be understood. From this point of view the Darwinian theory of species, though interesting as a scientific hypothesis, ceases to have any direct philosophical interest. Among English Hegelians, some accept it, others reject it. Whatever may be the true theory of development, the end is still the final cause of it. The most that Darwin has done is to upset the old notion of God as the creator and designer of the world. Man represents the effort of nature realised, but in man himself Evolution begins again on a higher stage. For in the religious and moral consciousness of man God is revealed in a higher degree. 'Man is the true Shekina.' And what is true of evolution generally is true of the evolution of religion. The germ of its highest form is present in its lowest. Throughout its essence is a conviction that the truth of the world is a God present and ruling in all things."

D. C. Q.

Ellichpur, Berar
22nd. August 1895

To

The Editor "Berar Samachar" Akola

Sir,

Please, insert the following few lines in the next issue of your Journal.

Paratwada was subject to a number of rooberies and theft last year. The Police tried their best to check offences and detect offenders but they were not successful. A theft was committed in the month of April last in the liquor shop of Balkheda, and a sepoy of the Military Regiment located here, with three others, was arrested by the Police and placed before Captain Manduit for trial. Captain Manduit inquired into the case and finding sufficient evidence, committed the four accused to the Sessons court for trial on the charge of dacoity. We are very glad to observe that Mr. Elliot our present Sessions Judge, tried the case and convicted the accused of committing dacoity and sentenced the Regimental sepoy Mir Sahib to transportation for 10 years and the other three to transportation for 7 years. The decision of the case has given great satisfaction to all people of Paratwada and has considerably checked the further progress of robberies and thefts, which were rampant in the last year.

The Civil Station Municipality appears to be going on all right, under the able chairmanship of Mr. Godwin Austen Deputy Commissioner Ellichpur. Almost all roads are being repaired and sanded. The work of cutting trees and thinning overgrowth of plantations, has been rapidly going on and the station would appear tidy and clear after some days The Committee have fixed street—lamps in various places, which have proved to be of great service to people in the night—time.

Mr. M. R. Dastur Extra Assistant Commissioner Ellichpur, who has sent here to dispose of arrears of Civil work, is transferred to Buldana and the news has been received with great sorrow and surprise by the people. He was entertained at a Pan Supari ceremony on 20th August at the house of Mr. Ganesh Nagesh Pleader by all his friends here. The ceremony. was private and was of a very simple nature. Misses. Maniksha were also kind enough to attend the ceremony After Pan Supari and garlands of flowers were distributed, Mr. Ganesh Nagesh made a short speech, in the course of which, he described the career of Mr. Maniksha and expressed the great regret on behalf of the people assembled, at the sudden departure of a good friend and a most amiable patient and tried Judge. Almost all people wished that he should not be transferred in the interests of suitors and the administration of civil work. The work was going on smoothly and the courts file has been reduced to a grear extent. It is a sincere wish and opinion of people that a third officer is quite necessary to cope with the work, Mr. Sanjana being already overburdened with the duties of various branches of the Department. We therefore hope that Government will kindly attend to this public opinion and hearty wish of the people and send an able officer to act as Civil Judge of the District.

Yours truly
"X"

वऱ्हाड

हवामान—पावसाकडे सगळ्यांचे डोळे लागले आहेत. मनस्वी उकडतें, ढग वारंवार येतात आणि वाराही गार सुटतो इत्यादि लक्षणांवरून पाऊस लवकर पडेल असें वाटतें. किरकोळ दुखणीं जोरावर आहेत आणि तुरळक तुरळक वाऱ्याचा उपद्रव जवळ आसपासच्या ठिकठिकाणीं असल्या विषयीं कळतें. रात्रौ पाऊसास प्रारंभ झाला.

गेल्या १८ वे तारखेस निजाम सरकारचे दिवाण नबाब विकारउल्--उमराव बहादुर आपल्या लवाजम्यासह मुंबईस जाऊन पोचले. आणि दुसरे दिवशीं त्यांची स्वारी सिमल्याकडे व्हाईसराय साहेबांच्या भेटीसाठीं रवाना झाली. याच भेटींत व्हाईसराय साहेबांस येत्या नोवेम्बरांत हैदराबादेस येण्याविषयीं निजाम सरकार तर्फे आमंत्रण देण्यांत येणार आहे.

वाशिमाहून आमचे एक मित्र लिहि[illegible] कीं, पाऊस नाहीं. त्यामुळें शेतकरी हवालदील झाले आहेत. वाशिम ता[illegible] कित्येक गांवीं महामारी चालू आहे. [illegible]त्रपति शिवाजी महाराजांच्या समाधि[illegible] करितां २१ रुपये वर्गणी जमली [illegible] तो पुण्यास धाडली जात आहे.

लोअर व हायर परीक्षा पुढील महिन्याच्या ९ वे तारखेस उमरावतीस सुरू होतील.

मि. हेअर साहेब डेपुटी कमिशनर, आकोला यांस १ ले सपटंबर पासून दोन महिने ११ दिवसांची हक्काची रजा मिळाली. नित्याच्या कामाच्या दगदगीनें थकलेले आमचे लोकप्रिय साहेब बहादूर या रजेंत काश्मिरकडे जाणार आहेत.

आणि या रजेंत मि. सिम्पसन असि. कमिशनर आकोला यांस आफिशिएटिंग डेपुटी कमिशनर नेमण्यांत आलें.

रा. रा. गोविंदराव अप्पा एक्स्ट्रा असि. कमिशनर यांजकडेस वाशिमचे जिल्हा रजिस्ट्रारचें काम दिलें.

तारीख २ सप्टंबर पासून मि. गाडविन आस्टिन आफि. डेपुटी कमिशनर हे पंधरा दिवसांच्या रजेवर जात असून त्या रजेंत क्याप्टन माडिट असि. कमि. यांस डेपुटी कमिशनर नेमिलें.

मि. शेर महमद खान तहशिलदार, मगरूळपीर यांस एक महिन्याची हक्काची रजा मिळाली. आणि त्यांच्या रजेंत रा. रा. नारायण रामराव क्लार्क आफ कोर्ट यांस वाशिमाहून तहशिलदारीवर नेमिलें आहे.

मे. बुलक साहेब कमिशनर यांची स्वारी येत्या आठवड्यांत आकोल्यास येणार असल्या विषयीं खबर लागते.

गेल्या शनिवारीं वार्षिक सानिटरी बोर्ड भरलें होतें आणि त्यांत या जिल्ह्याच्या नवीन सार्वजनिक आरोग्यविषयक कामा[illegible] बंधानें चांगला खल झाला.

रा. रा. नारायण पांडुरं[illegible] असि. कमिशनर हे रजेवरून [illegible] त परत आल्या नंतर मि. [illegible] जागीं आकोल्यास राह[illegible] आहे.

[illegible] तर [illegible] पण या [illegible] बोलतां येत [illegible] गोष्ट! [illegible] महानशा [illegible] करून पुल बाध- [illegible] समजतें. हें काम [illegible] असें नाहीं. पण जो

वर्तमान

गेल्या चित्रळ प्रकरणात एका पलटणीतल्या एका नेटिवशिपायाजवळ त्याची एक आवडती स्त्री होती. त्या शिपायाची पलटण नौशरा येथून पुढें चालली असतां त्याजबरोबर त्या स्त्रीनें पुरुषवेष धारण केला आणि लष्करी सामान नेणाऱ्या वाहनावरील दफेदारीची जागा पतकरली आणि पुढें लढाईच्या प्रदेशात रवाना झाली. अशा रीतीनें तिनें अडीच महिने मोठ्या हिंमतीनें पुरुषवेषानें इतकें चांगलें काम केलें कीं, तिच्या बरोबरच्या दुसऱ्या लोकांस तीच्या स्त्रीपणाबद्दल कधीं शंकाही आली नाहीं. हल्लीं ती त्या आवडत्या शिपायाबरोबर पुन्हा नौशरा येथें आली आहे.

हिंदुस्थानांतला चहा अमेरिकेंत खपावा अशा करिता चहाची लागवड करणाऱ्या हिंदुस्थानांतल्या लोकांचा उद्योग चालला आहे.

मद्रास इलाख्याच्या पोलिस खात्याच्या हवालदार व जमादारच्या जागीं युरोपियन लोकांच्या नेमणुका करण्याचें ठरलें आहे. यांस दरमहा पगार ३०, ३५, ४०, व ५० रुपये प्रमाणें देण्याचें ठरलें आहे. शाबास, इंग्रजी राज्यपद्धतीची व इंग्रजमहाराजांच्या स्वस्ताईची! पोलिसांतले जमादारही जर युरोपियन होऊं लागले तर नेटिवांस आतां आशा तरी कशाची! एक साहेब महाबळेश्वरचा पाटील झालाच आहे आणखी काहीं वर्षांनीं सरकारच्या सर्व नोकऱ्या तेच पटकावतील असें दिसतें! मग त्यांच्या चपराशांच्या किंवा गाडीवाल्यांच्या जागा मात्र नेटिवांच्या व अनुरट नेटिवाच्या करितां राखून ठेवण्यांत येतील! कोणाचा फारसा वशिला लागला तर बटलर पटेवाला बनेल. तितकें झालें कीं आटपलें, अशी स्थिती येण्याची भिती दिसत आहे.

रजिस्टर करण्याकरतां येणाऱ्या पक्षकारांची बोटें छापून ठेवण्याची बंगाल्यातली रीत असून ती फार फायदेशीर आहे असें आढळल्यावरून ती रीत मद्रास इलाख्यांत सुरू करण्याचा विचार चालू आहे असें सांगतात. लबाड्या न होण्याकरिता ही तजवीज असेल हें उघडच आहे. बंगालप्रांत प्रथम इंग्रजांच्या ताब्यांत येऊन मद्रास व शेवटीं मुंबई हें जसें प्रसिद्ध आहे त्याच प्रमाणें लबाड्या करण्याचा प्रकार बंगाल्यांत प्रथम सुरू होऊन मग मद्रासेंत झाला व मुंबई प्रांतांत अजून व्हावयाचा आहे असें होतें. यावरून काय निघतें बरें!

निजाम हैदराबादचा जवाहिऱ्या अबदन साहेब यानें आपल्या तिवां मुजोवर १० लाख रुपयांचे जवाहिर चोरल्याची फिर्याद केली असून तेथील हायकोर्टामार्फत त्याचा इन्साफ चालू आहे.

पंजाबाच्या पांचही नद्या पुष्कळ पाऊस ...न पुरानें तुडुंब झाल्या आहेत. दिल्ली व ...र यांच्या दरम्यान रेलवेचा रस्ता ठि... वाहून गेला. शहारणपूर व ... यांच्या दरम्यान रेलवेच्या दोबाजूंचा प्रदेश पाण्यानें भरून

...ज्यांत हल्लीं ठिकठिकाणच्या ...र्नी स्थापन केलेल्या ज्या ...होत्या त्या आतां त्या स...सपाहिल्यांच्या ताब्यातून काढून प्रत्यक्ष आपल्या ताब्यांत घेतल्या आहेत. इंग्रजी विद्येचा जास्त प्रसार करणें हा असें करण्यांत त्या सरकारचा हेतु आहे.

हल्लीं हिंदुस्थानांत तीन इलाख्यांची जी तीन वेगळालीं मेडिकल खातीं आहेत तीं मोडून सगळ्या हिंदुस्थानचें एकच खातें करणार.

चीन सरकार कोणतेंही एखादें काम नेटानें करण्यास किंवा आपला एखादा ठराव सक्तीनें अमलांत आणण्यास असमर्थ झालें आहे असें इंग्रज पत्रांचें ह्मणणें आहे.

हिंदुस्थानच्या तागाच्या व्यापाराबद्दल विलायतेंच इंग्रज व्यापारी ओरड करूं लागले आहेत

उमराखानाचे नातलग जे पेशावरास रवाना झाले त्यांची आतां ढंढा येथें रवानगी झाली आहे.

अब्दुल मजीदखान यास जाडोळ्याचा राजा करणार असें ठरल्यासारखें दिसतें.

मरी अटक रेलवे करण्याचें ठरलें. १४३ लाखांचा अजमास असून तो स्टेट सेक्रेटरी कडून मंजूर झाला. भा. ठा.

सोन्याचें उत्पन्न— गेल्या जुलई महिन्यांत नंदीदुर्ग खाणींतून ३२३६ औंस, उरगांव खाणींतून ६०३९ औंस, चांपियनरिफ खाणींतून १००८ औंस, आणि म्हैसूर वेस्ट खाणींतून ३०६ औंस सोनें निघालें.

कोर्टास नुसता सलाम—कडलापूर [मद्रास] डि० कोर्टास, काम बहुतेक नाहींच त्या कोर्टाचे जज्ज मि० ओ० फरेल हे आठवड्यांतून तीन दिवस कोर्ट भरवितात, आणि त्या तीन दिवसांतही ११ वाजतां कोर्टांत येऊन १२ वाजतां घरीं परत जातात. ह्या भागांतील लोक तंटे भांडण ची जुव्वेबाजी खेळत नाहींत तेव्हां ते फार शहाणे व सुखी झाले पाहिजेत.

खोटीं नाणीं करणारी कंपनी— खोटीं नाणीं करण्याचा सिंगाली लोकांनीं कोलंबो येथें एक कारखानाच काढिला होता त्याचा पोलिसांनीं पत्ता काढून ती करणारे, त्यांची यंत्रें तंत्रें आणि तयार केलेलीं पुष्कळ खोटीं नाणीं पोलिसांनीं पकडलीं आहेत.

गेल्या जुलई महिन्यांत ४८१६००० रुपये किमतीचे रुपें, आणि ४१७५०० रुपये किमतीचे सोनें बाह्य देशाहून हिंदुस्थानांत आलें असें सरकारी माहितीवरून समजतें.

चंद्र प्रकाशांत इंद्र धनुष्य—रंगपूर [बंगाल] येथें नुकताच हा चमत्कार दिसण्यांत आला. चंद्र पूर्वेच्या बाजूस असतां हें धनुष्य पडलें होतें व तें वीस मिन्युटांपेक्षां जास्त वेळ दिसत होतें. रात्रीं इंद्रधनुष्य दिसल्यामुळें हें कांहीं भावी विघ्नाचें सूचक आहे असें समजून तिकडील लोक भयभीत झाले आहेत असें तिकडील पत्रांवरून समजतें.

चित्रळ ताब्यांत ठेवणाचा स्यालिसबरी सरकारचा ठराव— चित्रळ सोडून देऊन हिंदुस्थानची फौज परत बोलवावी, असा लिबरल सरकारानें केलेला ठराव फिरवून ते ताब्यांत ठेवावें, त्यांच्या बंदोबस्तासाठीं २ पलटणी आणि डोंगरी तोफखाना ठेवावा. वाटेचा रस्ता सुरक्षित ठेवण्यासाठीं नाक्यानाक्यांनीं फौज ठेवावी, उमराखानाचा कांहीं मुलूख डिरच्या खानास द्यावा. मालकंडच्या खिंडीवर, आणि स्वाट नदी उतरण्याच्या ठिकाणीं जय्यत पहारा ठेवावा असा ठराव नव्या कान्सरव्हेटिव्ह सरकारानें केला व तो एकूण एक लोकांस पसंत होईल असें मुंबईच्या टाइम्स आफ इंडियानें स्यालिसबरी साहेबांस खास सर्टिफिकीट देऊन त्यांची पाठ थोपटली आहे. हें पाहून खरोखर नवल वाटतें, चित्रळ ताब्यांत ठेवण्याच्या संबंधानें जो खर्च लागावयाचा त्याच्या योगानें लार्ड स्यालिसबरी साहेबांच्या किंवा टाइम्स कर्त्यांच्या पदरास खार लागावयाचा नाहीं. तेव्हां तसा ठराव करावयास स्यालिसबरी साहेबांचें काय वेचतें.

अलाहाबादच्या कोर्टांत असलेल्या एका गोऱ्या शिपायानें तिघां देशी लोकांस ठार मारलें ह्मणून त्यास पकडून त्यावर खटला करण्यांत आला, तेव्हां तेथील जाइंट मा० नीं त्यास सात दिवसांची कैदेची शिक्षा दिली परंतु त्या शिक्षेवर अपील होऊन जज्जानीं सोडून दिलें. त्यानंतर त्यास आणखी कांहीं रोकड इनामही का दिलें नाहीं! असें राजस्थान समाचारकर्ते विचारतात.

४ लक्षांचा फज्जा— निजाम सरकारचे दिवाण साहेब सिमल्यास व्हाइसराय साहेबाच्या मुलाकतीस जात आहेत व येत्या नोवेंबरांत व्हाइसराय लार्ड एल्जिन यानीं हैद्राबादेस येण्याची कृपा करावी ह्मणून तें निजाम सरकार तर्फे आमंत्रण देणार आहेत व लार्ड साहेबांच्या पाहुणचारासाठीं ४ लक्ष रुपयांचा फज्जा उडावण्या संकल्प आहे. शु. सू.

नदीस आग लागली— हें सदर पाहून वाचकांस मोठा अचंबा वाटेल व नदीला आग लागेल तरी कशी! ह्या अकल्पांत वाचक पडतील परंतु खरोखरच तसा अपूर्व देखावा ता० १४ जुलई रोजीं अमेरिकेंतील न्यूयॉर्क शहरांत दृष्टीस पडला. तेथील ग्यासाचे दिवे लावणाऱ्या कंपनीच्या कारखान्यांतील एक नख तेलाची (ज्याला आग तेल ह्मणतात) टांकी फुटून आंतील ज्वालाग्राहि तेल सर्व नदींत पसरलें व अकस्मांत त्या तेलानें पेट घेऊन सर्व नदी जळते आहे आणि त्यांतून आगीचे व धुराचे लोट कित्येक फुट उंचीचे चालले आहेत असें दिसुं लागलें. नदीला आग लागली. अशी चमत्कारीक बातमी शहरभर पसरून थोड्या वेळांत नदीच्या तिरास लोकांच्या झुंडीच्या झुंडी जमल्या. पाण्यावरील तेलाचा थर जळून जाईपर्यंत हा देखावा दिसत होता; तेल संपलें तेव्हां पेटलेली नदी पूर्ववत झाली.

एका युरोपियन लेडीचे बंगल्यांत शिरून तिजवर एका बंगाल्यानें बलात्कार केल्याचा खटला नेरासट येथें चालला आहे. स० शो०

सरदार अदुल हक यांनीं हैदराबादची दिवाणगिरी मिळावी ह्मणून विलायतेंत खटपट करण्या करितां आपल्या सेक्रेटरीस पाठविलें आहे. सु० प्र०

जाहीर नोटीस

वादी रामचंद्र मेघराज मारवाडी दुकान सांगवी खुर्द मयत वारीस पुत्र कन्हयालाल व लक्ष्मी नारायण यांस प्रतिवादी जयराम वल्लद शंकरदास मारवाडी मयत यानें वादीस तारीख ७।६।८३ चें रुपये २०० चें गहाणखत लिहून देऊन या रुपयाचें मुद्दल व व्याजाचे फेडीचे तारणासाठीं मौजे सांगवी खुर्द येथील यानीं आपलें घर लिहून दिलें. सदर्हू गहाणखतावरून अकोलें येथील विद्यमान ए. असिस्टंट कमिशनर साहिब बहादूर यांचे कोर्टांत दि. मा. नंबर १५९ सन १८९५ ची फिर्याद वारीस पुतणें छोटुलाल व हजारीमल गोपाळदास मौजे खानेरे यांजवर केली आहे. याची चौकशीची तारीख ११।११।९५ इसवी रोजीं नेमिली आहे करितां मयत प्रतिवादीचा योग्य कोणी दुसरे वारस असतील त्यांनीं त्या तारखेस हजर राहावें. कळावें. तारीख २६।८।९५

(सही)
कन्हयालाल वल्लद रामचंद्र वस्ती
सांगवी खुर्द दस्तुर खुद.

नोटीस

हिरा कसबीण मुकाम जळगांव

बळवत गणेश जोशी जळगांव यांजकडून नोटिशीचें उत्तर:—

तुजला जितके दिवस मी नोकरी करण्याच्या हेतुनें ज्या शर्तीनें ठेविलें तितके दिवसाचा पैसा सालीम अदा केला आहे असें असोन तूं विनाकारण चार लुच्चाच्या नादी लागुन अह्मास नोटीस देऊन लोकांत आमचें नांव बदलौकिक केलें आहे. या बद्दल तुजवर अब्रूचें नुकसान केल्याची फिर्याद दिवाणी फौजदारी कोर्टांत करून नोटिशीचे खर्चासह घेतला जाईल.

तूं आह्मी सोन्याच्या मुद्या दोन विकत घेतल्या त्या मजपाशीं राहूंद्या असें ह्मटल्यावरून तुजपाशीं सोन्याच्या मुद्या वजन तोळे २ दर २८ प्रमाणें छप्पन रुपयाच्या आहेत त्या आमच्या आह्मास परत दे नाहीं तर तुजवर फिर्याद करून नोटिशीचे खर्चासह रुपये भरून घेऊं

आमची नोकरी पुरी होई पर्यंत ज्या लो... ...ीं तुला कळविलें होतें ते ...ी समक्ष पाहिल्या वरून ...वस पुरे न होतां आह्मी ...लें आहे. या साठीं तुला ...तुवविलें जातें कीं, आमचे ...लें तुजकडे फाजील रकम ...ख २९ माहे अगष्ट सन

(सही)
...गणेश कुलकर्णी जळगांव
दस्तुर खुद.

...लें येथें के० वा० खं... ...फडके यांनें " वऱ्हाडसमा... ...त नारायण खंडेराव फडके ...द केलें.